

Magazin bibliologic 2010, nr. 1-2

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Bibliophililor "Paul Mihail" din Moldova

Director și redactor-șef:

Alexe Rău, doctor în filosofie

Colegiul de redacție:

acad. Andrei Eșanu, acad. Petru Soltan,
acad. Mihai Cimpoi, doctor hab. Roman Motulski (Minsk),
doctor hab. Gheorghe Postică, doctor conf. Elena Tîrziman (București),
doctor conf. Hermina Anghelescu (SUA), doctor conf. Nelly Țurcan,
doctor conf. Lidia Kulikovski,
doctor honoris causa Iurie Colesnic,
cercet. șt. Pavel Balmuș, Vera Osoianu, Nina Negru

Secretari responsabili:

Elena Turuta, Viorica Antonov

Redactor artistic:

Dragoș Popa-Miu

Procesare computerizată:

Rita Creangă

În acest număr sunt publicate materialele Simpozionului Științific Național „Paradigme și tendințe în informarea și comunicarea științifică”, prilejuit de aniversarea a 50-a a învățământului biblioteconomic universitar din Republica Moldova.

Număr coordonat de Natalia Cheradi

SUMAR

- 3-8 **Alexe RĂU.** Despre jocul potențial al paradigmelor în câmpul biblioteconomiei
- 9-17 **Nelly ȚURCAN.** Schimbarea paradigmei sistemului comunicării științifice: evoluție sau revoluție pentru bibliotecile din Republica Moldova
- 18-23 **Lidia KULIKOVSKI.** Biblioteca – Kilometrul Zero al Societății Cunoașterii
- 24-31 **Valentina CHITOROAGĂ.** Procesul editorial în Republica Moldova în anul 2009 în cifre
- 32-40 **Ecaterina SCHERLET, Irina CIORNAIA.** Asigurarea informațională a instruirii și cercetării științifice la Biblioteca Științifică UPS „Ion Creangă”
- 41-44 **Natalia GOIAN.** Formarea specialiștilor în catalogare-indexare în contextul învățământului universitar
- 45-47 **Zinaida GRIBINCEA.** Chintesența tehnologiilor lingvistice de prelucrare a informației în condițiile realității informaționale actuale
- 48-50 **Tatiana COȘERI.** Calitatea formării și dezvoltării specialistului în informare și documentare: repere privind elaborarea și aplicarea standardelor ocupaționale
- 51-55 **Natalia ZAVTUR.** Aspectele teoretic și metodologic ale codului etic al bibliotecarului
- 56-58 **Ecaterina ZASMENCO.** Formarea cadrelor și instruirea bibliotecarilor în domeniul culturii informaționale
- 59-61 **Ludmila CORGHENCI.** Cultura informațională în contextul promovării învățării permanente și a incluziunii sociale
- 62-66 **Maria VĂTĂMANU.** Cultura informațională în contextul Programului UNESCO „Informația pentru toți”
- 67-68 **Ludmila PÂNZARI.** Implementarea practicilor Biblioteca 2.0 la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”
- 69-74 **Adela NEGURĂ.** Informatizarea proceselor de bibliotecă. Practici Biblioteca 2.0 la UPS „Ion Creangă”
- 75-76 **Viorica LUPU.** Transferul tehnologic inovativ – condiție a asigurării performanței bibliotecii
- 77-79 **Lucia ARNAUT, Rodica COSTAȘ.** Tradiție, continuitate și tendințe în dezvoltarea schimbului internațional de publicații
- 80-82 **Janna NIKOLAEVA.** Baza de date INIS – suport informațional al cercetărilor științifice
- 83-91 **Natalia CHERADI.** Implementarea Sistemului de Management al Calității în Biblioteca Științifică ASEM: aspecte metodologice
- 92-95 **Elena RAILEAN.** Совершенствование научных коммуникаций на базе изучения специфики информационных потребностей ученых
- 96-99 **Victoria MUSTEAȚĂ.** Unele considerații privind resursele informaționale ale bibliotecii universitare la etapa actuală
- 100-114 Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională: galerie foto

Despre jocul potențial al paradigmelor în câmpul biblioteconomiei

1. Introducere

Scoaterea pe tapet, în cadrul acestei conferințe aniversare, a conceptului de paradigmă, etalarea lui prin includerea în chiar genericul sesiunii, comportă o semnificație dublă. Într-un prim sens, aceasta ar putea semnifica traversarea unei etape clarificatoare în evoluția conținutului cunoașterii științifice și praxiologice în domeniul nostru, a conștiinței de sine a profesiei, sau o mutație în fenomenologia acesteia. În acest context, interogația relativă la întemeierea, fondul și structura demersului științific în biblioteconomie s-ar afla sub semnul (categoria) necesității. Pe de altă parte, tematizarea întemeiată pe acest concept ar putea conduce la crearea unui „tablou” wittgensteinian, la punerea în evidență a stării de lucruri în ceea ce privește statutul ontologic al științei despre bibliotecă (pozitiv sau ideal, posibil). Imaginea logică a spiritului științific în biblioteconomia Moldovei, obținută prin atribuirea de predicabili corespunzători realității, intensiunea și extensiunea ce li se dă acestora la noi (respectându-se (sau nu) cel puțin regula contextului), modul în care se fac enunțurile despre stările de lucruri în domeniul cercetării (alias existența sau non-existența unui limbaj-obiect întemeiat pe limba națională, limba, limbajul fiind, în modernitate și mai ales în postmodernitate, una din premisele întemeietoare fundamentale ale spiritului și actului științific), evaluarea gradului de corespondență a actului de cercetare din biblioteconomia Moldovei cu caracterele esențiale universale ale spiritului științific (pozitiv, obiectiv, critic), a modului și gradului în care se manifestă la biblioteconomiștii moldoveni emanciparea inteligenței față de funcțiile afective obișnuite ale vieții sufletești, cultivarea în locul lor a unor sentimente și a unei moralități superioare, s-ar putea preta pentru rolul de scizură (cum este cea a lui Rolando, de pildă), de oglindă mentală, în care ni s-ar arăta esența noastră în materie de discurs biblioteconomic științific.

Alexe RĂU,
doctor în filosofie, director general
al Bibliotecii Naționale a Republicii
Moldova
alexe_rau@bnrm.md

Abstract: *At the beginning of library reform in Moldova there was a paradigm shift in the librarian science of our country. In the last decade of the XX century the bibliologic paradigm was challenged. In its place, new paradigms were set up within the speciality department of the SUM (on the basis of the programme of the Bologna Process), and within the library community (particularly on the basis of the American model). Currently there are no fully functional scientific paradigms in this area. The situation could be overcome through implementation of a national effective strategy: i.e. the completion of the formation of a university library paradigm, and the implementation within the SNB of the paradigm of research programs created by I. Lakatos.*

Și încă două remarci introductive:

Primo: titlul comunicării mele este construit din câteva cuvinte-cheie care prefigurează și în același timp sublimează suita de imagini („imagini” - pentru că, așa cum a constatat Wittgenstein, „a înțelege înseamnă a-ți putea face imaginea a ceva; gândirea este mereu reproducere” [1]) care au coagulat într-o concepție mai mult sau mai puțin pasibilă de a deveni discursivă reflecțiile mele pe tema acestei comunicări. Astfel, cuvântului „joc” din titlu i-am conferit menirea de a semnifica orientarea discursului spre ideea că în știința și filosofia modernă adevărul transpare din jocul de limbaj. Adjectivul „potențial” ar veni să prefigureze situația când predicabilii atribuți demersului științific în biblioteconomia Moldovei ar scoate în evidență o falie între obiectul real și descrierea lui, între starea de fapt și imaginea publicitară, altfel spus – dacă în metalimbajul biblioteconomic, adică în afirmațiile despre starea biblioteconomiilor ca știință, nu și-a făcut loc vreun fel de procedeu hiperrealist, cum ar fi, de exemplu, *trompe-l'oeil*-ul. Cuvântul „paradigmă” este utilizat, în linii mari, în sens kuhnian, dar și în alte accepțiuni ale lui, în funcție de aspectele tematizate. În fine, termenului „câmp” i-am conferit menirea să pună în evidență felul de a fi al unei științe moderne și de cum ar trebui să fie știința biblioteconomică în Moldova. Modelul strategic în acest sens ar fi acesta: „Știința nu este un corp de dogme sau de teorii definitive. Este un câmp unde se lucrează neconținut. Știința este un ansamblu de cunoștințe și de cercetări” [2];

Secundo: De fapt, dacă îl examinăm din punct de vedere al logicii, genericul conferinței pare că eludează absența biblioteconomiei. Și nu numai prin faptul absenței acestui termen în titlul sesiunii. Or, comunicarea și informarea științifică nu presupun cu necesitate prezența exclusivă, sau cel puțin privilegiată a acestui domeniu. Prin extensiunea lor, termenii de informare și comunicare pot cuprinde un areal în care biblioteconomiilor îi revine doar un sector.

Cu toate acestea, alegerea câmpului biblioteconomiilor nu constituie, aici, un gest recuperatoriu, ci este expresia necesității de a cerceta dacă paradigmele sunt în el o realitate sau o posibilitate.

2. Privire diacronică

Cuvântul „paradigmă”, fiind de o vechime antică, a cunoscut un adevărat reviriment datorită celebrului filosof și istoric al științelor Tomas Kuhn, în creația căruia termenul acesta ocupă un loc central. Urmare acestui fapt, istoricii și filosofii științelor, atunci când abordează istoricul utilizării acestui termen și concept, evidențiază trei perioade distincte: 1) înainte de Kuhn, 2) în timpul lui Kuhn și 3) după Kuhn.

Primul care a utilizat acest cuvânt a fost Platon, în dialogul *Timaio* și în alte lucrări. Paradigma la el însemna, după unii interpreți ai operei sale, „model”, „exemplu”. Victor Goldschmidt, epistemologul care a elaborat un întreg studiu relativ la semnificația termenului „paradigmă” la Platon, ajunge să tragă concluzia că în opera și în activitatea pedagogică a filosofului grec, în cadrul dialogurilor peripatetice din curtea lui Academicos, în care era deschisă și funcționa Academia lui Platon sau în timpul celebrelor sale lecții de geometrie „Fie că paradigma este poetică sau școlară, aluzivă sau dezvoltată, probabilă sau verificată, mitică sau dialectică, fie că e un procedeu de căutare sau un procedeu de luptă, rolul său este întotdeauna de a obișnui elevul cu o metodă și de a-l face să descopere un adevăr, de a contribui la exersarea nicidecum încheiată a metodei dialectice și la descoperirea adevărului care nu se dezvăluie niciodată în întregime ochilor noștri” [3]. Leon Robin, traducătorul în franceză și în latină al lui Platon, cel care a descoperit sistemul de *simploca* pe care se întemeiază scrierile platoniene și astfel a deschis calea spre înțelegerea sensurilor adevărate pe care le-a dat filosoful conceptelor sale filosofice, scrie în notă remarca: „Termenul grecesc tradus aici prin „exemplu” este *paradigma*; or, operația descrisă constă în a arăta (*digma* înseamnă „ceea ce este arătat ca exemplu” [4].

În Evul Mediu, conceptul de paradigmă e folosit mai ales în gramatică, unde „paradigmă” se raportează, de pildă, la modul de a conjuga un verb atunci când acest mod este predat pe baza unui exemplu. Paradigma este atunci verbul care ține loc de model pentru toate verbele care urmează aceeași regulă gramaticală în timpul conjugării. În aceeași epocă, noțiunea de paradigmă este utilizată în sensul ansamblului de forme pe care le poate lua o unitate lingvistică, un cuvânt, în același context, într-un raport de opoziție sau de substituitate.

În epoca modernă, cuvântul „paradigmă” începe să fie utilizat în diferite domenii și în varii sensuri:

- ca reprezentare a lumii, a universului;
- ca o manieră de a vedea lucrurile;
- ca model vizionar coerent asupra lumii așezat pe o bază definită (matrice disciplinară, model teoretic sau curent de gândire);
- în sens comun, colectiv: ca un sistem de reprezentări larg acceptate într-un domeniu particular ș.a.

Tomas Kuhn realizează o reinnoire în semnificație și în utilizare a termenului și conceptului de paradigmă. În tratatul „Structura revoluțiilor științifice”, apărut în 1962, cuvântul este introdus mai întâi cu scopul de a pune în evidență diferența între științele naturii și științele umane. „Încercând să înțeleg această diferență, scria el, a trebuit să recunosc rolul pe care îl joacă în cercetarea științifică ceea ce am numit de atunci înainte *pa-*

radigme, adică descoperirile științifice universal recunoscute care, pentru o anumită vreme, oferă unei comunități de cercetători probleme-tip și soluții” [5]. Tot acolo: „Paradigma este un cadru care definește problemele și metodele legitime și care permite o mai mare eficacitate a cercetării”. Semnificația ce o dă Kuhn acestei noțiuni este următoarea:

Într-un prim sens, ea desemnează ansamblul de valori și de tehnici pe care le deține în comun un grup științific. Altfel spus, paradigma este ceea ce stabilește modul corect de a pune o problemă și de a trece la soluționarea ei. Kuhn propunea ca în contextul acestei întrebări paradigma să fie numită „matrice disciplinară” (ansamblul teoriilor și cunoștințelor pe care le împărtășesc un grup de cercetători ce lucrează asupra aceluiași subiect, asupra aceleiași tematici). În această accepțiune paradigma este alcătuită din elemente diverse:

- un ansamblu de practici în știință;
- un ansamblu de observații;
- un ansamblu de interogații;
- un repertoriu terminologic (un limbaj) comun, elaborat în albia unei limbi oficiale;
- o întemeiere metodologică comună;
- generalizări simbolice de tipul celor care se găsesc în ecuațiile matematice ale fizicii ($F=ma$ etc.);
- metafore epistemologice care reflectă statutul anumitor elemente abordate în teorie;
- explicații verbale ce privesc un anumit fenomen;
- scheme, desene, modele etc.

Într-un al doilea sens, termenul de paradigmă semnifică la Kuhn nu atât elementele integrante ale ei, cât modul în care cel care este educat într-o disciplină învață să le recunoască și să le distingă. E vorba aici de faza practică a formării omului de știință.

Dincolo de aceste aspecte, conceptul de paradigmă semnifică la Kuhn o nouă înțelegere a dezvoltării științifice. În viziunea lui, dezvoltarea științei nu este o acumulare continuă de cunoștințe, evoluția ei parcurge următoarele faze: pre-paradigmatică, normală (matură), de acceptanță, de apariție a anomaliilor, de revoluție științifică.

În faza pre-paradigmatică printre cercetători nu există un consens privitor la fundamentele disciplinei, drept care nu există nici o orientare strategică clară.

În faza normală una dintre școli reușește să câștige *acceptanța* celorlalte. Paradigma școlii învingătoare este luată ca exemplu, iar celelalte fuzionează cu ea. În această fază paradigma devine un sistem conceptual metodologic al unui colectiv de cercetători, care conferă cadrul unor metode acceptate și care ia decizii relative la recunoașterea și la soluționarea problemelor.

Când anumite probleme rezistă eforturilor repetate ale membrilor comunității științifice, se instaurează o situație de criză, altfel spus, apar

anomaliile. Apar tentative de a propune ipoteze noi care contestă paradigma în vigoare. Aceste încercări ocultează posibilitatea unei schimbări de paradigmă.

Faza revoluției științifice semnifică tocmai instaurarea unei paradigme noi.

Dar Kuhn respinge ideea după care teoria depășitoare este un progres față de vechea teorie, promovând teza că paradigma veche și cea nouă sunt incomparabile: „*Incomensurabilitatea paradigmelor* se datorează împrejurării că ele operează cu presupuziții diferite privind obiectul cercetării, cu problematizări diferite și orientează observația cercetătorilor spre aspectele diferite ale realității. Fiindcă paradigmele sunt incomensurabile, o decizie în privința progresului în trecerea de la o paradigmă la alta nu se poate lua pe o bază rațională. Se poate vorbi întemeiat de progres în cadrul aceleiași paradigme, dar nu la nivelul succesiunii paradigmelor” [6].

Termenul „paradigmă” a cunoscut un mare succes nu doar în timpul vieții lui Kuhn, ci și după el. Gary Gutting, care a realizat un veritabil inventar al diverselor influențe ale operei lui Kuhn asupra posterității, remarcă faptul că impactul ei cel mai fertilizator s-a produs în domeniul sociologiei cunoașterii: „Sociologii științelor au fost, în ansamblu, mult mai receptivi la noțiunea de paradigmă decât istoricii și filosofii. Ei au văzut în opera lui Kuhn elementele care urmau să le permită să-și revoluționeze disciplina” [7]. Sprijinindu-se pe opera lui Kuhn, anumiți sociologi au constatat că aceasta deschidea posibilitatea unor studii sociologice asupra conținuturilor științifice înseși. „Permițând luarea în considerare a părții iraționale ce contribuie la dezvoltarea științifică, scrie Richard Whitley, Kuhn a deschis porțile unei analize sociologice a dezvoltării științifice” [8].

Paradigma în științele sociale corespunde grilei de lectură care permite interpretarea datelor prin mobilizarea utilităților teoretice specifice, lucru care se referă mai ales la:

- paradigma nașterii capitalismului (Max Weber);
- paradigma capitalului social (Pierre Bourdieu);
- paradigma conflictelor de clasă (marxismul);
- paradigma democrației (Alexis de Tocqueville) ș.a.

În domeniul epistemologiei se remarcă teoria epistemelor a lui Michel Foucault și Paradigmatologia lui Edgar Morin.

Termenul pătrunde și în alte domenii. La sfârșitul secolului al XX-lea și în primul deceniu al secolului al XXI-lea apar tratate și monografii prin care își legitimează apariția paradigme hermeneutice, informatice, organizaționale, manageriale, o nouă paradigmă a cunoașterii și alte modele ce se afirmă în domeniile legate de trecerea de la societatea informațională la societatea

cunoașterii. Paradigma centrală în acest din urmă sens este noul modus uman intitulat Homo Numericus, în cadrul căruia se înscriu transformările ce se produc în sferele și în sectoarele sociale și informaționale (inclusiv fenomenologia așa-ziselor web 2.0 și biblioteca 2.0).

3. Câmpul biblioteconomiei: vedere sincronică

De vreme ce conceptul de paradigmă din genericul conferinței e situat într-un context cu acela de știință, înfăptuirea lui ar trebui să se producă cu necesitate de o manieră kuhniană. Și tot kuhniene ar urma să fie determinările, arhitectura și teleologia lui.

În această ordine de idei, e momentul să remarcăm faptul că anterior momentului actual, în câmpul domeniului nostru au funcționat paradigme care întruneau caracterele modelului kuhnian. Făcând acest enunț, mă refer la perioada care își ia începutul de la declararea independenței RM. În acel moment de înnoire radicală se produce o schimbare de paradigmă în biblioteconomia noastră: paradigmei biblioteconomice sovietice îi ia locul paradigma bibliologică națională. Iar procesul de schimbare a paradigmei vechi cu una nouă se numește, la Kuhn, cum am văzut, revoluție științifică. Noua paradigmă ce s-a instaurat atunci în câmpul biblioteconomiei noastre a avut o asigurare lingvistică performantă, o metodologie moștenită de la cei mai de seamă bibliologi români și un scop strategic, o idee națională călăuzitoare. Principiul incomensurabilității paradigmatelor nu-mi permite să fac aici judecăți de valoare comparative. Altfel m-aș abate de la sfera științificului și m-aș situa în domeniul politicului și al discursului vulgar.

În același segment de timp ia naștere în biblioteconomia noastră o paradigmă managerială originală, produs al gândirii biblioteconomice basarabene, modelul cibernetic al managementului de bibliotecă. Aplicată în Biblioteca Națională, paradigma aceasta s-a dovedit a fi una producătoare de performanțe atât în plan științific (teoretic), cât și sub aspect praxiologic. Mai mult, ea s-a manifestat și în cel de al doilea sens kuhnian, în plan formator: conducătorii și specialiștii-cheie ai unui șir de biblioteci mari sunt produsul acestei paradigme.

În ultimul deceniu al secolului trecut paradigma bibliologică începe să fie contestată de pe două paliere constituite în rezultatul deschiderilor către biblioteconomia străină. Pe de o parte, are loc o schimbare a orientărilor și a conținutului programelor de instruire ale catedrei de specialitate de la USM, urmare ralierei acestei instituții la Procesul de la Bologna, pe de alta – implementarea unor elemente ale paradigmei biblioteconomice americane. În paralel, nu puțini sunt spe-

cialiștii, în special din generațiile mai vechi, care continuă să gândească și să acționeze conform paradigmei bibliologice. În ultimul timp, unele componente ale orientărilor europene (bologniana) și americană ar putea să se integreze grație pătrunderii în corpul profesoral universitar a unor specialiști din bibliotecile ce urmează celei de a doua orientări.

Constituirea și instaurarea unei paradigme la USM ar avea o importanță incontestabilă, în special în cel de al doilea sens kuhnian. Eu am subliniat acest lucru într-o comunicare prilejuită de o aniversare anterioară a învățământului biblioteconomic, în care descriam rostul paradigmatic al facultății în viața și în cariera bibliotecarului [9]. Unele entități paradigmatică kuhniene, necesare pentru întemeierea paradigmei, pentru constituirea ansamblului de valori și tehnici sunt deja create. Avansează și calitatea factorului uman, al cercetătorilor-formatori ce fac parte din structura paradigmatică în devenire. Aș scoate în evidență, în acest sens, prestața dnei N. Turcan, remarcabilă prin ortodoxismul pilduitor al actului de cercetare și al textelor rezultate din acesta, dar și prin calitățile potențiale de lider de paradigmă; precum și aceea a dnei N. Cheradi, pilduitoare prin spiritul euristic, prin limbajul sobru și precis, dar și prin calitățile spirituale și morale remarcabile ce și le-a cultivat, urmând modelelor superioare de om de știință.

Dacă raportăm însă performanțele atinse de membrii acestei echipe la grila kuhniană, vedem că unele din componentele programatice, definitorii ale acesteia din urmă, nu sunt acoperite, fiind lipsă niște componente decisive: limbajul, asigurarea lingvistică legitimată, bazată pe principiile limbii române, corpul de întemeiere metodologică etc.

Lacunele de acest fel sunt și mai numeroase în cadrul orientării spre paradigma americană (caracteristică mai multor biblioteci). Abuzul de englezisme nu este, în multe cazuri, justificat și, de asemenea, nu este legiferat. Unii termeni și sintagme englezești, ținătoare uneori mai mult de limbajul cotidian, sunt dați ca făcând parte din limbajul de specialitate, dar nu este clar al cui este acest limbaj. În plus, echivalentele naționale ale lor sunt mult mai potrivite și mai comprehensibile. Lingviștii francezi care se preocupă de anomalii de acest gen, au constatat că englezismele acestea sunt utilizate ca element al procedurii comportamental pe care britanicii îl numesc *buzzword*.

Cu excepțiile care confirmă regula, producătorii de lucrări din mediul celei de a doua orientări fac dovada unui deficit euristic. Produsele lor adesea nu comportă elemente de noutate, de originalitate, nu au semnificație științifică și se află, în multe cazuri, sub semnul mimetismului, alături sfidează copyrightul.

În cadrul celei de a treia orientări, bibliolo-

gice, chiar dacă există elementele alcătuitoare ale unui ansamblu suficient de valori și tehnici (bibliologul Ion Madan la noi, Gheorghe Buluță și Constantin Mălinaș în România au contribuit de o manieră substanțială la revigorarea lui), lipsește o comunitate științifică adecvată, bibliologii rămași fiind oarecum dispersați.

Prin urmare, pentru moment nu există în câmpul biblioteconomiei moldave nicio paradigmă științifică pe deplin funcțională.

În situația ce s-a creat cred că este necesară o strategie națională care să contribuie la surmontarea acestei crize. O astfel de strategie ar putea să se pivoțeze pe două obiective majore: 1) crearea premiselor și elementelor necesare pentru definitivarea constituirii și funcționarea paradigmei biblioteconomice universitare, cel puțin în cel de-al doilea sens kuhnian și 2) implementarea în cadrul SNB, cel puțin cu statut temporar, a metodologiei programelor de cercetare, paradigmă creată de filosoful epistemolog Imre Lakatos [10].

Concepută ca o serie de teorii schimbătoare, paradigma programelor de studii și cercetări are următoarea structură: 1) nucleul tare, 2) euristica negativă (sau „brâul de protecție”), 3) euristica pozitivă.

Nucleul tare cuprinde principiile fundamentale incontestabile, ipotezele infalsificabile, reprezentările generale despre realitatea domeniului care descriu teoriile (teoria) de bază, întemeietoare, principiile metodologice întemeietoare. La nivelul de practici științifice nucleul poate include temele principale de cercetare care prefigurează orientările strategice vectoriale ale domeniului.

Zona euristicii negative („brâul de protecție”) este compusă din ipoteze auxiliare care protejează nucleul tare împotriva falsificaționismului. „Brâul” acesta e destinat să respingă atacurile asupra nucleului ale probelor de control.

Zona euristicii pozitive prezintă strategia alegerii problemelor și sarcinilor de primă importanță, care trebuie să fie soluționate de cercetători. Prezența euristicii pozitive le permite cercetătorilor să ignore temporar critica și anomaliile și să se preocupe de cercetări constructive.

Funcționarea unui astfel de model în biblioteconomie suscită o reazăzare substanțială a activității unui nucleu al comunității științifice, în cazul nostru departamentul de cercetare și dezvoltare al BNRM.

4. Dialectica factorilor endogeni și exogeni

Imanența deficitară a unei paradigme poate fi surmontată nu doar prin reanimarea factorilor interni, ci și prin deschiderea spre impactul transcendent și către cel al ambientului. Aplicate în câmpul biblioteconomiei, ideile, concepțiile, metodele și practicile cuprinse în paradigmele

din alte domenii, ar contribui, grație sincretismului funciar al acestui câmp, la recondiționarea paradigmei biblioteconomice științifice. Cele mai reprezentative posibilități de transfuzie ar fi cele din:

1. Noile paradigme organizaționale generate de reingineria proceselor economice. În acest context, bibliotecile urmează să fie abordate ca actori ai pieței de servicii [11]. Conținutul acestor modele noi create prin reinginerie s-ar reduce la următoarele teze:

- forțele care modifică radical mediul economic în care acționează organizațiile și fac inoperabile vechile principii de funcționare ale acestora sunt clienții, competiția și schimbarea;

- procesele determină posturile și structura de lucru în cadrul organizațiilor;

- departamentele funcționale sunt înlocuite cu echipe de proces, echipe de caz, echipe virtuale, generaliști de procesare a tranzacțiilor ș.a.m.d.;

- se schimbă criteriile de avansare în posturi, de la performanță la abilitate;

- o nouă abordare în realizarea sistemelor informatice;

- reorientarea spre modele noi de învățare organizațională, cum ar fi învățarea în ciclul dublu;

- ș.a. [12].

2. Paradigmele noi în organizarea afacerilor (care pot furniza idei înnoitoare pentru organizarea pieței de servicii din câmpul biblioteconomiei, a tranzacțiilor cu utilizatorii). Creatorii acestor modele au pornit de la faptul că în mediul serviciilor, teoria valorii orientate pe muncă este înlocuită de teoria valorii orientate pe cunoaștere, aspect surprins plastic de părintele managementului modern, Peter Drucker, astfel: *“Avem nevoie de un nou Adam Smith sau David Ricardo pentru a genera o teorie economică care pune în centru cunoștințele; doar o astfel de teorie ar putea să explice societatea de astăzi”* [13].

3. Noile paradigme de programare, decisive în procesul informatizării bibliotecilor și integrării lor în câmpul informațional: imperativă, procedurală, procedurală cu tipuri de date abstracte, paradigma orientată pe obiecte (evidențiindu-se aici cele trei caracteristici ale paradigmei OO din definiția formulată de G. Boosh: încapsularea, moștenirea și polimorfismul [14].

5. Concluzii

În câmpul biblioteconomiei din Moldova s-a produs o schimbare de paradigmă la începutul reformei bibliotecare, instaurându-se atunci paradigma bibliologică. Tot atunci este creată o paradigmă managerială originală, modelul cibernetic al managementului Bibliotecii Naționale. În ultimul deceniu al sec. XX, paradigma bibliologică este contestată. În locul ei, începe consti-

tuirea unor paradigme noi în cadrul catedrei de specialitate de la USM (inspirată din programul Procesului de la Bologna) și în cadrul comunității bibliotecare (inspirată în special de modelul american). Paradigma bibliologică, deși sistemul de valori al ei rămâne să corespundă concepției kuhniene, se destramă din cauza dispersării comunității de bibliologi. Drept care, actualmente nu există în acest domeniu nicio paradigmă științifi-

că pe deplin funcțională. Situația poate fi depășită prin punerea în aplicare a unei strategii naționale întemeiată pe două obiective magistrale: definitivarea constituirii paradigmei biblioteconomice universitare și aplicarea în cadrul SNB a paradigmei programelor de cercetare creată de I. Lakatos. De asemenea, un rol important în depășirea situației i-ar reveni armonizării impactului factorilor endogeni și exogeni.

Referințe:

1. Wittgenstein, L. *Tractatus logico-philosophicus*. București: Humanitas, 2001, p. 31.
2. Posescu, A. *Teoria logică a științei*. București: Garamond, 2003, p. 40.
3. Goldschmidt, V. *Le paradigme dans la dialectique platonicienne*. Paris: PUF, 1998, p. 31.
4. Greich, J. *Comprendre et interpreter: le paradigme hermeneutique de la raison*. Paris, 1993, p. 16.
5. Kuhn, T. *Structura revoluțiilor științifice*. București: EȘE, 1976, p. 11.
6. Kuhn, T. *The essential tension: selected studies in scientific tradition and change*. Chicago, 1977, p. 146.
7. Gutting, G. *Paradigms and revolutions: appraisals and applications of Tomas Kuhn's philosophy of Science*. Notre Dame, 1980, p. 53.
8. Whitley, R. *Social processes of scientific development*. Londra, 1974, p. 112.
9. Rău, Alexe. *Ochiul din oglinda paginii*. Chișinău: Ulysse, 2002.
10. Lakatos, I. *The Methodology of Scientific Research Programmes*. Cambridge, 1978.
11. Lux, Claudia. *Strategiile IFLA pornesc de la realitățile economiei de piață globale*. În: *Magazin bibliologic*, 2006, nr. 2-3, p. 7-9.
12. Hammer, M. *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution*. New York, 1993.
13. Drucker, P. *The next society*. New York, 2001, p. 15.
14. Boosh, G. *Object-Oriented Analysis with Applications*. Addison-Wesley, 1994.

Schimbarea paradigmei sistemului comunicării științifice: evoluție sau revoluție pentru bibliotecile din Republica Moldova

Abstract: *The article presents an analysis of W. Garveys and B. Griffith's (1971) and J. Hurd's (2000) theoretical models of scientific communication. The analysis of these models indicates main actors and functions in scientific communication. Technological developments in areas such as digitization and networking are changing scholarly communication in fundamental ways. This paper describes the different possible models of scientific communication and library's role in this system. This paper presents the SWOT analysis of Moldovan libraries regarding their participation in scientific communication process. The paper finally explores required transformations in Moldovan libraries in the context of changing scientific communication paradigm.*

Cuvinte-cheie: *comunicarea științifică, lanțul informațional, modelul comunicării științifice, biblioteca, analiza SWOT, bibliotecile din Republica Moldova.*

Nelly ȚURCAN,
dr., conferențiar universitar Catedra
Biblioteconomie și Asistență Infor-
mațională, Universitatea de Stat din
Moldova
tsurcannelly@usm.md

Crearea, diseminarea și aplicarea de noi cunoștințe constituie o bază pentru dezvoltarea cercetării și a unei economii naționale durabile. Acest proces este susținut de toate instituțiile de cercetare (academice și universitare). În societatea modernă cercetarea are trei roluri principale: (1) de instruire; (2) de a pune la dispoziția societății cunoștințe noi; și (3) de a stimula noi cercetări care, la rândul lor, creează noi cunoștințe. Astfel, este vorba de un continuum de cunoștințe (Figura 1) care începe cu conceptualizarea cercetării, parcurge etapele de inițiere a cercetării, ana-

liza rezultatelor, perfectarea rezultatelor inițiale, formalizarea rezultatelor cercetării și se încheie cu diseminarea, popularizarea informației și a cunoștințelor. În același timp, rezultatele cercetărilor, cunoștințele noi obținute sunt evaluate atât de comunitatea științifică, cât și de întreaga societate prin informarea societății și a comunității științifice despre rezultatele cercetărilor sau despre cunoștințele noi; aplicarea diverselor metrici care permit evaluarea contribuției cercetătorilor (de exemplu, pentru determinarea factorului de impact); aplicarea rezultatelor cercetărilor și a cu-

noștințelor noi în cercetările ulterioare, cât și în procesul de instruire. Continuumul de cunoștințe este constituit din segmentul „intrare” (*input*) – descoperirea cunoștințelor și segmentul „ieșire” (*output*) – crearea și diseminarea cunoștințelor, etichetat drept „comunicare științifică” [1, p. 242]. Această activitate implică anumite relații

complexe între mai mulți actori: cercetători, editori, distribuitori, bibliotecari și consumatorii de informații științifice. De asemenea, în acest ciclu sunt implicați autorii politicilor publice – factorii de decizie, cărora le revine rolul de a stabili regulile în care funcționează sistemul de comunicare științifică.

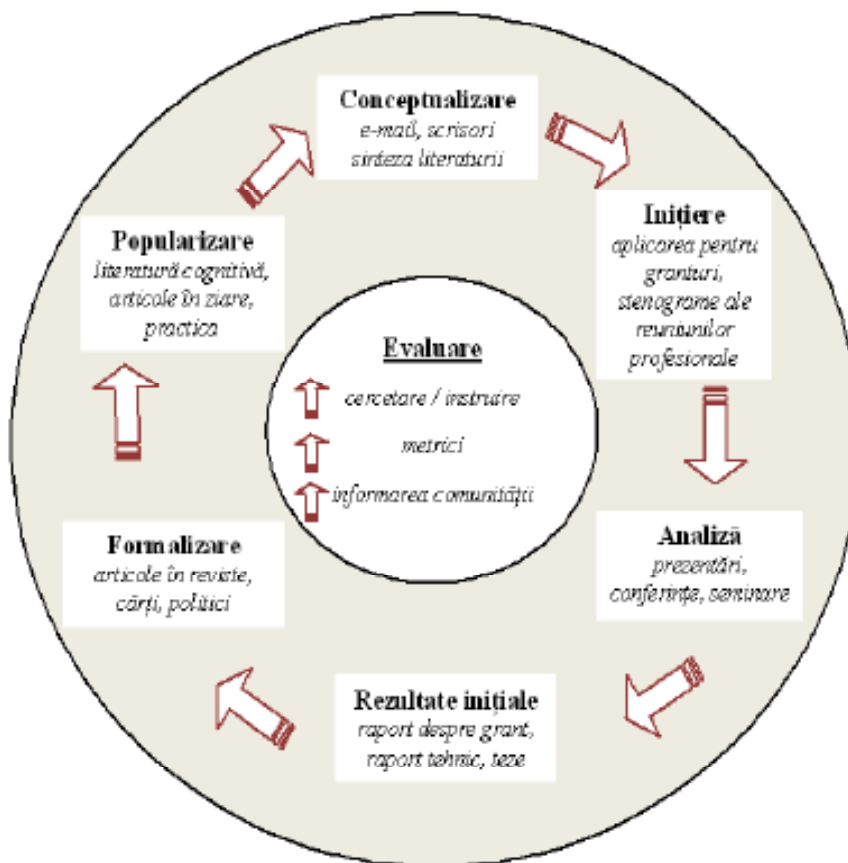

Figura 1. Continuumul de cunoștințe
(După Humphrey, Charles and Hamilton, Elizabeth. *Is it Working? Assessing the Value of the Canadian Data Liberation Initiative* [2])

Cunoștințele sunt create și difuzate prin intermediul sistemului de comunicare științifică. Eficiența și efectivitatea sistemului comunicării științifice reprezintă capacitatea acestui sistem de a facilita atât generarea unor probleme relevante de cercetare, cât și soluționarea unor astfel de probleme [3]. Sistemul, de asemenea, asigură diseminarea, accesibilitatea și recuperabilitatea informației. Eficiența și efectivitatea sistemului comunicării științifice trebuie să asigure o vizibilitate și accesibilitate maximală la cunoștințele produse atât la nivel național, cât și internațional. În așa fel, sistemul comunicării științifice trebuie să asigure câteva funcții foarte importante în cadrul societății. În primul rând, publicațiile științifice (articolele și monografiile) diseminează cunoștințe, astfel, cercetătorii pot distribui concluziile importante atât pentru comunitatea științifică, cât și pentru întreaga societate. În al doilea

rând, este asigurată monitorizarea calității prin intermediul proceselor editoriale și a recenzării articolelor. În al treilea rând, se creează o arhivă publică a cunoștințelor acumulate. Odată publicate, cunoștințele devin parte a moștenirii publice, iar bibliotecile științifice pot acționa în mod colectiv în calitate de o arhivă care arhivează și distribuie cunoștințele încorporate în biblioteci pentru cercetătorii actuali și viitori. În al patrulea rând, publicarea lucrărilor științifice presupune pentru autori o recunoaștere oficială, creșterea statutului lor, lărgirea contractelor științifice sau promovarea savanților. Și, în sfârșit, sistemul de comunicare științifică stabilește prioritatea dreptului de proprietate asupra unei descoperiri sau idei, teorii publicate într-o lucrare științifică.

Prin urmare, știința modernă presupune că cunoașterea științifică nu este un patrimoniu privat, ea nu poate fi deținută și păstrată în mod

privat, dar este făcută publică, cunoștințele sunt stocate și diseminate prin intermediul unui sistem formal, bine organizat, care servește pentru a valida și a comunica cunoștințe în cadrul comunității științifice. Acest sistem, în general, este denumit sistem de comunicare științifică (*scientific or scholarly communication system*).

Sistemul tradițional de comunicare științifică este compus din mai multe grupe de actori. Există mai multe opinii asupra acestui subiect. Astfel, Giuseppe Roffi ș.a. [4] specifică 6 categorii de actori în procesul comunicării științifice (colégi din același domeniu de cercetare, cercetători care provin din diferite domenii disciplinare, alți actori implicați în activitățile de cercetare și inovație, grupurile sociale, actorii politici, publicul general). Considerăm că în cadrul sistemului de comunicare științifică putem distinge patru grupe

majore de actori: (1) cercetători, care realizează cercetările științifice, materializate în publicații științifice, (2) editori, care creează produse informaționale (publicații), (3) biblioteci, care colectează, conservă (arhivează) și difuzează cercetarea științifică, (4) utilizatori, care consumă rezultatele cercetărilor, le aplică pentru realizarea cercetărilor noi, transpun cercetarea în inițiative de cercetare noi, politici publice, produse comerciale, servicii publice etc. Cunoștințele circulă în cadrul acestui sistem, fiind difuzate în societate prin interpretarea (tălmăcirea) cunoștințelor, transfer tehnologic și comercializare. Asupra sistemului comunicării științifice, ca și asupra oricărui alt sistem social, influențează câțiva factori externi: economia, globalizarea, tehnologiile informaționale, schimbarea metodelor de cercetare, politici publice (Figura 2).

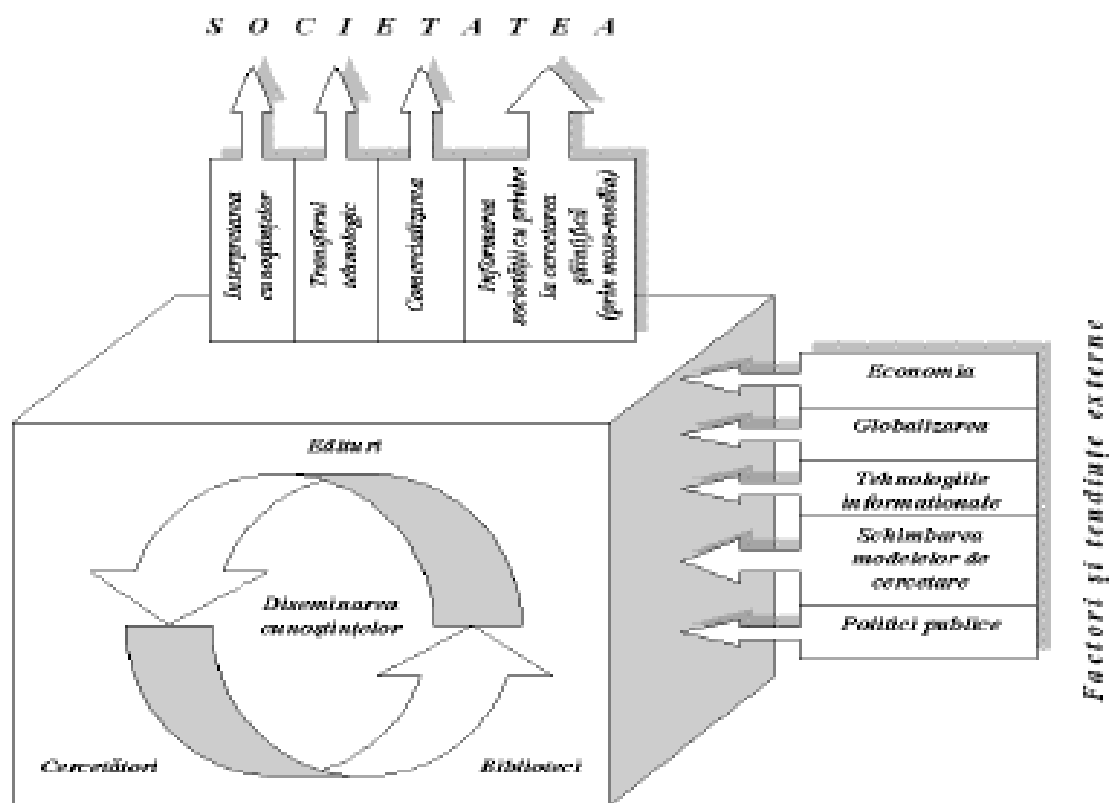

Figura 2. Sistemul comunicării științifice

(Adaptat după: Shearer, Kathleen and Birdsall, Bill. The transition of scholarly communications in Canada [5])

Sistemul comunicării științifice este produsul cercetării și al aplicabilității acesteia. Schimbările din societate se răsfrâng inevitabil asupra acestui sistem. Pe parcursul mai multor secole, sistemul comunicării științifice a evoluat treptat datorită apariției disciplinelor noi, revistelor noi publicate în aceste domenii și constituirii unor noi forme de societăți (asociații) științifice [6, p. 3]. Evoluția sistemului comunicării științifice a început cu

editarea primei reviste științifice la sfârșitul sec. al 17-lea (*Royal Society of London*, 1662). După cel de-al Doilea Război Mondial, în știință s-au produs schimbări majore datorită influenței tehnologiilor informaționale care au modificat definitiv modul de producere, gestionare și utilizare a informației. Sistemul de comunicare în fiecare disciplină, specialitate și domeniu de cercetare a evoluat prin dezvoltarea mediului, integrarea

resurselor, expansiunea rețelilor de telecomunicație, aplicarea computerelor pentru gestionarea informației și extinderea cunoașterii.

Comunicarea științifică reflectă schimbul de informații și idei între savanți și cuprinde patru componente esențiale: *înregistrarea* – stabilirea priorității unei idei, unui concept; *certificarea* – atestarea calității cercetării; *conștientizare* – supravegherea diseminării și accesibilității cercetării, care furnizează mijloace prin care cercetătorii devin conștienți privind cercetarea nouă; *arhivarea* – prezervarea patrimoniului intelectual pentru viitor.

Comunicarea în știință a fost obiectul numeroaselor studii [7-11]. Pentru a explica procesele de comunicare formală și informală au fost utilizate diverse modele. Este necesar să menționăm că nu există o diversitate mare de modele asupra comunicării științifice informale. Comunicarea științifică informală se manifestă activ la primele etape de cercetare și prevede o interacțiune bilaterală (de exemplu, dialog direct sau indirect între cercetători). Bineînțeles că informația științifică poate fi difuzată și în cadrul conferințelor, simpozioanelor științifice. Comunicarea științifică informală este mai puțin fiabilă și cu un grad mai mare de redundanță.

Modelele de comunicare formală în domeniul științei după natura lor sunt liniare și se axează pe mijloacele de transmitere a informației (articole, reviste, cărți, preprinturi etc.), participanți

(persoane și instituții) și funcții (activități) [12].

În aceste modele întotdeauna există un punct inițial sau „expeditorul” (emițătorul) care transmite informația (semnale) prin intermediul unui „canal” către un „receptor” (destinatar). Fundamental, aceasta înseamnă că informația este înțeleasă ca măsură a ceea ce este transmis de la emițător la receptor sau, în cazul nostru: de la autor la cititor (utilizator, beneficiar).

Într-adevăr, comunicarea științifică (formală) tradițională poate fi exprimată ca un model liniar pe verticală. A.J. Meadows [13] și A.S. Duffo [14] susțin că acest model de comunicare descrie procesele informaționale prin care sunt transmise cunoștințele științifice de la cercetători la utilizatori. Autorii menționați consideră că modelul liniar are un rol important pentru publicarea științifică, precum și faptul că comunicarea formală trebuie considerată ca fiind o comunicare documentară tradițională. John Mackenzie Owen [15, p. 276] sugerează că geneza modelului lanțului informațional (Figura 3) de comunicare științifică vine din era tiparului, unde cunoștințele sunt difuzate prin intermediul unor produse informaționale „fizice” care sunt produse și distribuite ca orice alt produs tangibil. **Argumentul său principal** este că responsabilitatea pentru comunicarea științifică trece de la actorii funcționali, cum ar fi editurile și bibliotecile, la o mai mare responsabilitate integrantă care îi revine comunității academice.

Figura 3. Lanțul informațional

Structura modelului „lanțul informațional” constă din următoarele elemente: autorul și cititorul care se plasează la capetele exterioare ale lanțului și, între actorii principali, un număr limitat de actori instituționali intermediari (de exemplu, edituri și biblioteci). Fiecare din actorii participanți în lanțul informațional realizează funcții specifice, de exemplu, crearea, publicarea, colectarea și consumul de informații științifice.

Unul din cele mai des citate modele ale sistemului comunicării științifice a fost propus de cercetătorii sociologiei științei William Garvey și Belver Griffith. Acest model (Figura 4) a fost elaborat în baza studierii comportamentului comunicational formal și informal în domeniul psihologiei [16]. Modelul Garvey-Griffith ulterior a demonstrat că poate fi, în general, aplicabil atât în

științele fundamentale, cât și cele sociale. Modelul descrie procesul prin care rezultatele cercetării sunt comunicate și sunt furnizate detalii cu privire la diferite etape ale cercetării într-un interval de timp de la concepere până la integrarea cercetării ca o componentă a cunoștințelor științifice. Deși dimensiunile temporale variază de la o disciplină la alta, elementele esențiale ale modelului sunt universale [17, p. 1279]. În modelul Garvey-Griffith se regăsesc diferite forme de comunicare științifică – formale și informale, dar, cu toate că sunt prezentate diferite genuri de documente (rapoarte, manuscrise, preprinturi, rapoarte și teze ale conferințelor etc.), articolul științific din revistele recenzate este considerat genul principal pentru comunicarea științifică.

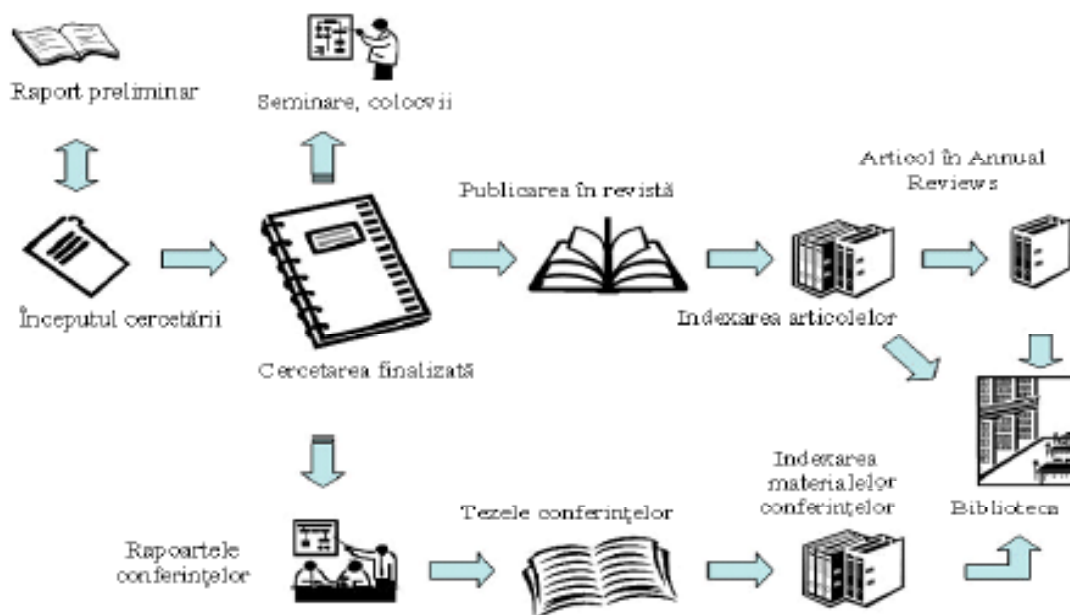

Figura 4. Modelul tradițional Garvei-Griffith

(apud Hurd, Julie M. Scientific communication: new role and new players)

Au fost elaborate și alte modele interesante ale comunicării științifice care oferă diferite perspective ale comunicării în știință. Astfel, putem menționa următoarele modele: UNISIST [18]; Mackenzie Owen [19, p. 57]; Bo-Christer Björ [20]; Thomas Morton Aitchison [21] etc.

O abordare mult mai radicală a fost prezentată de Julie Hurd [22] ca un posibil model pentru viitor (Figura 5). Acest model este o revizuire a modelului Garvey-Griffith din punct de vedere

a evoluției, care se bazează pe o serie de ipoteze: se consideră că cercetarea urmează să fie efectuată prin colaborare virtuală (collaboratories)¹, mai degrabă decât de către autori individuali;

rezultatele cercetărilor precum și informațiile inițiale sunt integrate în raportul de cercetare; toate informațiile legate de cercetare sunt în format digital.

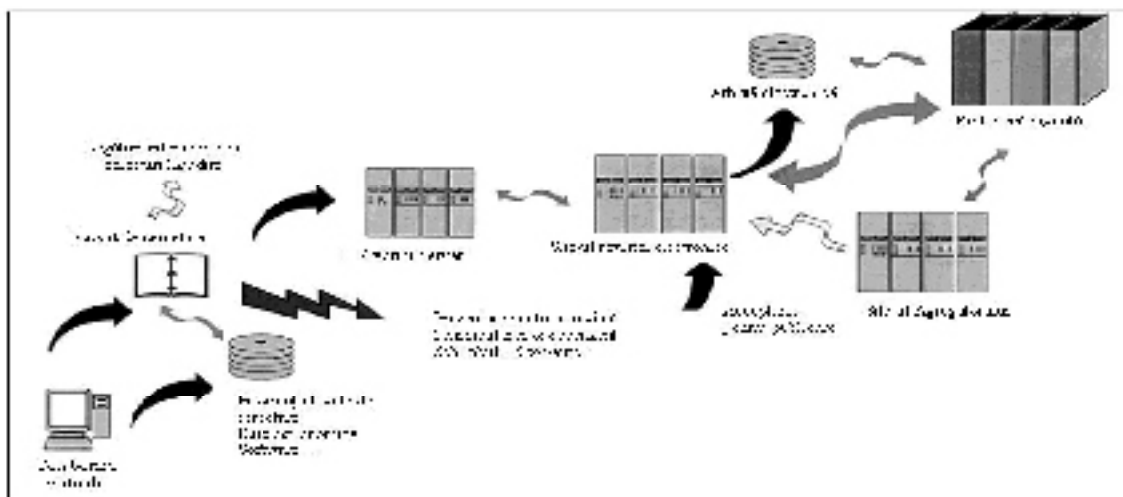

Figura 5. Modelul comunicării științifice pentru 2020

(Hurd, Julie M. The Transformation of Scientific Communication: A Model for 2020)

¹ Collaboratory – William Wulf (1989) îl definește ca un centru „fără pereți, în care cercetătorii pot efectua cercetările sale, indiferent de localizarea fizică, interacționând cu colegii, accesând aparatajul, partajând date și resurse informaționale și accesând informații în biblioteci digitale”. Collaboratory după Rosenberg (1991) este un mediu de cercetare experimentală și empirică în care cercetătorii activează și comunică unii cu ceilalți pentru proiectarea sistemelor, participarea în știință colaborativă și efectuarea experimentelor în scopul evaluării și îmbunătățirii sistemelor. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Collaboratory>)

În acest model tehnologiile informaționale sunt catalizatorul schimbărilor sistemului comunicării științifice. Deși J. Hurd argumentează că „tehnologiile informaționale pe deplin susțin sistemul informatizat de comunicare științifică” și explicit „tranziția este în curs de desfășurare”, istoria contrazice determinismul tehnologic (care argumentează că în cazul în care se acceptă o tehnologie de inovare aceasta va fi adoptată rapid în mod inevitabil) și relevă importanța factorilor de comportament în adoptarea inovațiilor [23, p. 1280]. J. Hurd subliniază faptul că valorile științifice, sistemul de evaluare a diferitor domenii, comunitățile științifice, instituțiile academice sunt factori decisivi în activitatea de cercetare, însă schimbarea acestora este mult mai lentă decât a TIC care oferă noi oportunități pentru difuzarea cunoștințelor.

Schimbările radicale din ultimul deceniu al sec. XX – începutul sec. XXI în domeniul tehnologiei de producere, distribuție, schimb și utilizare a informației au un impact inevitabil asupra societății în ansamblu și asupra anumitor domenii de activitate – știință, cultură, industrie, educație. Prin urmare, bibliotecile din Republica Moldova, fiind structuri sociale, nu pot să nu suporte efectele acestor schimbări. Inevitabil TIC influențează asupra sistemului comunicării științifice din Republica Moldova, în același timp se schimbă rolul, misiunile bibliotecilor autohtone în acest sistem. Analiza SWOT a bibliotecilor din Moldova privind participarea lor în sistemul comunicării științifice ne-a permis să facem următoarele constatări:

Punctele forte

- conștientizarea importanței comunicării științifice și a rolului bibliotecilor în acest proces;
- existența unor relații durabile cu comunitatea academică;
- experiența în crearea conținuturilor resurselor informaționale;
- existența unor practici bune în managementul colecțiilor, cât și experiența administrativă;
- existența unor competențe distinctive în catalogare, clasificare, expertiza metadatelor;
- coordonarea și cooperarea în utilizarea re-

surselor informaționale electronice prin participarea în consorțiul eIFL. Direct Moldova și alte forme de colaborare;

- prestarea unor e-servicii;
- realizarea funcțiilor de livrare electronică.

Puncte slabe

- prioritatea documentelor tradiționale în crearea fondurilor documentare ale bibliotecilor;
- coordonarea între sistemele fizice și digitale este încă în evoluție;
- deficitul de competențe tehnice;
- puține implementări inovaționale privind prestarea e-serviciilor și crearea e-conținuturilor;
- conservatism, inerție, pasivitate, abordări (“nu este problema noastră...”).

Oportunități

- posibilități de dezvoltare a publicării electronice, utilizând experiența instruirii la distanță;
- utilizarea colaborării cu cercetătorii care au nevoie de abilitățile și competențele bibliotecarilor în crearea conținuturilor resurselor informaționale, prelucrarea, organizarea, difuzarea și regăsirea informației;

- posibilități financiare prin participarea în proiectele inovaționale proprii sau ale organizațiilor fondatoare ale bibliotecilor;

- posibilități financiare prin prestarea serviciilor (e-serviciilor) pentru comunitatea academică;
- dezvoltarea parteneriatului local, regional, național și global.

Amenințări

- schimbarea paradigmei de cercetare care inevitabil va schimba activitatea și rolul bibliotecii;
- conștientizarea insuficientă de către comunitatea academică a rolului bibliotecii în comunicarea științifică;

- cercetătorii vor solicita (numai) e-servicii;
- bibliotecile pot pierde rolul lor în domeniul comunicațiilor academice și în procesele de e-cercetare.

Ținând cont de schimbările ce au loc în cadrul sistemului comunicării științifice, putem configura câteva scenarii posibile pentru dezvoltarea bibliotecilor din Moldova în cadrul sistemului de comunicare științifică (Figurile 6-10).

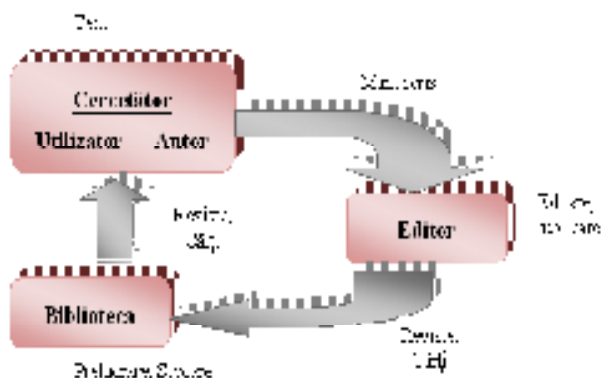

Figura 6. Modelul tradițional actual al comunicării științifice

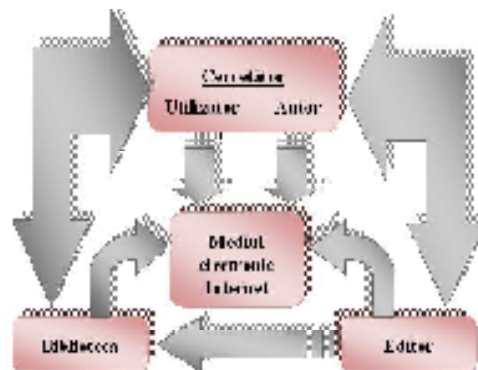

Figura 7. Modelul tradițional și electronic actual al comunicării științifice

În acest model fiecare din participanții procesului comunicational (cercetătorii în acest caz sunt în postură dublă de autori și utilizatori) îndeplinesc funcțiile definite în lanțul informațional **Cercetător** – crearea, consumarea informației științifice; **Editor** – publicarea, editarea; **Biblioteca** – prelucrarea, stocarea (a se vedea Figura 3).

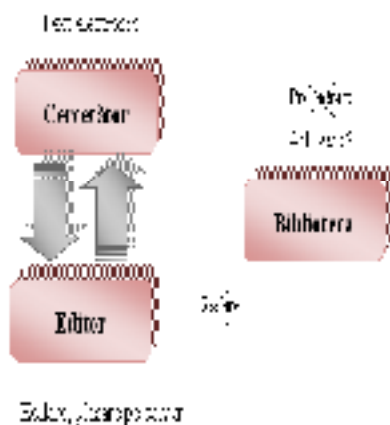

Figura 8. Modelul comunicării științifice fără participarea bibliotecii

Primul scenariu (Figura 8) prezintă un viitor puțin îmbucurător pentru biblioteci, când ele sunt eliminate din procesul comunicării științifice. În acest caz unele funcții ale bibliotecilor fiind atribuite editurilor (stocarea, plasarea pe server), iar biblioteca poate deveni o arhivă electronică (cu condiția transformărilor necesare). Cel de-al doilea scenariu (Figura 9) este favorabil pentru viitorul bibliotecilor, dar realizarea lui necesită eforturi foarte mari atât din partea Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova, cât și din partea bibliotecilor concrete (în special cele științifice – academice și universitare). Scenariul care prevede dezvoltarea comunicării științifice cu participarea bibliotecii presupune că funcțiile editurii sunt preluate atât de cercetători (de exemplu, editarea de sine stătătoare a textelor pe Internet), cât și de biblioteci (plasarea textelor pe

Apariția Internetului și avansarea TIC configurează noi scenarii pentru actorii comunicării științifice. Pentru bibliotecile din Republica Moldova în timpul apropiat pot fi posibile următoarele modele de dezvoltare și participare (nonparticipare) în comunicarea științifică:

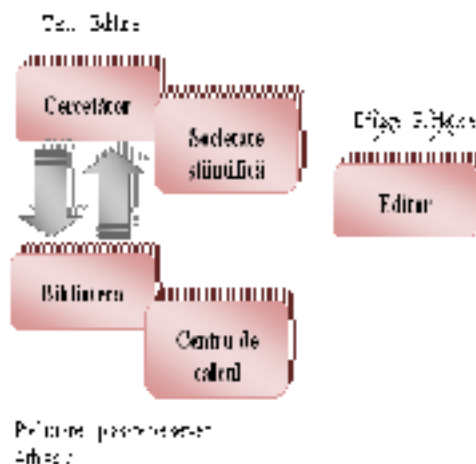

Figura 9. Modelul comunicării științifice cu participarea bibliotecii

server sau, de exemplu, a revistelor electronice). Acest model poate fi realizat nu doar prin aplicarea pe scară largă a TIC, dar prin conlucrarea și cooperarea fructuoasă cu centrele de calcul și implementarea inovațiilor privind serviciile și produsele informaționale.

Însă, poate fi realizat încă un scenariu în care toți actorii lanțului informațional își păstrează locul și funcțiile, contribuind la dezvoltarea sistemului comunicării științifice (Figura 10). În cadrul acestui model rolurile pot fi repartizate astfel: editorii recrutează autori, recenzează, editează și pregătesc publicația pentru distribuție (inclusiv distribuția electronică); bibliotecile satisfac necesitățile de informare ale utilizatorilor; mediul electronic (pe baza tehnologiilor) stimulează și amplifică posibilitățile cercetătorilor (autorilor și utilizatorilor), editorilor și a bibliotecilor.

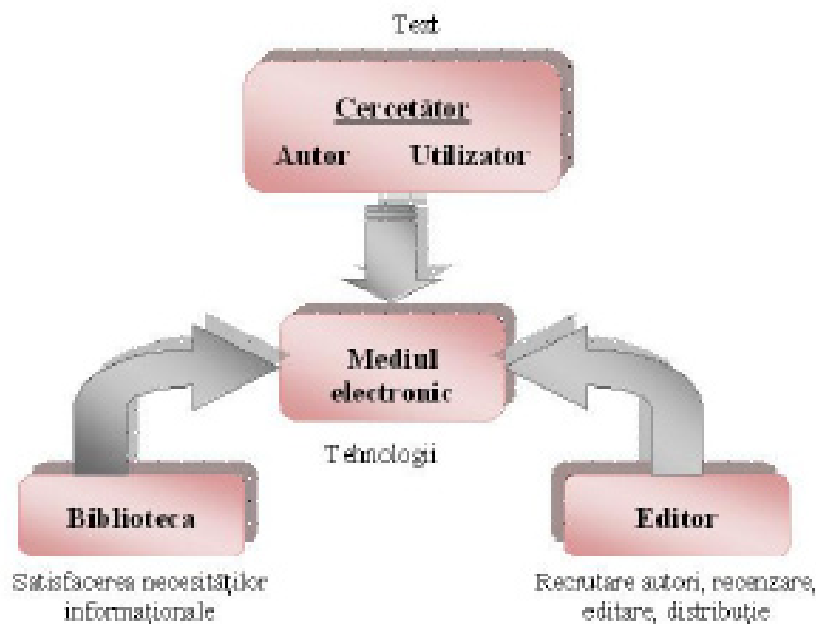

Figura 10. Modelul de perspectivă al comunicării științifice

Opinii similare asupra locului bibliotecii în sistemul de comunicare științifică sunt expuse în mai multe lucrări [24-26]. În caz dacă este corectă previziunea că în viitor toată informația necesară, documentele, cunoștințele vor fi disponibile în format electronic, precum și toată informația științifică va fi disponibilă pe Internet, atunci am putea presupune că este posibil să se realizeze unul din aceste modele de comunicare științifică.

Astfel, realizarea unui model al comunicării științifice în Republica Moldova depinde de implicarea activă, creativă, inovativă și transformatoare a bibliotecilor academice (științifice).

În scopul transformării rolului și misiunii bibliotecilor academice (științifice) din Moldova, în cadrul sistemului de comunicare științifică, considerăm că este necesar ca bibliotecile:

- să susțină la distanță cercetările științifice sau echipele de cercetători;
- să nu rămână observatori pasivi, dar să manifeste o participare proactivă;
- să fie integrate pe deplin în practica de cercetare;
- să aplice diverse modele de participare (proiecte comune de cercetare-dezvoltare; noi oferte de servicii; amplificarea rolului în activitatea științifică prin bibliotecarii de contact/subiect/facultate etc.);
- să dezvolte leadership-ul pentru participarea în e-cercetare;

Referințe bibliografice:

1. Vassallo, Paul. The knowledge continuum – organizing for research and scholarly communication. In: Internet Research. 1999, vol. 9, nr. 3, p. 232-242.
2. Humphrey, Charles and Hamilton, Elizabeth. Is it Working? Assessing the Value of the Canadian Data Liberation Initiative. In: Bottom Line. 2004, vol. 17, nr. 4, p. 137-146.

- să revadă structura organizațională a bibliotecii (extinderea și reprofilarea rolului bibliotecarului de referințe/facultate/subiect; colaborarea strânsă cu centrele de calcul etc.);

- să furnizeze date pentru e-servicii (dacă biblioteca participă în e-learning, de ce ea nu poate participa în e-cercetare?);

- să susțină formarea profesională a personalului (formarea competențelor noi; organizarea activităților de sensibilizare; participarea activă, constituirea echipelor hibrid etc.);

- să creeze parteneriate noi, business-modele noi;

- să susțină transformările în bibliotecă.

În concluzie putem menționa că diseminarea cunoștințelor și comunicarea științifică se bazează pe lanțul informațional, geneza căruia se regăsește în produsele informaționale tipărite. Actorii cheie ai procesului de diseminare a cunoștințelor și de comunicare științifică sunt autorii, editorii, bibliotecile și utilizatorii, rolurile și misiunile cărora se schimbă odată cu schimbarea paradigmei comunicării științifice. Dimensiunile noi ale bibliotecilor Republicii Moldova în cadrul sistemului comunicării științifice depind de implementarea și amplificarea rolului TIC, cât și de poziția activă, creativă, inovatoare și transformatoare a bibliotecilor.

3. Roosendaal, Hans E. and Geurts, Peter A.Th.M. Forces and functions in scientific communication: an analysis of their interplay [online]. 1999 [citat 30.06.2010]. Disponibil: <http://doc.utwente.nl/60395/1/Roosendaal97forces.pdf>.
4. Roffi, Giuseppe et al. Communication of Science, Communication in Science. New frontiers and new models / Giuseppe Roffi, Luciano d'Andrea, Bernike Pasveer, Milan Bufon. In: Communicating European Research 2005: Proceedings of the Conference, Brussels, 14-15 November 2005 / M. Claessens (ed.). European Communities, 2007, p. 80-81.
5. Shearer, Kathleen and Birdsall, Bill. The transition of scholarly communications in Canada: Study [online]. 2002 [citat 30.06.2010]. Disponibil: http://www.carl-abrc.ca/projects/kdstudy/public_html/pdf/bground.pdf.
6. Crawford, Susan Y. Scientific Communication and Growth of Big Science. In: Crawford, Susan Y; Hurd, Julie M and Weller, Ann C. From print to electronic: the transformation of scientific communication. Medford: Information Today, 1996, p. 1-9.
7. Garvey, W.D. et al. Research studies in patterns of scientific communications. In: Inform. Storage and Retrieval. 1972, vol. 8, p. 111-123.
8. Garvey, W.D. and Griffith B.C. Communication and information processing within scientific disciplines empirical findings for psychology. In: Inform. Storage and Retrieval. 1972, vol. 8, p. 123-136.
9. Атертов, П. О некоторых аспектах системы коммуникации и научно-информационной деятельности. В: Междунар. форум по информации и документации. 1975, т. 1, № 1, с. 10-13.
10. Дин, Ю. Научная коммуникация и библиометрия. Ч. I. Модель научной коммуникации. Обзор литературы. В: Междунар. форум по информации и документации. 1998, № 4, с. 16-23.
11. Дин, Ю. Научная коммуникация и библиометрия. Ч. II. Процесс научной коммуникации. Обзор литературы. В: Междунар. форум по информации и документации. 1998, № 5, с. 3-17.
12. Todorov, R. and Atanassov, K. Formal communications and organizational viability. In: scientometrics. 1988, vol. 9, nr. 1, p. 177-185.
13. Meadows, A.J. (ed.). Knowledge and communication: essays on the information chain. London: Library Association Publishing, 1991. 186 p.
14. Duff, A.S. Some post-war models of the information chain. In: Journal of librarianship and information science. 1997, vol. 29, nr. 4, p. 179-187.
15. Mackenzie Owen, John. The new dissemination of knowledge: digital libraries and institutional roles in scholarly publishing. Journal of Economic Methodology. 2002, vol. 9, nr. 3, p. 275-288.
16. Hurd, Julie M. Scientific communication: new role and new players. In: Crawford, S. Y.; Hurd, J. M. and Walker, A. C. Emerging Issues in the Electronic Environment: Challenges for Librarians and Researchers in the Science. New York, NY: Haworth Press. 2004, p. 5-22.
17. Hurd, Julie M. The Transformation of Scientific Communication: A Model for 2020. In: Journal of the American Society for Information Science. 2000, vol. 51, nr. 14, p. 1279-1283.
18. Søndergaard, Trine Fjordback; Andersen, Jack and Hørland, Briger. Documents and the communication of scientific and scholarly information. Revising and updating the UNISIST model. In: Journal of Documentation. 2003, vol. 59, nr. 3, p. 278-320.
19. Mackenzie Owen, John. The Scientific Article in the Age of Digitization. Amsterdam: Springer, 2007. 263 p.
20. Björk, Bo-Christer. A model of scientific communication as a global distributed information system. [online]. Information Research, 2007, vol. 12, nr. 2 [citat 30.06.2010]. Disponibil: <http://informationr.net/ir/12-2/paper307.html>.
21. Aitchison, T. M. The database producer in the information chain. In: Journal of information science, 1988, vol. 14, nr. 6, p. 319-327.
22. Hurd, Julie M. The Transformation of Scientific Communication: A Model for 2020. In: Journal of the American Society for Information Science. 2000, vol. 51, nr. 14, p. 1279-1283.
23. Hurd, Julie M. The Transformation of Scientific Communication: A Model for 2020. In: Journal of the American Society for Information Science. 2000, vol. 51, nr. 14, p. 1279-1283.
24. Mackenzie Owen, John. The new dissemination of knowledge: digital libraries and institutional roles in scholarly publishing. In: Journal of Economic Methodology. 2002, vol. 9, nr. 3, p. 275-288.
25. Лаврик, О. Л. Академическая библиотека в системе современных научных коммуникаций. В: Материалы VI научной сессии ГПНТБ СО РАН (9 - 10 ноября 2000 г., г. Новосибирск). Новосибирск, 2001, с. 129-134.
26. Тихонова, Л. Н. Система научных коммуникаций и библиотеки. В: «Электронные ресурсы по культуре: продвижение в культурную среду Северо-Запада России» (26–27 сентября 2006 г., Архангельск) [online]. 2006 [citat 30.06.2010]. Disponibil: <http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/default.asp>.

Biblioteca – Kilometrul Zero al Societății Cunoașterii

(reflecții, comentarii și indiscreții)

Abstract: Starting from the hypothesis that the library is (or could be) an important actor of the cognitive/knowledge society if it breaks away from its own self veneration avowals, pathological complexes, liberates from financial and institutional scarcities, and takes upon the responsibility of a prolific role by rethinking and redefining its nature, the author characterizes and analyzes the tumultuous context in which the library nowadays operate and highlights the requisites of change, innovation and the library's interference roles within this framework. The author points out methods through which libraries can adapt to the new context that pollutes and in the same time nurtures the librarian state of existence, as well as the paradigm according to which the Library is an important/valuable actor of the Knowledge Society and identifies deterrents that hinder the important role of the library in the Knowledge Society. The real recognition according to the author will be acknowledged only when the reader, the user, the searcher, the gamer, the blogger will identify something new, something different from everything else that he is willing to try, to use and to recommend to others.

Each period entails a perspective based on past reviews or in the worst cases it implies a change of perspectives. In the Knowledge Society libraries don't have any other choice than to rely on Research/Development/Innovation and to convert the aforementioned activities into fact and results, albeit ensuring the revolutionary/evolutionary role of the library in the knowledge society. The author identifies as well key strategies for intensifying this library role in nowadays Knowledge Society.

Cuvinte-cheie: Biblioteca; Societatea Cunoașterii; receptarea /percepția bibliotecii; evazionism, complexe profesionale; revoluționare/evoluționare; cercetare/dezvoltare/inovare; fidelizarea utilizatorului.

Lidia KULIKOVSKI,
dr., conf. univ., director general
al BM „B.P. Hasdeu”

***Putem obține cunoaștere din lume,
dar nu putem obține lumea din cunoaștere.***

Ipoteză

Biblioteca este (poate, trebuie să fie) un actant important al Societății Cunoașterii doar dacă scapă de cătușele automatizării, de complexele patologice ereditare, dacă iese din ștreangul suficienței instituționale și insuficienței financiare, își regândește, redefinește și își asumă conștient și responsabil acest rol.

Contextualizare

Astăzi lumea e ca după un tsunami – imaginea de ansamblu – toate lucrurile se încing: problemele grave devin și mai grave, schimbarea îngreuiază viața fiecărui individ și fiecărei organizații, suntem într-o lume transparentă (datorită tehnologiilor), condusă de fluxul de informație și n-ai cum să scapi de schimbare.

Putem evidenția zece aspecte referitor la epoca modernă în care trăim și pe care unii o numesc *Societatea Informației*, alții *Societatea bazată pe cunoaștere* sau *Societatea Cunoașterii*:

1. Epoca convivialității

Produse, servicii de lux și servicii low cost conviețuiesc. Lumea are calculatoare originale de 10.000 de euro și tot lumea are calculatoare de 200 dolari. Unii merg în stradă cu geantă Gucci de 8000 euro, alții, tot cu Gucci, de 600 lei moldovenești, unii mai norocoși chiar de 200 lei. Lumea unde copiile și originalele, ca să ajung la ceva comun bibliotecilor, conviețuiesc și se zbat cot la cot să supraviețuiască. Adevărul este, expresia lui Filat, că pirații par să-ți ofere imposibilul: calitate înaltă și prețuri reduse.

Cei care își cumpără copii sunt din țările estice care își croiesc drum printre statele dezvoltate voind să fie în rând cu ele. Aceste țări au pornit la drum și, în cazul Republicii Moldova, Europa a fost prevenită să se pregătească de venirea noastră.

Vestea bună este că țările estice, și RM inclusiv, absorb cunoștințele la o viteză incredibilă. Deci, *avem piața care cere servicii de cunoaștere!*

2. Epoca femeilor

Urmărim feminizarea tuturor activităților umane. Faith Popcorn a sesizat această mutație numind-o EVAoluție [6]. Pentru că în Societatea Cunoașterii lucrăm cu creierul, nu cu mușchii. Bărbații trec pe locul doi! Noi, un domeniu feminin, ne bucurăm că se aliniază și lumea la noi. *Societatea ca și Cunoașterea este tot de genul feminin. Deci, ar trebui să ne înțelegem.*

3. Epoca divertismentului

Distrația și divertismentul sunt elemente esențiale, bonusuri pentru cei care populează această lume. Nu vorbesc de distrația de după orele de program. Mă gândesc la distrația, divertismentul în activitatea noastră. Bibliotecile din Occident ne-au demonstrat (vezi YouTube). Noua epocă, în care trăim astăzi, se bazează pe o paradigmă total diferită de paradigma lucrurilor specifice epocii anterioare. Stephen Covey o mai numește Epoca Profesionistului Cunoașterii. Iar noua paradigmă pe care se bazează această epocă o numește *Paradigma ființei integrale* [2] și, în acest context, se schimbă radical paradigma educației: se cere o educație capabilă să formeze oameni talentați, ingenioși, creativi prin metode noi, interactive și creative, de formare și educare. Citatul din Benjamin Franklin „Spune-mi și voi uita, arată-mi și s-ar putea să țin minte, implică-mă și voi înțelege” trimite la forme active de învățare, care ar fi bine să influențeze și formele de furnizare, transmitere, creare de cunoaștere. Trăim timpuri când putem spune cu adevărat că s-a instaurat epoca *Homo ludens*. Nu uităm că jocul este o metodă de cunoaștere și avem nevoie imediat să cumpărăm cartea *Homo ludens* a lui Huizinga („Polirom”, 2008). Sloganul bibliotecilor de astăzi trebuie să fie: „*Cunoaștem prin divertisment!*”

Lumea virtuală este o lume a ludicului, de aceea tot mai mulți copii, dar și adulți, optează pentru această dimensiune. *Dacă optează piața noastră cea de toate zilele, noi, de asemenea, trebuie să optăm cu toată ființa noastră.*

4. Epoca specializării muncii

În această lume complexă se evidențiază un bun aspect: actul creației și exploatarea se separă. Lumea bibliotecară occidentală cunoaște demult acest lucru. Cunoaștem și noi câteva exemple – utilizarea bazelor de date de-a gata. Dar îi prea puțin. Noi pedalăm pentru că creăm, apoi exploatăm. Câți ani muncim la definitivarea catalogului electronic? Câți ani vom digitiza? Bibliotecile din țările cu oameni deștepți externalizează multe servicii: catalogarea, digitizarea, elaborarea proiectelor, achiziția, instruirea... ce mai... până și curățenia, întreținerea...

Noi, bibliotecarii moldoveni, vrem să fim *Homo universalis*. Este un deziderat greu de realizat, de aici greu realizăm celelalte... deziderate ale bibliotecii. Oricât nu am învăța vom fi *Homo bibliotecarius*.

Cu referire la externalizarea serviciilor amintesc aici cuvintele lui Matthew Grimm, din revista *Brandweek*: „Dacă nu poți ajunge la locul care îți provoacă mâncărimi, atunci încheie o înțelegere cu cineva care să te ajute să te scarpini.”

Colaborarea cu instituții și organizații în beneficiul realizării rolurilor noastre este cea mai mare provocare a bibliotecilor în SC.

5. Epoca interactivității

Noua lume cu noua ei logică ne sugerează să fim interactivi în orice domeniu, inclusiv, sau, mai ales, domeniul biblioteconomic.

6. Epoca mediilor

Materialele se transformă, se schimbă. Avem la dispoziție puzderie de noi materiale pe care să le achiziționăm și să le manipulăm în încercarea *de a fi ce trebuie să fim*.

7. Epoca eficienței

Societatea Cunoașterii se manifestă prin democrație și libertate, susțin autorii K. A. Nordstrom și J. Ridderstrale [6]. Mai multă libertate înseamnă mai multă responsabilitate față de cei din jurul nostru, față de cei cu care conlucram, față de cei pe care-i servim și pentru care existăm. În Societatea Cunoașterii există numai două tipuri de instituții – eficiente și ineficiente; numai două tipuri de oameni – eficienți și ineficienți. Diferența se testează pe capacitatea sau incapacitatea noastră de a crea o lume în care din ce în ce mai mulți oameni să aibă șansa de a învăța, de a-și dezvolta talentele, de a-și manifesta creativitatea.

8. Epoca emoțională

Rațiunea, paradoxal, cedează în fața emoțiilor. Adevărata competitivitate se va construi în jurul emoțiilor și a imaginației. Deci: „*Captăm atenția! Generăm emoții!*”

La întrebarea „De ce sistemul de operare Mac OS X e așa de bun?” Steve Jobs, creatorul de la Apple al acestuia, a replicat: „*Am făcut icon-urile de pe ecran să arate atât de bine, încât îți vine să le lingi!*”. Nu s-a referit la platforme, megahertzi sau gigabiți.

Întrebarea pe care trebuie să și-o pună bibliotecile în ziua de azi este: „*Ne iubim, nu dacă ne sunt simpatici sau dragi, ci dacă ne iubim instituția, produsele, colegii și utilizatorii?*”. Dar ei pe noi? Câți au tatuat numele bibliotecii pe vreun organ – mână, picior, umăr, creier, inimă? Dacă Harley Davidson, Gucci, P&R pot să-și determine adeptii, utilizatorii ca să facă acest lucru, noi de ce să nu putem? Instrucțiunile de trafic pe care le oferă gratuit lumea în care trăim creierului uman sunt foarte clare și concise: „*Emoțiile au prioritate. Logica să aștepte!*”.

Gândiți-vă la emoții când elaborați produse, când furnizați oferte, când dialogați și serviți utilizatorul.

9. Epoca SRL

Bibliotecile sunt instituții (sau anexe la instituții), construite după un standard, de regulă, în secolul trecut sau, cu mici excepții, cu două secole în urmă. Deci, sunt la fel de moarte ca și secolele care au trecut. Nu ne trebuie oare o nouă instituție? Una cu un sistem care să sprijine dezvoltarea cunoașterii?

Organizațiile de tip SRL sunt organizații fondate să presteze, să intermedieze, să comercializeze ceva cu minimă responsabilitate. Ele apar peste noapte ca să ocupe temporar o nișă și tot așa de repede dispar. Biblioteca nu-i un SRL, are importante responsabilități sociale. Ca să nu dispăreți: *schimbați, redefiniți, reinventați!*

10. Epoca rețelelor

Expansiunea rețelelor sociale este un exemplu fascinant, dar și un model de organizare și manifestare umană. Rețelele sociale au apărut în golul lăsat de viața reală, comunitară. Deci, și de către biblioteci. „*Cu toții vrem să aparținem unui grup și să depășim lipsa de comunicare*”, scria Robert Putnam în cartea sa *Bowling Alone*. Aceste nevoi umane oferă una din cele mai mari provocări și oportunități ale vremurilor noastre. Aici să-și găsească nișa bibliotecile. „...Cu cât suntem mai agili și mai flexibili, cu atât mai ușor putem accesa super-rețelele mondiale, pentru a fructifica avantajele viitorului prin internalizarea necunoscutului și lăsarea desuetudine a concretului parțial cunoscut, dar neofertant” [1].

După acest preambul contextualizant, ne întrebăm cum încadrăm în acest context, care poluează și totodată alimentează contextul biblioteconomic, paradigma *Biblioteca important actant al Societății Cunoașterii...*?

Receptare / percepție

Adecvarea în contextul paradigmatelor înseamnă repararea sincronice a tuturor aspectelor erodate ale bibliotecii. Valorile nu rămân imuabile, perimându-se sau amplificându-se, în contexte socioculturale constant turbulente, în funcție de fluctuațiile orizontului de așteptare a utilizatorului. Așteptările lui privitoare la bibliotecă sunt răsperate și clare. Ei vor ca „serviciile să arate bine, să fie responsabile, să inspire încredere, să inspire siguranță, să fie empatic și, mai mult ca orice, să fie de încredere” [8]. Utilizatorii vor ca bibliotecile să facă ceea ce spun că vor face.

Mutațiile valorilor umane se declanșează lent... Cum de nu am observat? Cum de nu am reacționat? Se schimbă valorile, se schimbă cerințele utilizatorului... Azi anume el pune notă bibliotecii, anume el este patronul, regele, dictatorul.

Percepția stării bibliotecii provoacă angoașe și neliniște, căci există probleme serioase. Dar poate că tocmai acesta este modul prin care putem face ceva în privința problemelor: încrederea și îndrăzneala noastră de a lua problemele percepției în serios este calea către cunoașterea acesteia și de a percepe – noi înșine – ceea ce se întâmplă cu adevărat, chiar dacă este neplăcut.

Suntem stupefiați când anumite soluții de relații cu utilizatorul sunt oferite de alții, când anumite forme pur biblioteconomice sau forme inovative lansate de biblioteci trec ușor în ofertele și palmaresul serviciilor, acțiunilor altor instituții culturale și aculturale.

Ce ne împiedică să găsim răspunsul la cele ce se întâmplă?

1. Evazionismul și complexe

Două extreme urmărind vizavi de bibliotecă în comunitate-societate: *automitizarea* și *autoinfamarea* bibliotecii. Automitizarea, dar și autoinfamarea de înșine noi, bibliotecarii, de către personalitățile notorii, de către comunitate, de către unii utilizatori. În acest proces evidențiem trei trepte: (1) evocarea hiperbolizantă a instituției bibliotecare – templu, cetatea cărții...; (2) ilustrarea exagerată a prestației și a prestației bibliotecare (indispensabilă omului, societății, alfa și omega omenirii, numai aici găsești refugiu, leac pentru suflet etc.); (3) exaltarea nejustificată a realizărilor microscopice ale bibliotecilor; ca și negarea exaltată a potenței bibliotecii ca instituție comunitară, percepția ei ca organism comunitar ineficient și netrebuincios...

Alunecăm în mod programat pe lângă valorile și prioritățile societății, pe lângă necesitățile și

interesele umane în schimbare... Cineva a făcut odată o analogie cu un copac care se prăbușește în pădure și nimeni nu bagă de seamă, fiindcă nu-l aude căzând. Motivul pentru care bibliotecile gravitează în continuare spre formatele tradiționale în activitatea lor este acela că toată lumea le știe, fac parte din rutină și nu-i greu să le folosești. Cum bine spunea Peter Drucker: „Problema mea și a altor oameni nu este că nu am ști ce trebuie să facem, ci că nu facem acele lucruri.”

Am găsit la Chris Daffy [3] complexe care ne încurcă. Un complex, un dușman al afirmării este NAI. Nu e vorba de instrumentul tradițional muzical. NAI-ul lui Daffy face ca cei care-l dețin să nu obțină performanța de care este capabil cu adevărat. NAI înseamnă: NeîncredereAutoImpulsă. NAI este o molimă greu de scos din rândurile angajaților. Oamenii contaminați cu NAI cred în lucruri ca:

- Eu nu pot face nimic;
- Lucrurile oricum nu se vor schimba;
- Nimeni nu ne bagă în seamă;
- Nu contează;
- Nimănu-i pasă;
- Nu este problema noastră.

NAI mai are o versiune – NAM, generată de management. NAM vine de la: NeîncredereAlimentatădeManagement. Această poluare nocivă are loc atunci când managerii gândesc și exprimă lucruri ca:

- Nu veniți niciodată cu vreo idee bună!
- Nu contează ce faceți!
- Nu puteți schimba nimic!
- Nu vom schimba aceste lucruri!
- Oricum, nu ne pasă!
- Biblioteca nu e importantă în acest proces!

Complexele-sindrom NAM și NAI fac ca bibliotecarii raționali, profesioniști să devină necooperanți și opozanți, în doze mari, chiar și cu utilizatorii. Revizuirile sunt necesare ca apa și aerul la nivel de autopercepție, revizuirii care ar duce la o nouă conștiință de sine a domeniului biblioteconomic. Să nu uităm ce spunea Aristotel: „Suntem ceea ce facem în mod repetat. Rezultă că succesul nu este o faptă, ci un obicei.”

Asumarea unor responsabilități și demnități, așa zice, neprefăcute, reale, fără complexe patologice ereditare ar conta mult mai mult atât pentru noi înșine, cât și pentru utilizatorul nostru, pentru comunitate și i-ar determina să ne omologheze ca actanți importanți ai SC, ca ceea ce părem a fi.

2. Omologarea

Omologarea reală se produce atunci când cititorul, utilizatorul, navigatorul, jucătorul (gameatorul), bloggerul va descoperi în produsele și ofertele bibliotecii ceea ce nu întâlnește la Google, Discotecă, Cafe-internet, la rețelele sociale, în propriile produse (dacă e utilizator colectiv, corporativ), în produsele altora și va dori să le utilizeze și

să le recomande și altora.

Noi suntem propriii noștri utilizatori. Poate nu ați observat? Orice proiect reușește dacă include utilizatorul. Tot ce creăm contează dacă este utilizat de cineva, dacă este orientat spre cineva... Suntem dispuși să pornim într-o aventură îndrăzneală alături de utilizatorul nostru în Societatea Cunoașterii? Noi avem puterea de a alege: împreună cu utilizatorul (adevăratul drum); paralel cu utilizatorul (stagnare, declin); împotriva curentului (dispariție, moarte).

Noi servim utilizatorii. Cu asta ne ocupăm. Punct. În mod conștient, în fiecare zi să facem lucrurile ușor abordabile de către ei. Pentru aceasta: să ne întreținem activitatea cu feedback, să urmărim satisfacția utilizatorului. Noi facem parte dintr-o profesie care ajută... ca o asistentă la Spitalul de Urgență. Mai trebuie să fim și empatici. Serviciile noastre profesionale fac parte dintr-o activitate empatică / să ajute / să asculte. „Avem aceste aptitudini, dar aducem o contribuție în măsura în care creăm legături cu utilizatorul nostru ca Oameni Profesioniști Empatici / de Ajutor”, ne spune Mark Hughes [4].

Regulile noastre își au rădăcinile în alte vremuri nu foarte îndepărtate, când era mult mai sigur să presupunem că ne bucuram de atenția publicului și că tot ce făceam era să informăm, să educăm. În SC se adaugă: *Să ajutăm!*

Nu acceptăm rolul de simpli figuranți! Din acest considerent avem nevoie de un plan de reabordare a relației cu utilizatorul. Cu cât citesc și mă documentez mai mult, cu cât acumulez mai multă experiență ajung la concluzia că regulile de bază în servirea utilizatorului sunt aceleași ca și în oricare alt domeniu. Autoarea volumului „*customers.com*”, Patricia B. Seybold, a răspuns la întrebarea „Care este secretul unei afaceri de succes pe internet?": „Este clientul, găgăuț!” [3]. Răspunsul simplu rezumă starea de lucruri și în domeniul biblioteconomic. Nu este vorba de tehnologie, reclamă, home-page atractiv, linkuri care trimit la site-ul bibliotecii din toate colțurile lumii. Sunt importante, nu negăm. Dar cu adevărat important, mai important decât orice în domeniul nostru, este focalizarea pe utilizator și angajamentul de a furniza ce își dorește acesta.

Criteriile care stau la baza unui plan de relație cu utilizatorul în SC sunt:

- *credibilitate* – capacitatea bibliotecii de a îndeplini serviciul promis cu acuratețe și corectitudine (nu este nimic mai important de creat și de menținut în SC decât acest lucru);

- *promptitudine* – disponibilitatea bibliotecii de a-i sprijini pe utilizatori și de a le oferi un serviciu de promptitudine (este chiar mai important în contextul unei mari diversități de medieri și furnizori ai cunoașterii);

- *certitudine* – cunoștințele și curtoazia de care dau dovadă angajații bibliotecii și capacitatea lor de a se asigura că inspiră încredere și garanție

utilizatorului (este foarte dificil de a transforma simplul interes al unui vizitator în încredere); (aliniem biblioteca sau creăm parteneriate cu instituții care deja au câștigat încrederea utilizatorului ca EBSCO, Google...; oferim utilizatorilor garanții ale servirii ca să ne impună standarde minime de performanță; creăm proceduri simple de utilizare și de returnare a produselor; apelăm și utilizăm serviciile unor organizații de încredere în domeniul IT, softului, securității etc.; participăm și câștigăm concursuri respectabile în domeniul calității și credibilității serviciilor – în acest sens certificatul de calitate care este un punct forte);

- *empatie* – grija și atenția personalizată pe care biblioteca le oferă utilizatorilor (modalități de a demonstra empatia: feedback tradițional și online) pentru a ne spune experiența care a avut-o cu biblioteca noastră, răspunsuri rapide la comunicările utilizatorilor, oportunități de adaptare la cerințele utilizatorului (implicați-i în tot ce le oferim – să modifice sau să adapteze site-ul bibliotecii la preferințele lor). Cu cât au mai mult sentimentul că e făcut pentru ei, cu atât mai multe vizite și utilizări. De fiecare dată când utilizatorii ne vizitează, aceștia ne comunică informație valoroasă despre ei – paginile pe care le vizitează, cărțile pe care le citesc, fișierele pe care le descarcă, lucrurile pe care le resping. Toate aceste date ne ajută să creăm un profil util al preferințelor utilizatorilor;

- *tangibilitate* – performanța produselor, aspectul sediilor și facilităților, echipamentul, personalul, materialele și resursele.

În Societatea Cunoașterii aceste criterii de relație cu utilizatorii trebuie să devină valori instituționale, trebuie să le respectăm și numai în acest caz ei ne vor omologa ca necesari actori ai SC.

3. Revoluționare / evoluționare

Inovația devine, în Societatea Cunoașterii, ocupația numărul unu al tuturor [7] și deci, și al bibliotecilor. Marile companii ca 3M, P&G, INTEL, IBM, Microsoft trăiesc de pe urma cercetării / dezvoltării / inovării. Să țintim și să gândim ca ei în termeni de cercetare / dezvoltare / inovare. În SC nu avem altă ieșire decât să ne axăm pe cercetare / dezvoltare / inovare și să transformăm activitatea noastră zilnică în cercetare / dezvoltare / inovare de facto. Putem spune: Eu, bibliotecarul, reprezintă dezvoltarea. Punctum! De ce inovație, cum s-ar întreba, de obicei, L. Corghenci? Răspund printr-un extras din revista *Glamoor*:

- pentru a cultiva deschiderea;
- pentru a trăi mai bine;
- pentru a „construi” un creier mai bun / o sarcină nouă care să formeze noi sinapse și vase sanguine în creier (avem nevoie!);
- pentru a vă îmbunătăți capacitatea de soluționare a problemelor și aptitudinilor decizionale;

- pentru a cunoaște oameni;
- pentru că viața este o serie de cursuri de reîmprospătare (în *Unicul și viitorul rege* de T.H. White, un erou – Merlin – îi spune altui erou – Arthur: „Atunci când ești trist, când ai o problemă, cel mai bine este să înveți ceva. Acesta este singurul lucru care nu dă greș niciodată, singurul lucru pe care mintea nu obosește să îl facă, de care nu se va înstrăina, de care nu va fi chinuită, de care nu se va teme și în care nu își va pierde încrederea, pe care nu va visa niciodată să îl regrete.”

Reiese de aici că Siguranța Profesională = Investiție pentru Inovație. Noul tip de prosperitate instituțională și profesională, cum bine zice Carmen Costea în *Dilema veche*, din 25 iunie 2010, *decurge direct din inovație, și nu din optimizare* [1].

Închei trecând în revistă câteva strategii mai evidente pentru a deveni ce trebuie să fim:

- *câștigăpozițiadominantă* (să fim numărul 1 pentru produse și servicii în sfera cunoașterii din comunitate sau instituție);

- *câștigăpiața* (o piață nouă pentru produse și servicii deja existente pentru cei în criză de timp, pentru cei care nu pot veni, din varii motive, la bibliotecă – copil mic, bolnavi –, pentru cei mici, începând cu nou-născuții, pentru părinți etc.);

- *trăieșteșihrănește-tecufeedback* (Terry Leahy, președinte *Tesco*, recunoștea într-o conferință la *Business School* din Manchester: „Am învățat că dacă managementul ar putea să tacă o vreme și doar să asculte ce au de spus clienții, aceștia ar scrie ei înșiși planurile de business în locul managerilor” [2, 140]. Feedbackul de la utilizatori ne ține focalizați pe ceea ce contează – privirea înainte – și pe acele aspecte care contează pentru ei. Sarcina e să adunăm cât mai mult feedback posibil!);

- *reinventează-țiinstituția* (creează noi structuri, noi modele de servire, noi canale de livrare, noi produse, noi servicii, noi resurse, noi ambalaje);

- *emoțiileauprioritate* (generează emoții!);

- *extinde-tepenet.md* (o strategie mai puțin îndrăznească decât precedenta, dar dă rezultate bune);

- *oferăinformațiiinelimitat* (funcționează pe principiul folosirii tuturor resurselor online, offline, tradiționale);

- *fiintermediarul* (această strategie se bazează pe ideea de portaluri pentru care există o piață mare).

Dar înainte de toate: (1) asigurați-vă că servirea și fidelizarea sunt primele pe lista obiectivelor strategice ale bibliotecilor în SC; (2) asigurați-vă că sunteți mereu în miezul realului, altfel... rupem lanțul informației.

Cunoaștem cu toții că orice epocă impune, cel puțin metodologic, o perspectivă revizionistă în cel mai rău caz schimbări de perspectivă. Expe-

riența noastră cu edificarea Societății Informaționale (promisiuni neconfirmate, rezultate și rateuri mimate) ne spune că Societatea Cunoașterii este ceva ce fuge înaintea noastră, pe care noi, bibliotecarii, tot o vedem aproape... Dar STOP! Trebuie s-o ajungem, să fim parte, să fim miezul ei!

Edwards Deming, pe care dvs. îl cunoașteți ca guru al calității, ideile cărui stau la baza transformării calității produselor japoneze și americane, încheia cursurile sale astfel: „Dar nu trebuie

să faceți toate aceste lucruri. Succesul nu este obligatoriu!”

Cu voioșie teoretico-praxiologică vă invit să nu escamotați neloiul acest obiectiv!

P.S.:

Nu uitați!

Pentru a participa la spectacol trebuie să cumpărați bilet!

Eu sunt prima la ghișeu!

Referințe:

1. COSTEA, Carmen. *Despre societatea bazată pe cunoaștere*. [Citat pe 28.06.2010.] Disponibil pe internet : <http://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/articole/despre-societatea-bazata-...>
2. COVEY, St. R. *A 8-a treaptă a înțelepciunii. De la eficiență la măreție*. București: Ed. ALLFA, 2006. P. 20.
3. DAFFY, Chris. *Client odată, client mereu: cum să oferi servicii care îți fidelizează clienții*. București: Publica, 2009. P. 260-262.
4. HUGHES, Mark. *Buzz marketing: fă lumea să vorbească despre ceea ce faci*. București: Publica, 2009. P. 321.
5. KULIKOVSKI, Lidia. *Exploatarea conceptuală a relației cu utilizatorul: contexte actuale și emergente*. În: *Lectura* (Cluj), 2007, nr. 3-4, p. 12-15.
6. NORDSTROM, Kjell A., RIDDERSTRALE, Jonas. *Funky business forever: cum să te bucuri de capitalism*. București: Publica, 2009. P. 236.
7. PETTERS, Tom. *Brand You 50 : Reinventarea muncii : 50 de moduri în care vă puteți transforma dintr-un angajat într-un brand care exprimă distincție, implicare și pasiune*. București: Publica, 2009. P. 178-188.
8. SWELL, Carl; BROWN, P.B. *Clienți pe viață*. București: Publica, 2009. P. 63.

Procesul editorial în Republica Moldova în anul 2009 în cifre

Sistemul editorial actual s-a constituit în Republica Moldova la sfârșitul anilor '90 ai secolului XX. Temei juridic pentru formarea noului sistem editorial, a servit Legea cu privire la activitatea editorială, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova în iunie 2000.

Dezvoltarea producției editoriale în Republica Moldova este reflectată în culegerile statistice pentru fiecare cinci ani și rapoartele statistice anuale, elaborate de către Camera Națională a Cărții (CNC), datele anuale fiind incluse și în "Anuarul statistic al Republicii Moldova" elaborat de către Biroul Național de Statistică.

Evidența statistică a producției editoriale se efectuează de către CNC, în baza Depozitului legal, recepționarea lui fiind reglementată de art. 18 al legii menționate mai sus.

Până în 1998, în RM activau doar 9 edituri. La etapa actuală, numărul de structuri editoriale existente pe teritoriul republicii a crescut, marea majoritate a editorilor fiind întreprinderile mici și mijlocii, care reflectă tendințele dezvoltării antreprenoriatului afacerilor moderne.

La începutul anului 2009, în Moldova existau circa 225 de editori, incluzând autori-editori și firme de toate mărimile, inclusiv 5 edituri de stat, 15 centre editorial-poligrafice pe lângă instituțiile de învățământ superior, aproximativ 50 de editori din structurile de stat.

În anul 2009, numărul de titluri editate, conform datelor CNC, a fost de 2246 în termeni globali, ceea ce presupune o scădere cu 8,2% față de anul anterior. Fără îndoială, se înregistrează o dezvoltare mai mare în ceea ce privește editarea pe un alt suport decât hârtia (electronic, e-books, materiale care se descarcă de pe Internet etc.), înregistrând o creștere de 52% în comparație cu anul anterior, editarea electronică crescând cu 48,2% în aceeași perioadă.

Evoluția și dezvoltarea producției editoriale au fost foarte importante în ultimii ani, după cum reiese și din tabelele următoare:

Valentina CHITOROAGĂ,
director general
Camera Națională a Cărții
tel.: +373 22 295746
fax: +373 22 295860
bookchamber.md@gmail.com

Abstract: *The main statistical data are given about the development of the Moldavian book publishing in 2009. Among them are the data about amount of book titles and their printing runs and about the most Publishers, mainly with the largest number of titles.*

Key words: *Moldavian book publishing, statistical data, book titles, printing runs.*

Tabelul nr. 1

Cărți și broșuri editate în RM în 2005-2009

Editarea cărților și broșurilor	2005	2006	2007	2008	2009
Total	2386	2850	2760	2711	2246
dintre care în limbile:					
română	1545	1422	1670	1928	1429
rusă	334	299	369	418	381
alte limbi	351	275	347	504	436

Graficul nr. 1

Producția editorială în 2005-2009
(număr titluri carte / 1000 locuitori)

Tabelul nr. 2

Editarea cărților conform structurilor editoriale
în 2009

Nr	Editori	Numărul de cărți și broșuri (unități titluri)	Tiraj total (mii ex.)
1.	Edituri de stat:	132	240,8
	<i>Cartea Moldovei</i>	16	32,7
	<i>Lumina</i>	11	38,7
	<i>Statistica</i>	7	3,0
	<i>Știința</i>	27	25,1
	<i>Univers Pedagogic</i>	53	123,3
	<i>Universul</i>	18	18,0

2.	Centre editorial-poligrafice ale instituțiilor de stat de învățământ superior	397	56,1
	<i>AAP (Academia de Administrare Publică)</i>	2	0,2
	<i>Academia "Ștefan cel Mare"</i>	15	2,2
	<i>AMTAP (Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice)</i>	1	0,1
	<i>ASEM</i>	46	6,4
	<i>UASM</i>	22	3,3
	<i>UPS "Ion Creangă"</i>	16	1,7
	<i>US Bălți</i>	28	3,6
	<i>US Cahul (Universitatea de Stat "B. P. Hasdeu" din Cahul)</i>	15	1,6
	<i>US Comrat</i>	2	0,1
	<i>US Tiraspol</i>	12	1,5
	<i>USEFS (Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport)</i>	13	1,8
	<i>USM</i>	114	17,1
	<i>USMF</i>	50	7,9
	<i>UTM</i>	61	8,6
3.	Centre editorial-poligrafice ale instituțiilor private de învățământ superior	77	12,0
	<i>ATIC (Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații)</i>	4	0,7
	<i>IRIM (Institutul de Relații Internaționale din Moldova)</i>	6	0,7
	<i>IUC (Institutul Umanistic Contemporan)</i>	4	0,4
	<i>UCCM (Universitatea Cooperatist-Comercială)</i>	20	0,2
	<i>ULIM</i>	36	3,9
	<i>Universitatea Europeană din Moldova</i>	4	5,7
	<i>Universitatea "Perspectiva-INT"</i>	1	0,2
	<i>Universitatea Slavonă</i>	2	0,2
4.	Edituri private	774	961,4
	<i>Arc</i>	37	19,3
	<i>Balacron SRL</i>	13	122,9
	<i>Baștina Radog</i>	3	13,5
	<i>Biblion SRL</i>	12	52,0
	<i>Bons Offices SRL</i>	66	53,7
	<i>Cartdidact SRL</i>	8	12,2

	<i>Cartier</i>	67	66,2
	<i>Civitas SRL</i>	4	6,6
	<i>Cu drag SRL</i>	28	8,4
	<i>Fundația „Draghiștea”</i>	12	10,3
	<i>Editerra Prim</i>	6	12,5
	<i>Elan INC SRL</i>	26	9,5
	<i>„Elena-V.I.” SRL</i>	18	6,7
	<i>Epigraf SRL</i>	22	6,1
	<i>Ericon SRL</i>	9	3,8
	<i>Grafema Libris SRL</i>	33	14,8
	<i>Gunivas</i>	15	28,9
	<i>Integritas</i>	8	14,5
	<i>Iulian</i>	13	10,4
	<i>Litera AVN SRL</i>	9	4,00
	<i>„Lavilat-Info” SRL</i>	33	13,3
	<i>Lyceum</i>	12	26,0
	<i>Pontos</i>	124	93,8
	<i>Prometeu SRL</i>	5	4,3
	<i>Prut Internațional</i>	21	42,0
	<i>„Reclama” SA</i>	19	13,5
	<i>Ruxanda</i>	12	25,1
	<i>Silvius Libris SRL</i>	38	159,0
	<i>Tehnica-Info SRL</i>	30	5,0
	<i>Valinex SRL</i>	29	3,1
	<i>„Vector V-N” SRL</i>	13	21,2
	<i>„Vitejesc” SRL</i>	25	20,2
	<i>„Vivar-Editor” SRL</i>	4	2,6
5.	Instituții cu drept de editare (Academia de Științe a Moldovei, AGEPI, Moldpres, instituții științifice, muzee, biblioteci)	232	107,3
6.	Tipografii / editură	271	278,3
	<i>Tipografia “Bons Offices”</i>	49	25,0
	<i>Combinatul Poligrafic</i>	11	19,1

	<i>Tipografia "Elan Poligraf"</i>	58	25,1
	<i>Firma Editorial-Poligrafică "Tipografia Centrală"</i>	101	123,5
	<i>Tipografia „Prag-3”</i>	12	31,2
	<i>„Tipografia Reclama” SA</i>	9	3,8
	<i>Tipografia „Alina Scorohodova”</i>	8	4,4
7.	Cărți, aparute fără indicarea editurii, tipografiei și ISBN-ului	23	46,2
8.	Alți editori (organizații, ONG-uri)	440	272,1
TOTAL		2246	1974,2

Cota editurilor de stat (presupunând departamentele), în 2009, a reprezentat aproximativ 50% din producția de carte, vizavi de numărul de titluri și mai mult de 40% din tirajul total. Ar trebui remarcat faptul că marea majoritate a acestor cărți sunt manuale editate de către editorii și departamentele de stat.

Odată cu rata creșterii numărului editorilor și rotația constantă vizavi de această creștere, se observă concentrarea editării cărților în câteva structuri mari, care determină principalele linii directorii în sistemul editorial. După cum se deduce din datele citate de către ISBN, în sectorul editorial de la noi, din totalul de editori înregistrat, 60,0 % se distribuie între cele mai principale edituri.

De asemenea, există o concentrare teritorială notabilă: Chișinăul, în rolul de centru al industriei editoriale, care reprezintă 80,0 %, din totalul înregistrat al publicațiilor editate.

Evoluția producției editoriale naționale în anul 2009, pe sectoare, a fost următoarea:

Tabelul nr. 3

<i>Domeniu</i>	<i>Cărți și broșuri (unități titluri)</i>	<i>Tiraj total, mii ex.</i>
Total	2246	1974,2
Literatură politică și social-economică	549	438,0
Științe naturale	129	48,2
Tehnică	62	108,2
Literatură agricolă	32	13,9
Medicină. Sport	112	49,6
Învățământ. Cultură	693	467,4
din ele:		
Cultură	14	4,8
Bibliografie	47	6,3
Biblioteconomie. Biblioteci	8	0,7
Filologie. Artă	78	57,9
Literatură artistică	245	313,6
Literatură pentru copii	201	431,5
Literatură cu caracter universal	76	42,0

Indicatorii cantitativi s-au schimbat, astfel crescând semnificativ numărul de titluri din domeniul învățământului. Editarea literaturii artistice (inclusiv cea pentru copii), a literaturii politice și social-economice au indicatorii aproape identici.

În anul 2009, în Republica Moldova s-au editat cărți în 13 limbi, inclusiv în limbile minorităților naționale de pe teritoriul RM.

**Cărți și broșuri editate în RM în anul 2009
în cele mai răspândite limbi străine,
inclusiv în limbile minorităților naționale**

Cărți și broșuri în limba:		
<i>română</i>	1454	1021,8
<i>română-rusă (text paralel)</i>	137	85,8
<i>bulgară</i>	2	0,2
<i>engleză</i>	59	24,0
<i>franceză</i>	29	16,0
<i>găgăuză</i>	5	1,1
<i>germană</i>	3	0,7
<i>greacă</i>	1	0,5
<i>italiană</i>	3	2,5
<i>rusă</i>	357	231,4
<i>turcă</i>	1	-
<i>ucraineană</i>	10	2,2
<i>mixte</i>	181	111,2
TOTAL	2246	1974,2

În anul 2009, în Republica Moldova au fost traduse cărți și broșuri din circa 15 limbi străine, inclusiv din limbile minorităților naționale ale RM.

**Editori, preponderent cu cel mai mare număr de titluri de carte
în anul 2009**

<i>Editori</i>	<i>Cărți și broșuri (unități titluri)</i>	<i>Tiraj total (mii ex.)</i>
Edituri de stat, Centre editorial-poligrafice ale instituțiilor de stat de învățământ superior	278	156,9
<i>USM</i>	114	17,1
<i>UTM</i>	61	8,6
<i>USMF</i>	50	7,9
<i>Univers Pedagogic</i>	53	123,3
Editori particulari	257	213,7
Pontos	124	93,8
Cartier	67	66,2
Bons Offices SRL	66	53,7

Dacă luăm însă în considerare numărul de titluri publicate, în anul 2009, pe piața cărții pe primele patru locuri erau situate editurile Pontos, USM, Cartier, Bons Offices care au publicat peste 50 titluri/an. Datele din tab. nr. 5 demonstrează că acești 7 editori au editat mai mult de un sfert din totalul titlurilor publicate și 2/4 din tirajul titlurilor apărute.

**Estimarea procentuală a editării cărților și broșurilor
în anii 2008-2009**

<i>Numărul de cărți și broșuri (unități titluri)</i>	2008	2009	%
	2711	2246	-1,2
Tiraj total (mii ex.)	3421,0	1974,2	-5,7

Indicatorii cantitativi ai editării cărților și broșurilor, în 2009, au fost mai mici decât cei obținuți în 2008, atât a numărului de titluri, cât și a tirajului.

Numărul de exemplare tipărite în anul 2009 a fost de 1974,2 mii, cu un tiraj mediu de 300 exemplare din fiecare titlu, la un preț mediu pe carte între 15-100 de lei. Nu se cunoaște numărul de exemplare vândute pe piața internă, nu există studii asupra pieței de carte în RM. Lipsa datelor se datorează editurilor care nu vor să-și declare cifrele exacte de vânzare și nici nu-și comandă studii de piață.

Editarea cărților și broșurilor în anul 2009 conform destinației

<i>Destinație</i>	<i>Cărți și broșuri (unități titluri)</i>	<i>Tiraj total (mii ex.)</i>
Total	2246	1974,2
Publicații științifice	334	110,1
Publicații științifico-populare	308	190,2
Publicații oficiale	79	56,7
Publicații normative de producere	79	16,9
Manuale și lucrări metodice	760	470,2
Publicații literar-artistice	263	363,5
Publicații pentru copii și adolescenți	201	427,3
inclusiv:		
publicații științifico-cognitive	85	178,2
enciclopedii pentru copii și adolescenți	2	11,0
Publicații religioase	30	142,6
Publicații informative și de reclamă	105	97,5
Enciclopedii, îndreptare, îndrumare	102	99,2

Dacă e să vorbim despre structura cărților apărute, trebuie de remarcat echilibrul, balanța repertoriului cărții naționale în 2009, o creștere constantă a publicațiilor de importanță culturală și socială.

Cărți și broșuri repartizate pe grupe de tiraj

<i>Publicații</i>	<i>Numărul de titluri</i>	<i>Tiraj total, mii ex.</i>	<i>% față de numărul total de titluri</i>	<i>% față de tirajul total</i>
Total	2246	1974,2		
inclusiv tiraj:				
de la 10000 ex. până la 29500 ex.	9	162,1	0,4 %	8,2 %
de la 5500 ex. până la 10 000 ex.	13	86,0	0,6 %	4,3 %
de la 3000 ex. până la 5500 ex.	230	864,0	10,2 %	44,3 %
de la 1000 ex. până la 3000 ex.	395	507,0	17,5 %	26,3 %
de la 500 ex. până la 1000 ex.	327	184,0	14,5 %	9,3 %
de la 300 ex. până la 500 ex.	214	69,0	9,5 %	3,4 %
de la 100 ex. până la 500 ex.	528	78,1	23,5 %	4,0 %
până la 100 ex.	266	24,1	12,0 %	0,2 %
Cărți fără indicarea tirajului	264	-	12,0 %	

Asistența financiară din partea statului a structurilor editoriale se efectuează sub două forme: sprijin financiar direct pentru proiecte individuale și programe sub formă de un număr de privilegii diferite și

preferințe fiscale, vamale și alte măsuri (so-called, indirecte de sprijin). Astfel, în conformitate cu “Programul de stat pentru editarea cărții naționale”, aprobat de Guvernul Republicii Moldova, anual, pentru a sprijini 50 de publicații relevante, sunt alocate și cheltuite aproximativ 700 de mii lei (aproximativ 56 de mii de dolari).

Indiferent de dimensiunea și puterea lor economică, toate editurile își fac publicitate prin reclame difuzate în presa scrisă, emisiuni radio și TV, târguri de carte, scrisori de noutăți trimise prin e-mail potențialilor clienți, pe site-urile editurilor, lansări de carte.

La Editura “Cartier”, de exemplu, strategia de promovare se proiectează în funcție de colecție și respectiv titlu. O colecție nouă, de lux, cu supracoperte, care este vândută la un preț rezonabil reprezintă o “vitrină publicitară”.

Editurile Știința, Litera, Prut Internațional își fac reclamă în presa scrisă, televiziune, radio, practicând vânzarea directă și stimulente de vânzare, utilizând toate oportunitățile oferite de târgurile de carte.

În industria cărții, marketingul este utilizat mai puțin ca studiu pentru un produs sau ca mijloc de previzionare a potențialului pieței sau de investigare a procesului de dezvoltare a produselor, editorii axându-se în principal pe acțiunile promoționale.

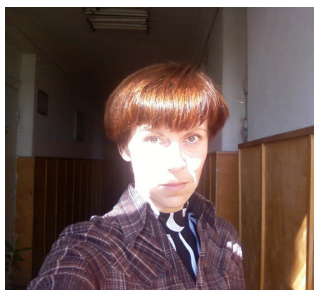
Problema fundamentală rămâne în cadrul producției de carte infrastructura, adică lipsa unei informații naționale și a unui sistem de distribuție național. La ora actuală nu există niciun intermediar care să poată acoperi piața de carte, care să fie informat la începutul anului asupra programelor editoriale ale editorilor cu care are contract și, în plus, să mai aibă și o strategie de vânzare. Distribuția de carte rămâne în continuare punctul vulnerabil al industriei editoriale, dar trebuie să subliniem expansiunea internațională a firmelor naționale în spațiul român, acolo unde grupurile editoriale au o poziție foarte puternică din motive legate de limba comună.

Costurile comercializării au crescut continuu, ceea ce a făcut ca o bună parte a riscurilor distribuției de carte să fie preluate de către editori. Ca alternativă, marile edituri și-au creat propriul sistem de distribuție și propriul lanț de librării, care însă nu acoperă semnificativ piața de carte.

Progresul pe care l-au făcut tehnologiile informației și comunicării în industria sectorului editorial au condus la necesitatea de a stabili o supraveghere continuă a schimbărilor care se produc, a provocărilor și a oportunităților pe care le oferă noua situație și a modificărilor ce trebuie să aibă loc neapărat în ce privește atât modelele productive ale acestui sector, cât și canalele de distribuție și vânzare de cărți, prin intermediul Internetului și al comerțului electronic.

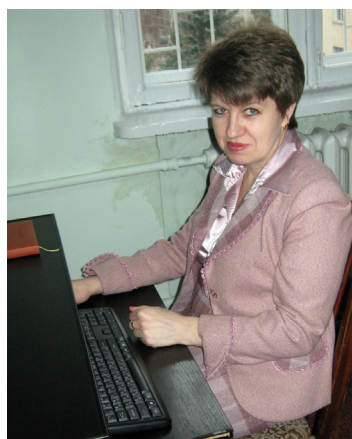
Asigurarea informațională a instruirii și cercetării științifice la Biblioteca Științifică a UPS „Ion Creangă”

Irina CIORNAIA,
iblacky.2202@gmail.com

**Biblioteca UPS
„Ion Creangă”**

Ecaterina SCHERLET
scherlet@mail.ru,

Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” efectuează asigurarea infodocumentară a studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la 8 facultăți, profesorilor și colaboratorilor de la 20 catedre universitare, cercetătorilor științifici, care activează în cadrul a 7 laboratoare științifice.

Obiectivul principal al activității infodocumentare – oferirea utilizatorilor bibliotecii modalităților eficiente de regăsire a informației solicitate pentru instruire și cercetare științifică și acumularea în baza acestora a noilor cunoștințe utile pentru instruire și cercetare științifică.

Asigurarea informațională a instruirii și cercetărilor științifice este posibilă în baza unui sistem de informare și documentare bine organizat și structurat în conformitate cu necesitățile informaționale ale utilizatorilor și obiectivele cercetărilor științifice. După D. Banciu, „Un sistem de informare și documentare este un ansamblu organizat de proceduri manuale sau/și automatizate (în care este inclusă resursa umană), care are ca obiectiv principal colectarea de documente și informații, prelucrarea, organizarea și valorificarea acestora de către beneficiarii săi” [1, p. 9]. Un asemenea sistem de informare și documentare îl re-

Abstract: *Scientific Library of State Pedagogical University “Ion Creangă” provide information assistance for students, masters and doctorates, university professors and collaborators from 20 academic departments, scientists, working in 7 scientific laboratories. Information assistance of training and scientific research is possible through a system of information and documentation, well organized and structured according to user information needs and objectives of scientific research.*

Like any information system, library has its own tools, with which users can use info resources documentation, can find guidelines or recommendations for retrieving and selecting information, research or homework, can find documentation, organized by library or disseminated by library. This article describes the methods and forms of informational support of educational process and scientific research.

Keywords: *informational assistance, informational system, informational tools, electronic library, selective dissemination of information.*

prezintă biblioteca universitară, în care este creat acest sistem și în baza căruia este posibilă asigurarea informațională și documentară cu documente și informații pe care le deține biblioteca.

Prima, și cea mai importantă condiție a procesului de informare, este crearea bazei infodocumentare relevante necesităților de studii și cercetări științifice. Asigurarea cu surse infodocumentare adecvate planurilor de studii și cercetărilor științifice se efectuează în baza: studierii planurilor de studii și identificării noilor specialități și discipline; analizei programelor analitice și a recomandărilor profesorilor, temelor de cercetare științifică, refuzurilor și dezideratelor.

Studierea planurilor de studii și identificarea noilor specialități și discipline ne oferă posibilitatea de a orienta politica de achiziții spre dezvoltarea colecțiilor în funcție de structura procesului de instruire și obiectivele cercetărilor științifice.

Astfel, pe parcursul anilor 2007-2009, s-au constatat următoarele schimbări în planurile de studii ale facultăților:

- *Facultatea de Limbi și Literaturi Străine* (Specialități noi: Limba spaniolă (2007-2008));

- *Facultatea de Istorie și Etnopedagogie* (Specialități noi: Etnologie. Geografie (2007-2008));

- *Facultatea de Filologie* (Specialități noi: Limba și literatura română și spaniolă (2007-2008)); Specialități desființate: Limba și literatura română și latină (2007-2008); Limba și literatura română și turcă (2007-2008);

- *Facultatea de Pedagogie* (Specialități noi: Pedagogie socială (2007-2008); Pedagogia învățământului primar și dans sportiv și modern (2008-2009); Specialități desființate: Pedagogia învățământului primar și limba franceză (2008-2009));

- *Facultatea de Informatică* (Specialități desființate: Informatica și limba engleză (2008-2009)).

Apariția noilor specialități în cadrul facultăților a presupus un șir de activități și anume:

- stabilirea disciplinelor de studii în cadrul acestor specialități, studiarea și analiza programelor analitice la aceste discipline;

- identificarea publicațiilor existente în colecțiile bibliotecii la disciplinele predate în cadrul acestor specialități sub aspectul de conținut (publicații științifice, didactice, ediții periodice), sub aspectul lingvistic și sub aspectul cronologic;

- informarea catedrelor despre publicațiile existente și colaborarea ulterioară în vederea asigurării informaționale a disciplinelor de studiu în cadrul acestor specialități prin diferite modalități: achiziții, donații, schimbul național și internațional, abonarea la publicațiile periodice, digitizarea și asigurarea cu surse informaționale în format electronic.

O modalitate nouă de satisfacere a necesităților informaționale ale utilizatorilor în cadrul tuturor specialităților a devenit biblioteca electronică, creată în baza unui concept elaborat și aprobat în cadrul bibliotecii universitare. Colecția bibliotecii

electronice, recent creată, include circa 250 publicații full-text din diverse domenii, care lipsesc sau sunt într-un număr insuficient de exemplare în format tradițional în colecțiile bibliotecii.

Destinația bibliotecii electronice: facilitarea accesului la sursele de informare și documentare interne și externe prin utilizarea tehnologiilor și tehnicilor informaționale moderne, formarea deprinderilor de selectare și utilizare a informației. Scopul: de a asigura și promova accesul la colecția electronică.

Funcțiile bibliotecii electronice:

- prestarea serviciilor informațional-documentare în sprijinul procesului instructiv și științific al Universității;

- analiza și studiarea necesităților utilizatorilor (cadre didactice, studenți, alte categorii) în scopul unei deserviri satisfăcătoare și relevante;

- ținerea la zi și comunicarea colecției uzuale în sprijinul procesului științifico-didactic universitar;

- amplificarea fluxului de date, selectarea și punerea la dispoziție a bazelor de date utile procesului de predare-învățare etc.;

- instruirea utilizatorilor în formarea deprinderilor de căutare, selectare, utilizare și evaluare a informației.

Resursele bibliotecii electronice:

- Bazele de date, publicațiile periodice electronice, documentele digitale, fișierele informatice, resursele gratuite din Internet, cataloagele de bibliotecă;

- Publicațiile periodice electronice (Bazele de date EBSCO PUBLISHING);

- Publicațiile profesorilor UPS „Ion Creangă”: programe analitice, note de curs, suporturi didactice, teze de doctor ș. a.

Crearea bibliotecii electronice se efectuează în baza:

- achiziționării publicațiilor electronice, bazelor de date;

- selectării și copierii resurselor gratuite din Internet;

- digitizării publicațiilor care lipsesc la momentul actual în format tradițional în bibliotecă sau există într-un singur exemplar.

Analiza programelor analitice și a recomandărilor profesorilor pe discipline ne permit să determinăm nivelul de asigurare infodocumentară a fiecărei discipline în parte. Bibliografia obligatorie sau suplimentară în conținutul fiecărei programe analitice este un criteriu de evaluare a nivelului de asigurare a disciplinei cu surse infodocumentare și totodată propunerile profesorilor sunt luate în considerație în efectuarea achizițiilor curente.

Bibliografia recomandată în fiecare programă analitică apărută este analizată după următoarele criterii: conținut, aspect cronologic, existența publicațiilor recomandate în colecțiile Bibliotecii.

Analiza bibliografiilor recomandate după conținut oferă posibilitatea de a stabili valoarea

științifică și didactică a publicațiilor recomandate pentru studii. Analiza după criteriul cronologic stabilește nivelul de actualitate a publicațiilor recomandate de către alcătuitoarii acestor programe analitice, cunoașterea de către alcătuitoarii programei analitice a schimbărilor în domeniul sau specialitatea pe care o predă și respectiv, recomandarea publicațiilor apărute recent și totodată menținerea valorii publicațiilor retrospective. Criteriul cronologic l-am divizat în două subcriterii: publicațiile editate până la 1995 și publicațiile editate după anul 1995. La diferite facultăți s-a creat următoarea situație (Fig.1):

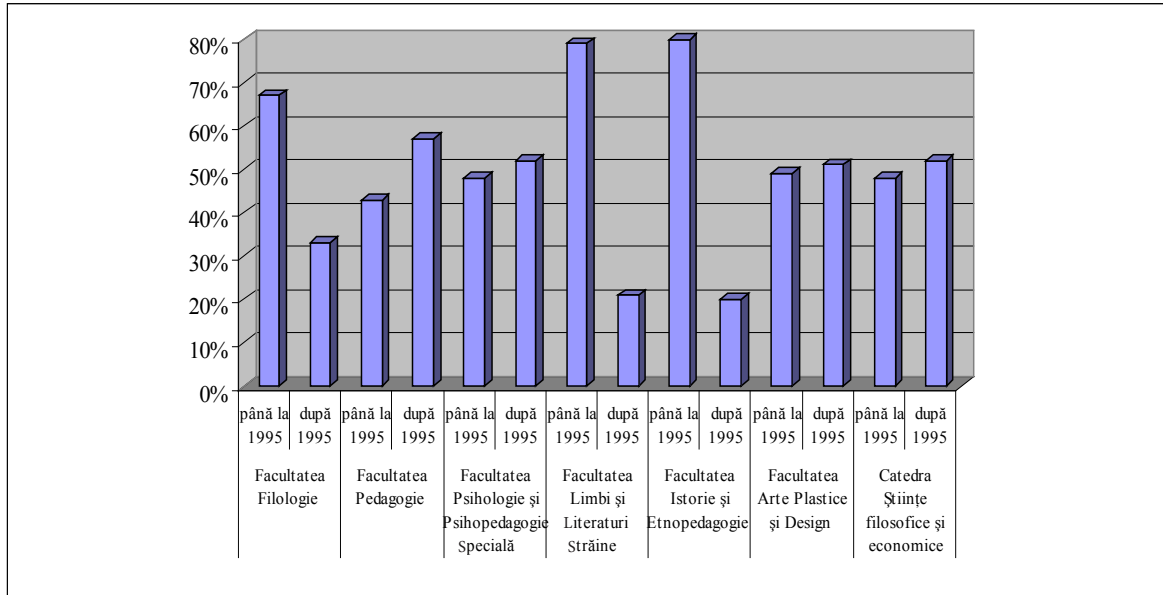

Fig. 1. Asigurarea cu surse infodocumentare în baza analizei programelor analitice la specialități

Rezultatele obținute au evidențiat prioritățile ce stau la baza elaborării bibliografiilor obligatorii și suplimentare la specialități. Unele specialități din cadrul facultăților sunt orientate mai mult spre actualizarea informației recomandate pentru instruire, altele recomandă publicațiile retrospective, ținând cont, în primul rând, de valoarea științifică a publicațiilor recomandate. Oricum, aceste bibliografii, obligatorii și suplimentare, servesc drept un instrument, un criteriu în actualizarea permanentă a surselor infodocumentare și, ca urmare, fac posibilă asigurarea infodocumentară adecvată a specialităților cu publicațiile necesare.

Analizând programe analitice am formulat ca scop și identificarea existenței publicațiilor recomandate în colecțiile bibliotecii (Fig.2).

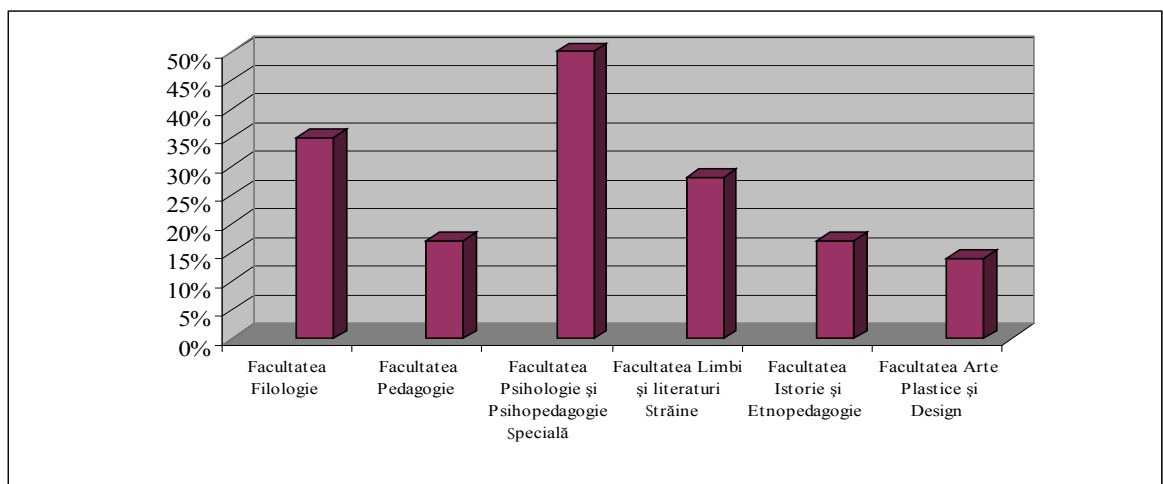

Fig. 2. Analiza existenței publicațiilor recomandate în colecțiile bibliotecii

În urma acestei analize am ajuns la concluzia că pentru asigurarea informațională adecvată necesităților de instruire sunt necesare schimbări în:

- colaborarea catedrelor universității cu biblioteca în procesul de dezvoltare și actualizare a colecțiilor, informarea reciprocă asupra aparițiilor noi la specialități și consultarea în vederea achiziționării lor;

- asigurarea informațională a catedrelor universității cu informații recente, utilizând forme de informare colectivă (Săptămâna facultății, Ziua catedrei, Ziua de informare) și individuale (diseminarea selectivă a informației, bibliotecar de contact, e-mail).

Actualitatea direcției științifice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” este determinată de necesitatea racordării formelor, mijloacelor, metodelor de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice la exigențele procesului de la Bologna, precum și de tendințele integrării învățământului superior pedagogic în sistemul învățământului superior european.

Munca de cercetare științifică se realizează în laboratoarele de cercetare științifică și la catedrele facultăților Pedagogie, Psihologie și Psihopedagogie Specială, Filologie, Limbi și Literaturi Străine, Istorie și Etnopedagogie, Arte Plastice și Design, Informatică și Tehnologii Informaționale în Instruire. Cercetările științifice la Universitate se desfășoară conform planurilor tematice de cercetare, aprobate anual la ședința Senatului Universității. În cadrul universității își desfășoară activitatea 7 laboratoare științifice, fiecare din ele are teme de cercetare, organizează conferințe și simpozioane, elaborează publicații științifice. Biblioteca universitară, prin oferta de servicii informaționale, efectuează asigurarea științifică a acestor laboratoare cu informații necesare.

Asigurarea infodocumentară a cercetărilor științifice presupune:

- cunoașterea tematicii cercetărilor științifice, obiectivelor și direcțiilor de cercetare;
- stabilirea modalităților (colective, individuale) și termenelor de informare;
- crearea și utilizarea instrumentelor de informare specifice activității științifice;
- asigurarea asistenței informaționale și consultative în elaborarea publicațiilor științifice;
- participarea la activități științifice, conferințe, simpozioane, organizate de catedre și laboratoare științifice;

- informarea despre publicațiile științifice elaborate în baza cercetărilor științifice prin intermediul site-ului bibliotecii și altor materiale promoționale.

Ca orice sistem de informare, biblioteca constituie propriile ei instrumente cu ajutorul cărora utilizatorii se vor putea informa despre sursele infodocumentare, vor găsi ghidurile sau recomandările pentru regăsirea și selectarea informației, vor descoperi temele de cercetare sau documentare, vor cunoaște activitățile organizate sau difuzate prin bibliotecă. Astfel, pentru buna funcționare a sistemului informațional este necesară:

- elaborarea instrumentelor de informare (sistemul de cataloage și fișiere tradiționale și electronice, buletinul *Achiziții noi*, bibliografii ș. a.)

- asigurarea accesului utilizatorilor la sursele informaționale;

- asistența informațională și consultativă în vederea utilizării surselor de informare și documentare.

În domeniul documentării și informării Biblioteca asigură:

- gestionarea sistemului de cataloage și fișiere, cataloage on-line care servesc drept instrumente de bază pentru căutare și regăsire a informației;

- constituirea și dezvoltarea bazelor de date;

- elaborarea buletinului informativ *Achiziții noi, Realizări științifice ale profesorilor UPS „Ion Creangă”* în format electronic;

- elaborarea listelor și bibliografiilor la cerere;

- efectuarea referințelor bibliografice on-line.

Biblioteca universitară păstrează varianta tradițională a serviciilor de informare, adăugând treptat elemente de acces electronic. O astfel de facilitate este catalogul electronic al bibliotecii Q-OPAC.

Modulul Q-OPAC al Softului specializat de bibliotecă asigură utilizatorilor accesul facil la înregistrările bibliografice. Utilizatorii au posibilitate să efectueze căutări standard după: subiect, autor, titlu, serie, cotă, căutare numerică (ISBN, ISSN, număr de inventar) și efectuarea căutărilor avansate (pe îmbinări de cuvinte).

Fig. 3. Interfața modului Q-OPAC

Modulul Rapoarte – permite extragerea datelor din câmpurile bazei de date proprii sistemului Q-Series și selectarea informației conform cerințelor fiecărui utilizator.

Fig. 4. Interfața Modulului Rapoarte

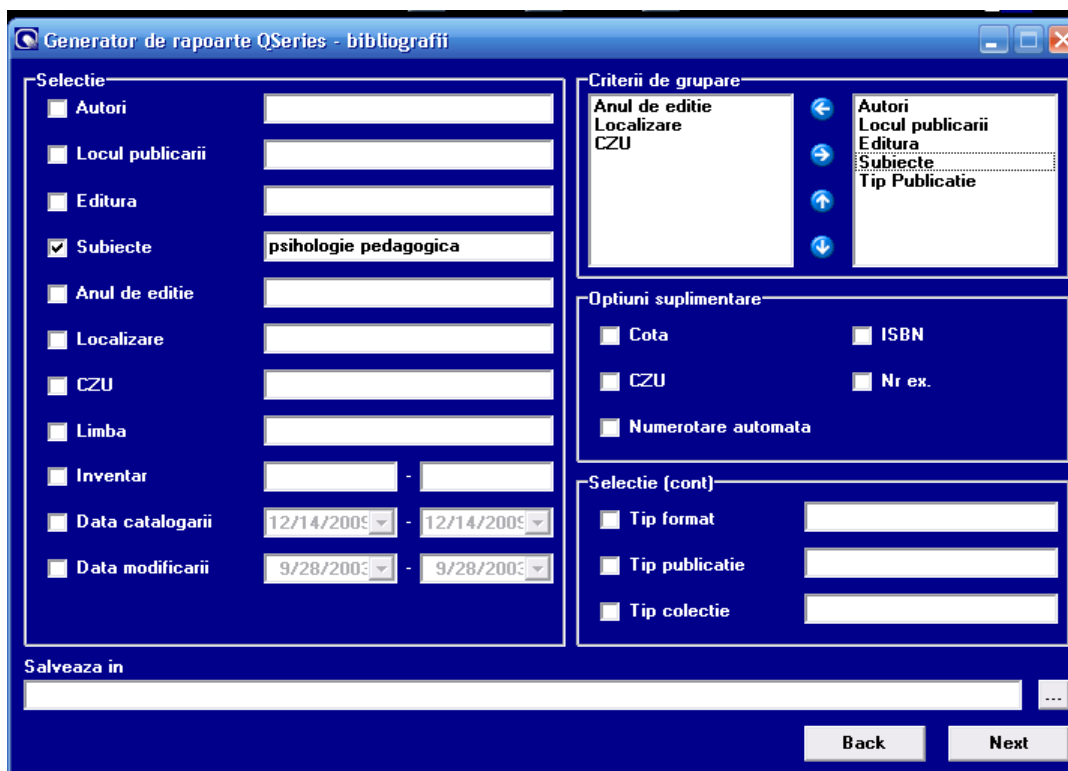

Fig. 5. Exemplu: căutare la tema: „Psihologie pedagogică”

Rezultatul acestei căutări este lista bibliografică la tema respectivă.

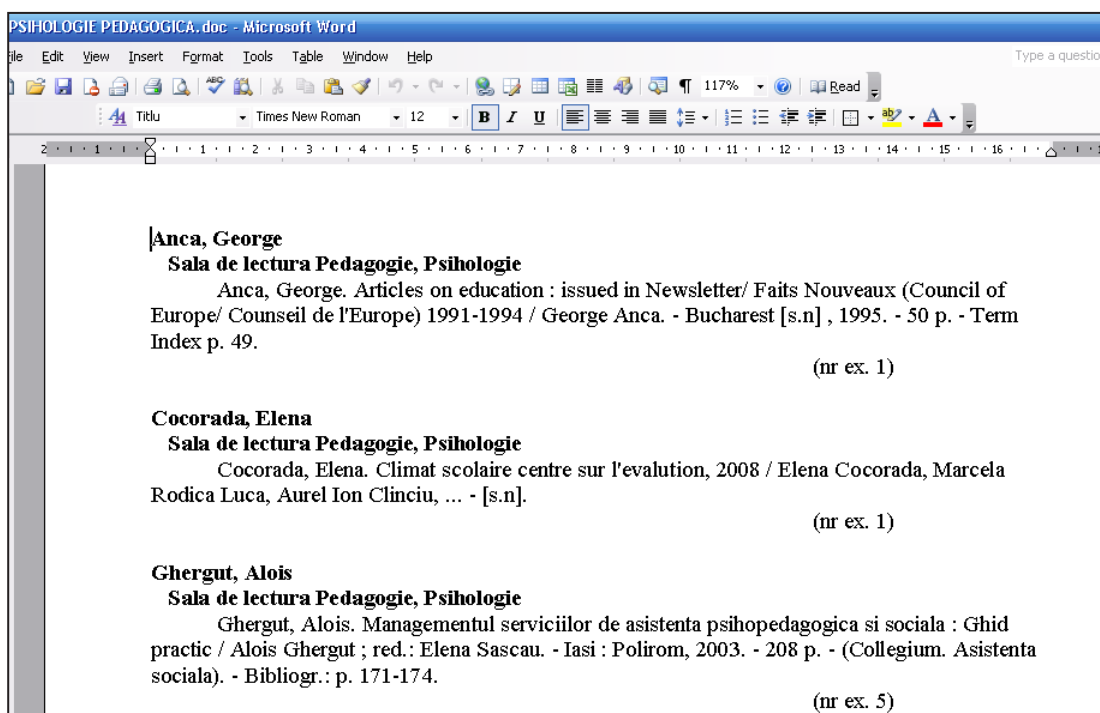

Fig. 6. Lista bibliografică la tema „Psihologie pedagogică”

Astfel, utilizând modulul Rapoarte, la solicitarea profesorilor în sprijinul activităților de instruire și cercetare științifică fundamentală și aplicativă, în anul 2009, au fost întocmite 67 liste tematice, care conțin 7086 de titluri. Menționăm unele din temele solicitate: Managementul clasei, Cultura vorbirii, Edu-

cația preșcolară specială, Educația timpurie, Psihologie pedagogică, Educație pentru toleranță, Orientare profesională, Conflictologie și multe altele.

Asigurarea informațională a rectoratului, decanatelor, catedrelor și profesorilor se efectuează prin oferirea informației referitor la:

- documentele oficiale (legi, acte normative, planuri de înmatriculare);
- asigurarea infodocumentară a facultăților, specialităților în perioada acreditării acestora;
- asigurarea informațională a obiectelor de studii la solicitarea profesorilor (liste, referințe tematice în scris);
- achiziții noi în format electronic;
- publicațiile profesorilor UPS „Ion Creangă” (Realizări științifice ale profesorilor UPS „Ion Creangă” în format tradițional și electronic).

Forme și metode de asigurare informațională:

- Zile de informare;
- Zile de catedră;
- activități științifice și culturale, organizate la catedrele universității;
- consultații individuale.

Diseminarea Selectivă a Informației (DSI) – formă de servire informațional-documentară, individuală și de grup, realizată în scopul de a pune la dispoziția cadrelor didactice și de conducere ale UPS „Ion Creangă” informație bibliografică și documentară adecvată unor cerințe concrete, generate de procesul didactic și de cercetare științifică.

Potențialii abonați:

- cadrele didactice;
- catedrele;
- laboratoarele;

Analiza necesităților:

- chestionar;
- solicitări prin intermediul site-ului;

Traditional | QOPAC

Fisa de inregistrare DSI

Nume Prenume:	<input type="text"/>
Tema de cercetare:	<input type="text"/>
Catedra:	<input type="text"/>
Facultatea:	<input type="text"/>
Scopul cercetarii:	<input type="text"/>
Termeni:	<input type="text"/>
E-mail:	<input type="text"/>
Tel de contact:	<input type="text"/>

ATENȚIE !!!

"Va rugam, completati, doar cu caractere latine, fara diacritice"
"Пожалуйста, заполните только латинскими буквами без диакритических знаков"

Fig. 7. Fișa de înregistrare DSI

Asigurarea informațională a studenților se efectuează prin:

- accesul la sursele de referință tipărite (enciclopedii, dicționare, bibliografii etc.);
- accesul la catalogul electronic Q-OPAC, Internet, baze de date;
- informații bibliografice în regim de cerere și ofertă;
- informații bibliografice la cerere;
- expoziții de carte „Achiziții noi” organizate în sălile de lectură;
- expoziții de carte tematice.

Procesul de instruire informațională a beneficiarilor se efectuează în cadrul:

- programului „În ajutorul studentului anului I” (lecții de inițiere);
- cursului „Cercetologie”;
- consultațiilor în sala de cataloage;
- consultațiilor la catalogul electronic;
- consultațiilor la raft;
- consultațiilor la temă.

Ca rezultat al asigurării informaționale în cadrul bibliotecii universitare sunt prezentate rezultatele sondajului efectuat, în baza căruia a fost determinat „**Nivelul de satisfacere a cerințelor informaționale ale utilizatorilor**”. La întrebarea „Ați găsit întotdeauna informația căutată în bibliotecă?” răspunsurile au fost următoarele (Fig. 8):

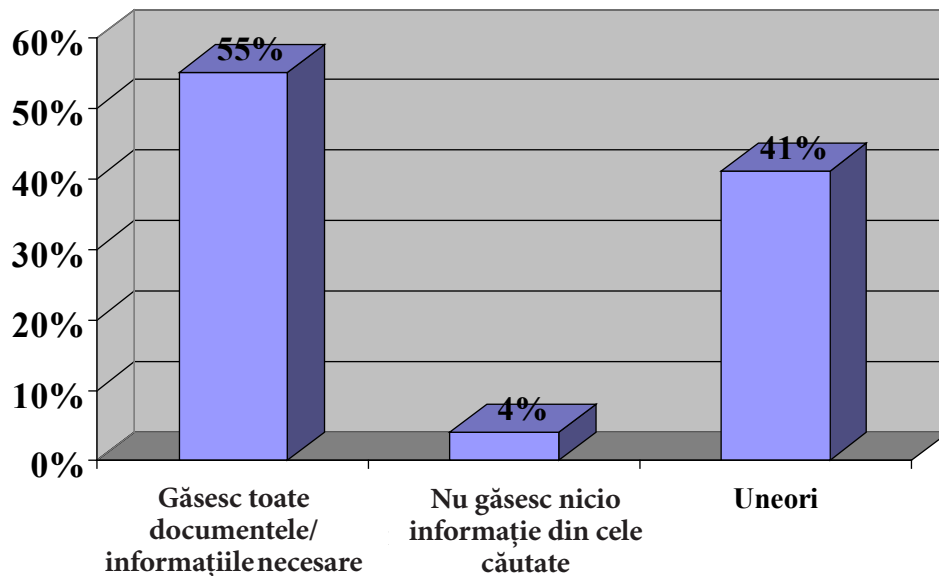

Fig. 8. Nivelul de satisfacere a cerințelor informaționale

Reieșind din rezultatele obținute, putem constata în mod general situația satisfăcătoare la capitolul Asigurarea informațională în biblioteca universitară. Majoritatea (55%) găsesc toate documentele / informațiile necesare, dar există și o parte impunătoare de utilizatori (41%), care uneori găsesc documente și informații necesare, adică cerințele și necesitățile lor informaționale sunt satisfăcute parțial. Astfel, biblioteca universitară trebuie să fie preocupată de studierea permanentă a necesităților informaționale ale utilizatorilor săi, pentru a pune la dispoziția lor informația și sursele documentare, care vor contribui în mod esențial la calitatea proceselor de instruire și cercetare științifică în cadrul universității. Serviciile tradiționale ale bibliotecii universitare alăturate celor electronice urmăresc să cuprindă sursele informaționale și să satisfacă, utilizând diferite modalități, cerințele informaționale ale utilizatorilor.

Ideea creșterii rolului bibliotecii universitare în dezvoltarea calitativă a demersului de învățământ și cercetare preocupă numeroase cercuri de profesioniști ai bibliotecii și ai serviciilor de informare din întreaga lume. Se constată o necesitate stringentă a unor schimbări în asigurarea informațională a utilizatorilor și anume:

- introducerea metodelor noi de difuzare a documentelor tradiționale și digitizate și informarea utilizatorilor despre valoarea lor științifică și didactică;
- adaptarea ofertei infodocumentare a bibliotecii la cerințele de informare și lectură ale utilizatorilor;
- facilitarea accesului la informație atât în localurile bibliotecii, cât și la distanță;

- modernizarea și diversificarea serviciilor pentru utilizatori;
- organizarea, dezvoltarea și diversificarea serviciilor de referință on-line.

Pentru reconfigurări ale structurilor de documente pledează și Ion Stoica, menționând că integrarea tuturor tipurilor de surse și, în primul rând, a informației tipărite și a celei numerizate, utilizând fondul de convergență pe care îl are de totdeauna spectrul documentar, în ciuda diversității lui formale, devine poate, cea mai importantă misiune contemporană a structurilor infodocumentare. Ele trebuie să reconsidere permanent produsele informaționale din perspectiva integrării acestora în finalități care răspund în mod optim nevoilor.

Bibliografie:

1. **Banciu, Doina.** Informatizarea bibliotecilor – concepte și practici. București: Editura Universității din București, 2001, 193 p.
2. **Buluță, Gheorghe.** Biblioteca și învățământ. În: *Biblioteca*, 2009, nr. 1, p. 15-16.
3. **Regneală, Mircea.** Curs de biblioteconomie (XXXI). Dezvoltarea colecțiilor (13). În: *Biblioteca*, 2008, nr. 1, p. 15-16.
4. **Regneală, Mircea.** Curs de biblioteconomie (XXXII). Dezvoltarea colecțiilor. În: *Biblioteca*, 2008, nr. 2, p. 41-42.
5. **Stoica, Ion.** Criza în structurile infodocumentare. Constanța: Editura Ex-Ponto, 2001, p. 84.
6. **Tomescu, Silvia.** Serviciile electronice din bibliotecile universitare și susținerea studiului și cercetării. În: *Biblioteca*, 2008, nr. 8/9, p. 251-254.

Formarea specialiștilor în catalogare-indexare în contextul învățământului universitar

Abstract: *The paper sets out some reflections on university education in cataloguing, indexing at the Department of Library and Informational Assistance of Moldova State University. The author highlights and analyzes the contents of university curriculum regarding cataloguing and indexing. The article explores the university curriculum from the perspective of competencies and skills needed in cataloguing and indexing. The article presents some problems from practical views.*

Cuvinte-cheie: *Învățământ biblioteconomic, curriculum universitar, catalogare, indexare.*

Sfârșitul primei decade a secolului XXI a coincis cu jumătate de secol al învățământului biblioteconomic universitar în Republica Moldova. Ajunși la această etapă, putem afirma că învățământul biblioteconomic în Republica Moldova a atins un nivel înalt, fiind capabil să contribuie la modernizarea activităților din bibliotecă. Este imposibil să enumeri toate schimbările care s-au produs în această perioadă de timp. Cert este că biblioteca a fost și este obligată să se conformeze cerințelor timpului, să se adapteze cerințelor utilizatorilor săi. La fel de important este și necesitatea de a trece de

la metode tradiționale de informare la metode performante, care permit utilizarea tehnologiilor informaționale: softuri funcționale pentru organizarea și recuperarea ulterioară a informației; baze de date, servicii moderne în rețea etc.

Astăzi biblioteca are o activitate complexă și de aceea are nevoie de specialiști cu o pregătire multiaspectuală, cunoștințe profunde în domeniu, dar și cu un orizont vast de cunoștințe din alte domenii.

În pofida tuturor dificultăților de ordin social-economic, bibliotecarii trebuie să se alinieze cerințelor moderne, aflându-se în centrul documentării și informării utilizatorilor.

Cu părere de rău, nu întotdeauna bibliotecarul a fost și este apreciat la justa lui valoare. Spre exemplu, Sultana Craia, meditănd despre percepția publicului și bibliotecarului, spune că „În spațiul român, bibliotecarul nu este perceput ca un profesionist interesant. În mentalitatea adolescenților și a copiilor, bibliotecarul este privit excentric, mai mult disprețuit, decât admirat, din acest motiv nici cariera de bibliotecar nu pare să fie atât de atractivă” [1].

Se știe că oriunde în lume, a-ți alege profesia de bibliotecar înseamnă a te autocondamna la anonim și indiferență. Motivele, după părerea profesorului M. Regneală, sunt că „percepția deformată a bibliotecii în mentali-

Natalia GOIAN,
dr., conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională
goian.natalia@gmail.com

tatea colectivă are la bază temeieri datorate evoluției istorice specifice, marcată în mare parte de abuzuri ale regimului comunist, când un personal cu educație precară a luat locul multor bibliotecari erudiți, iar învățământul biblioteconomic a fost desființat [2].

În contextul exploziei informaționale, capacitatea bibliotecarilor de a asimila informații din cele mai diverse domenii sporește neconținut, acumulând cunoștințele necesare pentru înfruntarea exigențelor în ascensiune ale tuturor utilizatorilor. Astăzi s-a schimbat și statutul pro-

fesiei de bibliotecar. Bibliotecarii sunt caracterizați drept savanți consacrați altor savanți; numiți „agentul inteligent” în sistemul informațional; caracterizați ca tipaje de: profesori și învățăcei, cercetători/experimentatori, susținători ai dreptului la informare, avocați pledanți, lideri ai comunității, inovatori [3] etc.

Dacă ar fi să facem profilul bibliotecarului contemporan, acesta ar fi următorul: om care stă în fața unui computer și deschide pentru cititorul său o fereastră spre lumea întreagă, spre mii de bibliotecari de pe glob, pe care le aduce, grație tehnologiei actuale, în fața utilizatorului său, transformându-le din biblioteci virtuale în biblioteci reale, prin priceperea sa, dar și om care prețuiește cartea tipărită și pe care știe să o prețuiască la adevărata valoare [4].

Bibliotecile trebuie să fie convinse că vor angaja specialiști în catalogare-indexare de înaltă calificare, apti de a activa în epoca tehnologiilor avansate. În acest context, viitorii specialiști au nevoie de o instruire corespunzătoare, de o cultură informațională adecvată, de o cunoaștere profundă a tehnologiilor moderne, înzestrați cu capacități și aptitudini deosebite, percepând corect nevoile utilizatorilor. Această temă este prea puțin cercetată în țara noastră, cu excepția unor articole nesemnificative. Experiența formării catalogatorilor este reflectată pe paginile unor reviste din alte țări: România, America, Rusia etc.

Dacă biblioteca apare ca o imagine estompată în imaginarul public, catalogarea se află încă și mai departe de ochii lumii, precum un fel de replicare în adâncimea acesteia, desfășurându-și activitatea „în spatele scenei”. Acest caracter „misterios” aduce foarte puțină popularitate catalogatorilor chiar printre colegii din celelalte departamente, munca lor fiind puțin cunoscută, ceea ce conduce la ideea – falsă – că ar fi construită numai din operațiuni simple, dar grele și plictisitoare...” [5].

Un studiu profund a fost întreprins de către Anaclara F.

Evans, tradus și adaptat de Elena Florescu. Autoarea vine cu sugestii importante în formarea catalogatorilor, menționând: „Catalogarea este inima cursului și fiecare student ar trebui să treacă prin ea, cel puțin la nivelul de studiu. De fapt, acest aspect este miezul problemei: cât de important este, pentru aspirațiile carierei unui student, un curs cu cunoștințe profunde de catalogare și, apoi pot bibliotecile angaja absolvenți ai programelor de știință biblioteconomică și să aștepte de la ei catalogare fără alte antrenamente la locul de muncă?” [6]. Cu toate că studiile întreprinse reflectă o experiență de formare a catalogatorilor în alte instituții cu o structură diferită a planurilor de învățământ, sugestiile principale, concluziile sunt actuale și pentru noi.

În Republica Moldova, de pregătirea cadrelor calificate pentru instituțiile infodocumentare este preocupată Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională în cadrul Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova.

Instruirea și formarea specialiștilor în biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică este realizată în baza Planului de învățământ elaborat de către Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională.

Până în 1990, programele disciplinelor de specialitate erau elaborate, aproape integral, de către Institutul de Cultură din Moscova și urmau să fie respectate întocmai.

La începutul anilor '90, odată cu reformele produse în societate, s-au făcut reforme și în învățământul superior biblioteconomic din Republica Moldova. Pe parcursul anilor, în planurile de învățământ, programele disciplinelor au fost introduse mai multe modificări: de structură, durată, cât și de conținut. Însă cele mai mari schimbări s-au produs în 2005, când obiectivele strategice ale sistemului educațional iau noi conținuturi și procesul de învățământ este racordat la imperativele Procesului de la Bologna.

Planurile de învățământ la specialitatea Biblioteconomie, Asistență Informațională și Arhivistică au fost elaborate pentru studenții cu frecvență la zi, cât și pentru învățământ cu frecvență redusă.

O componentă, și foarte importantă, a planului de învățământ la specialitatea Biblioteconomie, Asistență Informațională și Arhivistică sunt disciplinele care țin de pregătirea viitorilor specialiști în organizarea și prelucrarea informației. A fost necesar de a elabora programe noi cu noi conținuturi, reieșind din schimbările produse în bibliotecă la etapa actuală. Modulele „Organizarea informației”, „Prelucrarea informației” sunt discipline fundamentale în formarea viitorilor catalogatori-indexatori. Însă un aspect important îi revine și disciplinei de specializare – „Sistemizarea și indexarea documentelor în diferite domenii: științe politice, economice, sociale, cât și în domeniul culturii”. Numărul total de ore contact direct este de 255 ore. Același număr de ore este rezervat pentru lucrul individual. Învățământului cu frecvență redusă îi revin 40% din numărul de ore cu formă de organizare a învățământului la zi.

Obiectivele acestor programe noi trebuie să asigure procesului de studiu flexibilitate și libertate de alegere; să pună accentul pe teorie și practică, studiu individual, inițiativă personală, evaluarea cunoștințelor.

Pentru ca un depozit de publicații să devină într-adevăr un tezaur al cunoștințelor omenești, este necesar ca documentele cuprinse în el să poată fi depistate prin intermediul unei ordonări anumite a materiei, în așa mod ca utilizatorul să găsească prompt informațiile care îl interesează. Acestor prerogative răspunde, în mare măsură, modulul „Organizarea informației”, care prevede înțelegerea, aprecierea și utilizarea regulilor, principiilor, metodicilor și tehnicilor de organizare a informației în regim tradițional și informatizat.

Fiind o parte componentă a biblioteconomiei, în plan structu-

ral acest modul constă din două compartimente. Primul compartiment formează baza teoretică a organizării informației. Această disciplină este preconizată pentru semestrul doi. Aici studenților li se explică scopul, obiectivele, principiile analizei documentare formale, sunt familiarizați cu activitatea organismelor internaționale și naționale în elaborarea regulilor de catalogare. Pentru a aprecia nivelul catalogării la etapa actuală, este necesar să studiem evoluția și concret etapele dezvoltării descrierii bibliografice. În cadrul acestei teme se discută despre conferințele principale, rezultatele cărora au influențat mult procesele de catalogare tradițională și informatizată în bibliotecă. O atenție deosebită se acordă studierii problemelor de standardizare atât în plan internațional, cât și național.

Dezvoltarea și implementarea tehnologiilor de prelucrare a documentelor în regim automatizat în bibliotecă necesită abordarea teoretică a softurilor de bibliotecă (TINLIB, METRO, TINREAD), cât și formarea unei noi viziuni în aprecierea proceselor tehnologice de organizare și recuperare a informației. Pentru problemele teoretice în planul de învățământ sunt rezervate 16 ore.

Orele de curs, reflectă problemele teoretice, care afectează și influențează domeniul, pun în discuție problemele curente și se studiază tendințele principale în dezvoltarea tehnologiilor de prelucrare a documentelor.

Un alt compartiment al Curriculumului sunt orele practice, seminare și ore de laborator. La orele practice și seminare sunt puse în discuții cele mai importante probleme, ce țin de activitatea practică a bibliotecilor; sunt realizate diferite studii de caz în baza bibliotecilor, în scopul formării unei imagini clare în corelația „teorie – practică”. Subiectele principale sunt sugerate de discuțiile ce au loc pe paginile revistelor de specialitate, de performanțele bibliotecilor. Putem enumera, spre exemplu, așa teme: Corelația „Catalog tradiți-

onal – catalog electronic”; „Activitatea CT nr.1 în standardizarea descrierii bibliografice”; „Catalogarea partajată”; „Catalogarea centralizată” etc. Cuantumul de ore pentru seminare este de 14 ore. Pentru lecțiile de laborator sunt preconizate 60 de ore. După ce sunt studiate tipurile și modalitățile de descriere bibliografică la orele de laborator, studenții realizează însărcinări practice în elaborarea descrierilor bibliografice a diferitor tipuri de documente. O importanță deosebită au orele de laborator realizate în serviciile de prelucrare a diferitor biblioteci, adică, în mediul unde urmează să activeze viitorul specialist. În acest context trebuie să menționăm colaborările fructuoase cu Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică ASEM etc.

Reflectând conținutul programelor de studiu, țin să menționez că este problematic să formezi catalogatori de înaltă calificare, apti de a satisface toate cerințele față de un nou angajat într-un serviciu de prelucrare, studiind toate temele enumerate mai sus în 90 de ore, dar reieșind din structura Planului de învățământ, în elaborarea căruia se țin cont de cerințele Planului-Cadru care prevede și alte componente, nici nu pot fi rezervate mai multe ore pentru procesele de catalogare. De aceea, într-un timp limitat, studenții reușesc să obțină cunoștințe teoretice generale în domeniu și unele deprinderi practice, cum ar fi, studierea zonelor, elementelor descrierii bibliografice, descrierea bibliografică monografică, descrierea pe mai multe niveluri, descrierea analitică. A patra parte din orele de laborator le revin proceselor de catalogare în regim automatizat, studierii softurilor de bibliotecă (modulul catalogare).

Alt modul, la fel de important, este „Prelucrarea informației”. O importanță deosebită în predarea acestei discipline se acordă aspectelor teoretice și metodologice ale profesiei de indexator și este axată pe tehnologii informaționale de prelucrare a

documentelor. În compartimentul teoretic se evidențiază scopul, obiectivele, principiile analizei documentare de conținut. Aici se pune baza teoretică a indexării. Un aspect important este studierea limbajelor documentare. În cadrul acestui compartiment, studenții însușesc regulile generale de indexare. Cu părere de rău, limitate sunt și orele pentru indexarea pe subiecte. Volumul de ore rezervat ne permite să facem o caracteristică generală a bazei teoretice a indexării pe subiecte, metodologiei de indexare, etapelor de indexare cât și structurii vedetelor de subiect. Cel mai mare volum de ore este destinat studierii Clasificării Zecimale Universale.

Una din temele introductive este “Evoluția aplicării Clasificărilor bibliotecar-bibliografice în bibliotecile din Republica Moldova. Urmează și studierea sistemelor de clasificare utilizate în alte țări. O importanță deosebită se acordă studierii istoricului Clasificării Zecimale Universale. Studiind acest aspect, studenții iau cunoștințe despre Clasificarea Zecimală Dewey, care a stat la baza Clasificării Zecimale Universale, în așa fel, încât pot face o analiză comparată între aceste sisteme de clasificare. Modulul cuprinde și teme care familiarizează studentul cu aportul organismelor internaționale în dezvoltarea sistemelor de clasificare, în modificările intervenite din partea Consorțiului CZU etc. Pentru toate aceste teme sunt rezervate 14 ore. Alte 10 ore sunt puse la dispoziție pentru seminare. Cea mai impunătoare parte în structura modulului “Prelucrarea informației” sunt orele de laborator. La aceste ore studenții manifestă deprinderi practice de aplicare a metodologiei de indexare. Studenții determină etapele de indexare a documentelor, învață să aplice corect regulile de indexare, să utilizeze corect tabela de indici auxiliari, să determine și să elaboreze instrumentele de lucru ale indexatorului, să se orienteze în structura fiecărui domeniu, să stabilească relațiile dintre domenii, să formeze indici compuși,

să propună soluții de rezolvare a cazurilor dificile de indexare a documentelor.

Orele de curs, seminarele, orele practice și de laborator, sarcinile individuale – reflectă toate problemele teoretice și practice, care afectează și influențează domeniul. Sunt puse în discuție problemele curente și sunt stabilite tendințele principale în dezvoltarea tehnologiilor de prelucrare a documentelor (în regim tradițional și informatizat).

O importanță deosebită în formarea specialiștilor în catalogare-indexare o are disciplina de specializare “Sistematizarea și indexarea documentelor”. Acesta este un curs extensiv, menit să abiliteze studenții în problematica indexării documentelor din diferite domenii: economie, cultură, politică și social (studentul își alege un domeniu). La orele de laborator studenții practică sistematizarea, indexarea pe subiecte și indexarea coordonată. Acest curs este oferit studenților din ultimul an de studii. Și, după cum am menționat, este, preponderent, un curs practic. Orele de laborator sunt realizate în bibliotecă, conform domeniului ales. În așa mod, încercăm să asigurăm specializarea studenților de bun acord cu interesele proprii, cu viitoarele perspective.

O parte nu mai puțin importantă în formarea catalogatorilor, se acordă lucrului individual. Însărcinările pentru munca individuală sunt incluse în curriculum modulelor, cât și în programele

practicii de producție. Studenților li se propun pentru cercetare diferite subiecte, spre exemplu:

- Alcătuirea fișierului tematic la disciplina de studiu;
- Documentarea cu privire la structura sistemului de clasificare în bibliotecă;
- Colectarea informației cu privire la modificările intervenite în CZU;
- Documentarea privind evoluarea tehnologiilor moderne de prelucrare a informației în bibliotecă;
- Documentarea privind activitatea organismelor internaționale în prelucrarea informației;
- Colectarea informației privind sistemul de cataloage în diferite tipuri de bibliotecă;
- Organizarea unui mini-catalog, unei baze de date.

În cadrul procesului de formare a specialiștilor în catalogare-indexare apar și unele probleme.

Una din ele este asigurarea metodică-didactică a acestor discipline. Este un singur manual original care asigură studierea unui aspect al problemelor de catalogare-indexare. Recomandăm studenților lucrări ale autorilor români, dar care numai parțial reflectă tematica disciplinelor. Mai punem la dispoziția studenților și un șir de reviste de specialitate, însă este tot mai problematic să ne abonăm la multe dintre ele.

O altă problemă sunt materialele instructive. Din motivele crizei financiare, tot mai puțin

este completat laboratorul cu documente, care servesc drept suport de exersare la orele de laborator. Tabelele de clasificare sunt în prima variantă, editată de către Biblioteca Națională, odată cu introducerea în bibliotecă a sistemului de Clasificare Zecimală Universală. Această tabelă este o variantă medie, care nu permite studenților să sistematizeze, ținând cont de modificările introduse în CZU. De aceea, suntem nevoiți să facem copii la tot ce apare nou în domeniu pentru a ajuta studentul la însușirea programelor de studiu.

Această descriere scurtă a principalelor activități din programele de studiu pentru formarea specialiștilor în catalogare-indexare se limitează doar la prezentarea celor mai importante probleme.

Construite pe principiile sistematizării, coerenței, accesibilității, interactivității instruirii, valorii, diferențierii, programele disciplinelor, care au menirea de a forma specialiști în catalogare-indexare, se bazează pe patru nivele pedagogice: sensibilizare, cunoașterea teoretică și metodologică, stăpânire instrumentală. Studenții, viitorii bibliotecari, trebuie să conștientizeze importanța ordonării cunoștințelor umane incluse în documente în vederea utilizării lor ulterioare, iar calitatea serviciilor de bibliotecă depinde, în mare măsură, de nivelul cunoștințelor, de competența și abilitățile viitorilor catalogatori.

Referințe bibliografice:

1. Craia, Sultana. Percepția publicului și bibliotecarului. În: Biblioteca. 2007, nr. 3-4, p. 93-95.
2. Regneală, Mircea. Care mai e rostul bibliotecarului? În: Revista 22 online [online]. 2006, nr. 842, 28 aprilie-04 mai [cit. 20.07.2010]. Disponibil: <http://www.revista22.ro/care-mai-e-rostul-bibliotecarului-2671.html>.
3. John, Durno. Profesia de bibliotecar în 2010: o trecere în revistă a primei decade a secolului XXI. În: Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate. 2002, nr. 3, p. 35-39.
4. Regneală, Mircea. Care mai e rostul bibliotecarului ? În: Revista 22 online [online]. 2006, nr. 842, 28 aprilie-04 mai [cit. 20.07.2010]. Disponibil: <http://www.revista22.ro/care-mai-e-rostul-bibliotecarului-2671.html>.
5. Dinu, Daniela. Reflecții din spatele scenei asupra unor aspecte de organizare a catalogării în bibliotecile din România. În: Biblioteca. 2008, nr. 2, p. 44-46.
6. Evans, Anaclare F. Formarea catalogatorilor: părerea unui practicant/profesor / traducere și adaptare de Elena Florescu. În: Biblos. 1995, nr. 2, p. 16-19.

Chintesența tehnologiilor lingvistice de prelucrare a informației în condițiile realității informaționale actuale

Globalizarea reprezintă o tendință de apropiere a infrastructurilor naționale, universalizare a diverselor sfere ale sociumului, de integrare și valorificare în comun a informației. Internetul a determinat formarea unui mediu eterogen de informații cu multiple oportunități, dar, și apariția unor abordări metodologice inovatoare referitoare la conceptualizarea unor noi tehnologii, inclusiv lingvistice, de prelucrare și diseminare a informației.

Aflându-se într-o perpetuă schimbare, tehnologiile de prelucrare a informației pot fi caracterizate aprioric în dependență de mediul la care se raportează: biblioteci tradiționale, electronice, digitale, virtuale, baze și bănci de date etc. și, "oricare ar fi evoluția tehnologiei bibliotecare, tendința este evidentă: vor exista noi medii purtătoare de informații, și noi tehnologii cu un înalt grad de eficiență în prelucrarea textelor" [1, p.31]. Astfel, "noile tehnologii informaționale presupun o continuă dezvoltare a competențelor și cunoștințelor specialiștilor în domeniul informării" [2].

Tehnologiile informaționale au revoluționat procesul de gestionare a informației (crearea, stocarea, prelucrarea și difuzarea), iar concentrarea resurselor informaționale în rețeaua globală informațională, crearea bibliotecilor digitale au sporit preocuparea specialiștilor pentru limbaj (natural și documentar), vehiculat anterior prioritar în comunicare.

Pentru a face față diversității cantitative și calitative a informației încadrată în diverse sfere (biblioteci, baze de date, site-uri web, bloguri, forumuri etc.) în procesul selectării cunoștințelor pertinente în raport cu solicitările utilizatorilor de informații, este relevantă problema rezolvării într-o manieră eficientă a reprezentării conținutului informației cu ajutorul diferitor mijloace lingvistice. Unii teoreticieni definesc prin termenul de reprezentare a conținutului "anumite practici și rezultate extrem de diferite" [3], care au la bază anumite tehnologii lingvistice ce asigură transformarea "reprezentării și vizibilității infor-

Zinaida Gribincea,
drd., lector universitar,
Catedra Biblioteconomie și Asistență
Informațională,
Universitatea de Stat din Moldova
zinaida_gribincea@yahoo.com

Abstract: Globalization has produced essential changes in terms of integration and recovery information. The Internet has become a heterogeneous environment with multiple opportunities for information. Concentration of information resources on Global Information Network, creating digital libraries, increased specialists concern for linguistic means for processing information. Language technologies have evolved, because of this there have been significant differences of their classic appearance, which now depend heavily on the architecture and functionality of information systems theory and information search methods, classical and modern technologies operating databases and also develop interface technologies, especially in the global network.

Cuvinte-cheie: tehnologii lingvistice, bibliotecă digitală, asigurare lingvistică, limbaje de indexare, mijloace lingvistice.

mației” prin intermediul diferitor entități (index, rezumat, termeni, îmbinări de termeni etc.).

Funcția de bază a tehnologiilor lingvistice, constă în asigurarea reprezentării formalizate a esenței informațiilor (textuale și nontextuale), integrate într-un sistem de informare, în scopul regăsirii ulterioare a acestora. Abordate în dinamică, tehnologiile lingvistice au cunoscut o dezvoltare continuă, începând de la etapa indexării și reprezentării informației în sistemele de informare tradiționale de primă generație, până la indexarea automatizată, care permite stocarea și regăsirea tuturor cuvintelor din text.

Aspectul tehnologic al asigurării lingvistice viza, o perioadă semnificativă de timp, în mod prioritar, aplicabilitatea unui complex de limbaje de indexare cu structură ierarhică și combinatorie, dezvoltate anterior (liste de descriptor, tezaure), destinate reprezentării coerente a conținutului documentelor. De asemenea, o atenție sporită se acordă perfecționării metodologiei de indexare / sistematizare [4]. Ulterior, în contextul apariției sistemelor automatizate de bibliotecă în această categorie a fost introdus și limbajul datelor bibliografice. Actualmente, componența și structura asigurării lingvistice s-a diversificat datorită dezvoltării rețelelor de transmitere a datelor și a sistemelor de informare interactive (în regim de dialog), apariția tehnologiilor de formare a bazelor și a băncilor de date, integrarea sistemelor de informare în alte sisteme și subsisteme (biblioteci, edituri etc.). Spre deosebire de conceptualizarea clasică a asigurării lingvistice, reprezentarea conținutului resurselor informaționale în cazul bibliotecilor digitale, de exemplu, se bazează pe anumite tehnologii informaționale, **ce contribuie la crearea și realizarea mijloacelor lingvistice**. Practic, componența și capacitatea funcțională a mijloacelor lingvistice sunt dependente de mai mulți factori, dintre care: arhitectura și funcționalitatea sistemelor de informare, teorii și metodologii de căutare a informației, tehnologii clasice și moderne de funcționare a bazelor de date și, de asemenea, tehnologii de elaborare a interfețelor, în special în mediul rețelei informaționale globale.

Explicația “semiotică” a componentelor lingvistice moderne aplicate în procesul organizării informației definește anumite “mijloace de reprezentare a datelor” [5]. În bibliotecile digitale, la categoria mijloacelor de reprezentare a datelor putem atribui limbajele de reprezentare grafică, cartografică, cât și a obiectelor tridimensionale. Bazele de date au tendința de a stoca informații cu privire la aspectul **formal cât și de esență** al documentelor, pentru ca ulterior acestea să “răspundă eficient” în rezultatul unui proces de triere și selecționare a documentelor relevante conform conținutului solicitării utilizatorilor.

În condițiile mediului informațional actual, unii specialiști determină în plan structural două

categorii distincte de mijloace lingvistice: limbaje de indexare (de tip descriptor și de clasificare, sistemul metadatelor, limbajul factografic) și procesorii lingvistici (sisteme de prelucrare automatizată a textelor, baze de date lingvistice).

Astfel, pot fi evidențiate mijloace lingvistice de reprezentare a datelor și mijloace de reprezentare în limbaj natural a conținutului informației prin intermediul **procesorilor lingvistici**. În această categorie sunt incluse sisteme de analiză și sinteză morfologică și sintactică a textelor, sisteme de traducere automată, redactori textuali, dicționare etc., deci procesorii orientați spre prelucrarea semantică a unităților lingvistice: morfele, termeni, îmbinări de termeni. Dar, procesorii lingvistici nu corespund întocmai aprecierii clasice a limbajelor de indexare, aceștia fiind apreciați ca o categorie de tehnologii informaționale, ce includ în structura lor sisteme de prelucrare automatizată a textelor în baza mai multor limbaje informaționale (indexarea automatizată, referarea, adnotarea) și baze de date lingvistice.

Referindu-se la asigurarea lingvistică a bibliotecii digitale, A. Antopolski și C. Vigorski clasifică limbajele de indexare utilizate, în dependență de nivelul de reflectare a informației conținute în resursele informaționale identificate, numite de către autor „obiecte digitale”. Astfel, autorul determină 4 nivele distincte:

1. Nivelul de reflectare integrală a resurselor digitale, inclusiv caracteristica lor formală;
2. Nivelul de reprezentare tematică a conținutului resurselor digitale;
3. Nivelul reflectării semantice a unităților lexicale a limbajului natural a conținutului obiectului digital;
4. Nivelul de reflectare a caracteristicilor de apreciere a obiectului digital. [6]

Primului nivel îi corespunde *limbajul datelor bibliografice*, ce include la rândul său regulile de descriere bibliografică și formatul înregistrării bibliografice. O tendință actuală constă în integrarea limbajului datelor bibliografice cu limbajele utilizate în descrierea resursei informaționale, ori a obiectului digital, proces caracteristic resurselor Internet. Convențional, aceste limbaje destinate descrierii resurselor digitale se referă la sistemul metadatelor (date despre date, ce ajută la identificarea, descrierea și localizarea resurselor în rețea). Un model eficient de organizare a resurselor în care coexistă aplicații documentare clasice cu aplicații web este sistemul metadatelor DUBLINE CORE creat în 1995.

Nivelul al doilea se referă la procesul de reflectare a resurselor informaționale, ce au la bază limbaje de clasificare sau preordonate care, în format digital, asigură detalierea obiectului digital în clase și subclase, corelate în sens aprioric prin intermediul anumitor relații. În contextul rețelei informaționale globale, aplicabilitatea acestei categorii de limbaje este contestată de către unii

specialiști, invocându-se necesitatea prestanței intelectuale în procesul indexării. Cu toate acestea limbajele în cauză sunt un element de bază al bibliotecii digitale. Unii specialiști apreciază limbajul de tip vocabular, apărut în anii '50 ai secolului trecut, ca fiind unul dintre cele mai indicate în procesul explorării documentelor în baze de date cu full-text.

Nivelul al treilea se referă la reflectarea esenței semantice a unităților limbajului natural conținute în obiectul digital. Actualmente, sunt elaborate și aplicate tehnologii și alte abordări analitice, semantice, în baza cărora conținutul textului poate fi depistat din conținutul analizei gramaticale, utilizării unor baze de cunoștințe și diverse tezaururi, capabile să determine legăturile semantice dintre noțiuni separate și grupuri de termeni.

Coexistența bibliotecii în spațiul virtual determină o redimensionare a aspectului clasic a

tehnologiilor lingvistice aplicate în procesul de prelucrare a informației, a componenței mijloacelor lingvistice formate din: limbaje de clasificare și de tip vocabular, sistemul metadatelor, procesori lingvistici, baze de date lingvistice și sisteme de prelucrare automatizată a textelor.

Caracteristica realității informaționale actuale nu exclude anumite supoziții prospective privind evoluția tehnologiilor lingvistice, din perspectiva perfecționării mijloacelor lingvistice existente, dar și apariția altor categorii de limbaje de indexare. Actualmente însă, este evidentă ponderea limbajelor de tip vocabular, bazate pe lexicul natural, necontrolat, ceea ce nu exclude și posibilitatea utilizării limbajelor de indexare controlate semantic, cel puțin pentru segmentul controlat al spațiului informațional global – colecțiile bibliotecilor digitale.

Referințe bibliografice:

1. Șincai, Ana. Informație și comunicare. Pitești: Liceum, 2002. 198 p.
2. Stoica, Ion. Profesiile informării documentare și educația permanentă: Comunicare prezentată la Seminarul Internațional „Educația continuă a personalului de specialitate în marile biblioteci”, București, 14 decembrie 2001.
3. Normier, Bernard. L'apport des technologies linguistiques au traitement et à la valorisation de l'information textuelle. In: BBF [online] 2007 [citată 14.07.2010]. Disponibil: <http://bbf.enssib.fr>.
4. Михайлов, А.И.; Черный, А.И.; Гиляревский, Р.С. Основы информатики. Москва: Наука, 1968. 756 с.
5. Армс, В. Электронные библиотеки. Москва: ПИК ВИНТИ, 2001. 274 с.
6. Антопольский, А.Б, Вигорский, К.В. Концепция электронных библиотек. В: Электронные библиотеки [online], 1999, nr. 4 [citată 14.07.2010]. Disponibil: <http://www.elbib.ru/index.html?page=elbib/rus/journal/1999/part2/antopol>

Calitatea formării și dezvoltării specialistului în informare și documentare: repere privind elaborarea și aplicarea standardelor ocupaționale

Preocupările privind asigurarea calității formării specialiștilor în informare și documentare sunt actuale pe parcursul celor 50 (cinczeci) de ani ai învățământului biblioteconomic. Pregătirea cadrelor pentru bibliotecile din Republica Moldova a trecut prin mai multe etape: secție, facultate, catedră. Cadrele didactice au aliniat formarea biblioteconomică în ritmul rigorilor, căutând un model excelent de obținere a competențelor. Tranziția și problemele de formare a specialistului [1] se intersectează cu necesitățile evoluției societății, abordările învățământului modern și cu practicile internaționale. Demersul căutărilor și modificărilor au ca finalitate optimizarea calității specialiștilor. Atingerea rezultatului scontat este pronunțat prin valorificarea cunoștințelor avansate adecvate timpului și prin edificarea culturii învățării.

Învățarea este un proces evolutiv și dinamic. Matricile de schimbare și de dezvoltare propuse în acești ani în esență au adus varietate în formele de organizare, în durata activităților de formare. Responsabilitatea în acest caz trebuie să fie partajată: societatea – cadrele didactice – structurile infodocumentare. Preponderent efortul decisiv aparține profesorilor și bibliotecarilor, care prin profesionalism formează identitatea și valorile profesiei. Acțiunile lor sunt orientate spre afirmarea valențelor de utilitate în cadrul societății. Interdependența actorilor principali este inevitabilă. În acest context se impune un angajament instituțional și social de formare a capacităților de înțelegere a rolului profesiei de bibliotecar.

Societatea bazată pe cunoaștere implică transformări de anvergură în formarea și dezvoltarea specialistului infodocumentar. Tehnologiile informaționale, cercetările științifice, inovarea și globalizarea sunt o forță puternică de a demonstra

Tatiana COȘERI

Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu"
tcoseri@hasdeu.md

Abstract: *A knowledge society involves big transformation in training and development of info documentary specialist. Informational technology, scientific analysis, innovation and globalization are the biggest power for librarian profession value. Social and civic position make up the future of specialist. In this way it's necessary to draw a new conception of normative base, to create a learning community and to advance the cumulating of new knowledge. The necessity of elaboration of occupational standards are very well argued, as a reaction of present challenge. The occupational standards improve on the quality of professional development, underlie the employee requirements, encourage the professional dialogue, anticipate the next options, ground the society to know and accept the librarian as a primary profession.*

Cuvinte-cheie: *învățământ biblioteconomic, formare profesională, standard ocupațional, specialist în informare și documentare.*

valorile profesiei de bibliotecar. Valoarea în acest caz reprezintă caracteristicile care fac ca profesia să fie dorită și apreciată. Atitudinea socială, civică balansează viitorul formării specialistului. În această ordine de idei se impune o regândire a fundamentului normativ, creând o comunitate de învățare și încurajând achiziția de noi cunoștințe.

Despre formarea și dezvoltarea profesională, despre competențele bibliotecarului se discută și se publică mult. O contribuție deosebită în cercetarea acestor subiecte au avut Nelly Țurcan, Lidia Kulikovski, Ludmila Corghenci, Vera Osoianu, Natalia Cheradi. Studiile abordează starea de fapt, necesitățile și perspectivele.

Formarea profesională academică (studii superioare) se desfășoară în trei nivele și în module conform planului de studii, care este eligibil cu Sistemul de Credite Academice [2]. Curriculum-ul în domeniul biblioteconomiei și științei informării este adaptat obiectivelor Procesului de la Bologna și racordat la standardele europene de formare în domeniu. Activitățile sunt armonios îmbinate cu practicile bune ale bibliotecilor: teze de cercetare, lucrări practice, prelegeri petrecute în biblioteci. Parteneriatul dat identifică punctele de convergență și acțiunile capabile să facă față provocărilor.

Dezvoltarea profesională se bazează pe acțiuni organizate la nivel de biblioteci, la nivel de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. Programele sunt elaborate în dependență de necesitățile bibliotecarilor, de prioritățile bibliotecilor, de tendințele globale. La nivel național nu există un Centru de Formare Continuă a Bibliotecarilor. Primii pași în această direcție s-au realizat prin Școala de Biblioteconomie din Moldova, prin constituirea unui grup de lucru pentru elaborarea conceptului de formare profesională a bibliotecarilor – *Regulamentului de educație continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice* (Secțiunea *Biblioteci publice*, ABRM). În procesul de lucru s-au conturat un șir de probleme. La prima vedere totul este perfect. Un fundament există – resurse de învățare, mentori calificați, activități variate și complexe, dar totuși ceva nu este în regulă.

Toți tindem spre perfecțiune, dorim ca profesia noastră să fie onorată, să fim competitivi pe piața muncii. Dar trebuie să ne gândim la problemele de genul “*ce fel de persoane se cere, ce instruire necesită, ce servicii vor fi furnizate și cum aceste servicii vor fi distribuite*” [3]. Formarea competențelor profesionale trebuie axată pe cerințele actuale și ulterioare, orientată “*spre profesie și o intrare imediată pe piața muncii, dar, în același timp, trebuie să pregătească studenții pentru studii ulterioare și o intrare mai târzie pe piața muncii*” [4]. Nu este vorba doar despre un cadru conceptual, ci despre acțiuni concrete în schimbarea atitudinii față de profesia de bibliotecar. Nevoia de elaborare a standardelor ocupaționale este temeinic argumentată fiind și un răspuns la provocările

actuale.

Standardele ocupaționale îmbunătățesc calitatea formării profesionale, fundamentează cerințele față de personal, stimulează dialogul profesional, anticipează opțiunile viitoare, motivează actorii sociali să cunoască și să recunoască bibliotecarii ca profesie prioritară [5]. Aceste documente asigură un mecanism de obligațiune între formarea profesională echitabilă (furnizor de pregătire) și cerințele reale ale locurilor de muncă. În diverse surse sunt utilizate denumirile – *standarde de atitudini* (skill standards), *standarde ocupaționale* (occupational standards), *standarde de competență* (competency standards). Oricare ar fi termenii utilizați, fiecare definesc cerințele necesare pentru realizarea calitativă a activităților.

Pentru elaborarea standardelor ocupaționale, mai întâi de toate, trebuie să se efectueze o analiză a ocupațiilor din cadrul bibliotecilor. Scopul prioritar al acestei etape este de a colecta informații despre aria ocupațională. Metodele cele mai utilizate sunt: observația directă, studierea fișelor de post, interviuri individuale și de grup, analiza standardelor și documentelor conceptuale existente. Informațiile colectate descriu următoarele componente: funcții majore, activități specifice, etaloanele calitative, cunoștințe necesare, niveluri de responsabilitate. Datele sunt fixate într-un formular tipizat care ulterior facilitează întocmirea standardului ocupațional. Procesul de concepere cuprinde și el câteva activități: identificarea unităților de competență, stabilirea tipului unităților de competență, identificarea elementelor de competență, elaborarea conținutului unității de competență. Aceste acțiuni articulează explicit standardele minime pentru o persoană competentă care lucrează în bibliotecă într-un sector specific (oficiu, serviciu, departament) și efectuează sarcini la un anumit nivel. Pentru a înțelege mai bine rolul esențial de implementare, vom relata o structură tipizată pentru ocupația de *formator*:

- titlul unității – pregătirea formării, efectuarea formării, evaluarea cursanților, revizuirea programului de formare;
- descrierea unității – fiecare unitate este descrisă prin: *elemente de competență și criterii de realizare*. Aceasta permite de a specifica ce trebuie să facă un angajat și cum trebuie să realizeze sarcina. (*ce*: identifică nevoia de formare – *cum*: a. informațiile privind nevoia de formare sunt colectate folosind metodele de investigare corespunzătoare; b. pentru interpretarea informațiilor sunt folosite metode corespunzătoare de analiză; c. concluziile privind nevoia de formare sunt verificate împreună cu persoanele implicate în procesul de formare). La fiecare element de competență minuțios sunt relați pașii pentru a ajunge la finalitate;
- gama de variabile – condițiile în care se desfășoară activitățile descrise în unitate (metode de investigare privind nevoia de formare, metode

de formare). Componentul dat ajută la realizarea cât mai bună a sarcinilor pentru ocupația determinată;

- ghid pentru evaluare – oferă informații privind verificarea cunoștințelor (ce anume să se evalueze) și pentru a demonstra competența în unitatea respectivă.

Standardele ocupaționale sunt repere importante pentru estimarea necesarului de personal, planificarea personalului, evaluarea salariilor, elaborarea programelor pentru învățământul biblioteconomic, organizarea procesului de for-

mare profesională. Articulația explicită a pachetului de documente pentru fiecare ocupație din Sistemul Național de Biblioteci ar rezolva un șir de probleme ce au în vizor formarea standardizată, dezvoltarea ulterioară a profesionalistului, fidelizarea profesională, includerea în mediul biblioteconomic a specialiștilor din domenii adiacente. Va fi clar *cine, ce, cum* face ca serviciile, ofertele bibliotecilor să fie atractive, calitative și cu pondere majoră. De asemenea, piața muncii va cunoaște specificul muncii de bibliotecar și imaginea profesională va căpăta prestigiu.

Referințe bibliografice:

1. Țurcan, Nelly. Tranzacția și probleme de formare biblioteconomică în Republica Moldova. În: *Studii și cercetări de biblioteconomie și jurnalism*. Ch., 2000, p. 5-9.
2. Țurcan, Nelly. Specialitatea Biblioteconomie și Asistență Informațională: Parametri și identități. În: *Școala de Biblioteconomie din Moldova*. 2002, nr. 1, p. 30-33.
3. Kulikovski, Lidia. Tendințe de instruire, abilități necesare bibliotecarilor de mâine. În: *Școala de Biblioteconomie din Moldova*. 2005, nr. 3-4, p. 12-16.
4. Țurcan, Nelly. Adaptarea curriculum-ului în domeniul biblioteconomiei și științei informării la obiectivele Procesului de la Bologna la Universitatea de Stat din Moldova. În: *Confluente și integrare calitativă a cărții, activității bibliotecare și a infrastructurii informaționale în procesul didactico-științific universitar: materialele conferinței științifice consacrate aniversării a 60-a a Bibliotecii Universitare*, 4 noiembrie, 2005. Bălți, 2005, p. 40-48.
5. Coșeri, Tatiana. Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu" – mediu de comunicare și învățare sau cum acționăm elocvent în criza economică. În: *Biblioteca*. 2009, nr. 11-12, p. 299-301.

Aspectele teoretic și metodologic ale codului etic al bibliotecarului

Conștientizând nevoia de datorie morală, bibliotecarii au elaborat, promovat și actualizat coduri etice sau deontologice.

Codul etic al bibliotecarului se definește ca “ansamblul normelor etice, formulate de asociația profesională a bibliotecarilor, destinate reglementării activității lor” [5, 129].

Codul deontologic se deosebește de cel etic, având ca obiect datoria etică.

De fapt, diferența constă în modul de exprimare a percepțiilor morale. Codul etic reflectă cunoașterea, înțelegerea, acceptarea normelor etice; codul deontologic - asumarea datoriilor privind respectarea acestor norme.

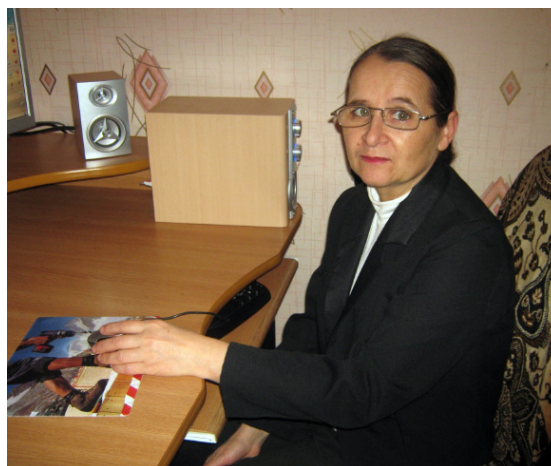
Codul deontologic demonstrează prezența conștiinței datoriei, recunoașterea priorității angajamentului. El punctează acele datorii morale, ce se identifică accentuat cu obligațiunile profesionale, determinând etica ca condiție a exercitării profesiei. Percepțiile codului deontologic se încep, de regulă, cu cuvintele: „trebuie”, „este dator”, „se obligă”.

În realitate, deosebirile pe care le-am menționat nu se observă, în majoritatea cazurilor codurile fiind numite etice (deontologice – Canada, Franța, România) sau comportamentale (Marea Britanie, Italia), reflectând concomitent atitudinea, îndatoririle și responsabilitățile bibliotecarilor în raport cu activitatea lor profesională.

Adoptarea codurilor etice/deontologice ale bibliotecarilor are determinare obiectivă. Cel puțin trei factori trebuie luați în considerare:

1. Nevoia asigurării ordinii morale în profesia bibliotecarului, ordonarea lucrurilor (în pofta practicii de ordonare a informației), în general, fiind caracteristică profesiei;
2. Necesitatea percepției etice a sarcinilor cu caracter strategic, decisive pentru progresul biblioteconomic;
3. Nevoia exprimării publice a angajamen-

Natalia ZAVTUR
U.S.M., Catedra de Biblioteconomie
și Asistență Informațională
zavturnatalia@mail.ru

Abstract: *The functionality of librarian's Ethical Code is determined by the theoretical and methodological framework, which supports it. This framework reflect the motivation, the importance, the Code's construction, the principles, the basic concept, the reference to international practices, the spotlight of national aspects, the field relations, the degree of "binding" etc.*

Cuvinte-cheie: *profesia bibliotecarului, cod etic, cod deontologic, norme etice, practici internaționale.*

telor etice în scopul sporirii prestigiului profesiei.

Experiența biblioteconomică pune în evidență premisele adoptării codurilor etice/deontologice ale bibliotecarilor. Printre cele esențiale se numără: prezența asociației profesionale, maturitatea profesională a bibliotecarilor, sporirea rolului bibliotecilor în societate, democratizarea vieții sociale.

De reținut, prezența asociației profesionale este importantă, dar nu și suficientă pentru adoptarea codurilor etice. Astfel, Asociația Bibliotecarilor din Marea Britanie a fost fondată în 1887, dar codul a fost primit abia în 1983; Asociația bibliotecarilor din SUA funcționează din 1878, codul a fost lansat în 1938 (acesta este primul cod al bibliotecarilor din lume); Asociația Bibliotecarilor din Japonia există din 1892, codul a fost adoptat în 1980 [10, 33].

În cele mai multe țări codurile etice au apărut în anii '90 ai secolului XX – începutul secolului XXI, fapt ce se datorează, îndeosebi, reconsiderării rolului bibliotecilor în societatea informațională, alinierii lor la principiul libertății intelectuale. În această ordine de idei, cu referire la Codul deontologic al bibliotecarilor din Franța, biblioteconomiștii Gerard Briand, Isabella de Cours au menționat: „Acest cod a apărut din rațiuni politice și strategice. Bibliotecile sunt locuri ale libertății, unde bibliotecarul trebuie să se situeze în afara oricărei bănuieli de partizanat, atât în ceea ce privește relația cu utilizatorul, cât și în ceea ce privește constituirea colecțiilor. El trebuie să acționeze astfel încât profesionismul său să fie recunoscut și de necontestat. În aceste vremuri agitate, în care cetățenii exercită asupra statului presiuni puternice, dar contradictorii, când se impune tot mai mult decentralizarea teritorială și autonomia universitară, pare esențială reconfirmarea principiilor fundamentale ale drepturilor civile. Acesta este motivul pentru care a apărut o lege a bibliotecilor care să garanteze aceste drepturi și să definească rolul bibliotecilor în societatea informațională” [1, 13-14].

Elaborarea codurilor etice în țările desprinse din componența statului ex-sovietic și fostului lagăr socialist are o conotație aparte. Aceasta a avut ca imbold creșterea conștiinței profesionale a specialiștilor de bibliotecă odată cu democratizarea societății, vizavi de perceperea adecvată a rolului profesiei lor, înțelegerea necesității consolidării profesionale. În condițiile regimului dictatorial, după cum menționează cercetătoarea rusă I. Melentieva, așa ceva era imposibil. Bibliotecarul ezita să decidă între rolurile pe care trebuia să le exercite – de ideolog sau lucrător de cultură. Mentalitatea sa era influențată de lipsa cererii de profesionalism și a transparenței profesiei pentru nespecialiști, poziția și ambiția cărora afecta maturizarea profesională. Nu era nevoie nici de un cod etic, sfera relațiilor bibliotecarului fiind strict determinată [8, 59].

Codul etic al Bibliotecarului din Republica Moldova a fost aprobat în anul 2000, la opt ani după constituirea Asociației Bibliotecarilor. S-a acționat ferm, avându-se în vedere ritmul rapid al renovării activității bibliotecare, multitudinea de probleme ce trebuiau soluționate. În acest sens un cod etic ar fi unit forțele în sprijinul bibliotecilor și al profesiei bibliotecarului.

Pe marginea celor spuse, L. Corghenci, coordonatorul grupului de lucru pentru elaborarea codului scria: „Existența unui astfel de cod ar sensibiliza opinia publică, factorii de resort asupra problemelor accesului la informație, ar scoate în evidență biblioteca și problemele existenței acesteia. În mare parte un cod etic, adus la cunoștința factorilor de resort și a utilizatorilor, ar contribui la sporirea prestigiului profesiei, statutului social și al profesiei bibliotecarului [2].

Sintetic, avantajele unui cod etic/deontologic, provenite din nevoia de elaborare a acestuia au fost nominalizate de cercetătoarea română D. Paladi. Ea susține că un cod deontologic: „ar crea solidaritate, ar spori calitatea pregătirii profesionale, ar ridica prestigiul profesiei și statutului profesionistului din bibliotecă, ar stabili o relație de încredere, bazată pe respect, între utilizator și bibliotecar, ar apăra reputația bibliotecarilor și ar oferi un sentiment de securitate” [3, 126].

Prin urmare, codul etic/deontologic are menirea să fortifice poziția specialiștilor de bibliotecă în cele mai importante domenii de activitate, unde implicația umană este hotărâtoare.

Codul etic/deontologic se bazează pe anumite cerințe ce decurg din practica internațională de elaborare a codurilor, precum și din rațiunea pentru capacitatea lor de funcționare.

Așadar, ce exigențe se cer unui cod etic/deontologic?

Mai întâi de toate, reflectarea ansamblului relațiilor bibliotecarului în cadrul exercitării profesiei. Aceste relații pot fi exprimate astfel:

- Bibliotecar - Utilizatori;
- Bibliotecar - Colectivul de muncă, Organizația;
- Bibliotecar - Comunitatea profesională;
- Bibliotecar - Persoane din exterior (Parteneri, Furnizori).

Relațiile nominalizate sunt principale. Însă, unii cercetători susțin că în cod trebuie reflectate și relațiile managerului bibliotecii cu autoritățile, cu conducătorii altor biblioteci, cu subalternii [8, 60]. Altă părere se referă la includerea în cod a relației bibliotecarului cu sine însuși, vizavi de demnitatea personală și onoarea profesională [10, 35].

O cerință de bază a elaborării codului este stabilirea principiilor fundamentale din care decurg drepturile și obligațiunile etice ale bibliotecarilor.

Unul din aceste principii este recunoașterea utilizatorilor ca prioritate a exercitării muncii de

biblioteca. Din acest punct de vedere, relațiile cu utilizatorii trebuie plasate în codul etic pe prim plan, abordate sugestiv și cuprinzător.

Evaluând Codul etic al bibliotecarului din SUA, biblioteconomistul rus V. Firsov menționează că din cele opt prevederi ale codului șapte vizează drepturile utilizatorilor [11,13]. Deci, bibliotecarii americani insistă asupra principiului importanței utilizatorilor, asumându-și datorii morale, cu precădere, în raport cu ei.

Alte principii ale construcției codului etic/deontologic sunt: alinierea la valorile și normele etice universale, respectarea drepturilor omului, promovarea unei comunicări eficiente, contribuire la consolidarea profesională etc.

Tot din experiență survin cerințele pentru structura codului etic/deontologic. El trebuie să aibă un preambul, în care să se motiveze necesitatea adoptării codului. Compartimentul de bază va cuprinde normele morale. În final se va exprima angajamentul bibliotecarilor de a urma prevederile codului.

Unii specialiști consideră că un cod etic trebuie să stipuleze și comportamentele ce trebuie eliminate așa ca: formalismul, birocratismul, refuzul de a acorda ajutor [6, 29].

Prevederile codului trebuie să fie formulate clar, astfel încât să sugereze decizia etică. În cazuri aparte pot fi făcute note explicative. De exemplu, Codul comportamentului profesional al bibliotecarului din Marea Britanie este urmat de Obiecții cu caracter metodic, acestea oferind explicații cum trebuie să procedeze bibliotecarul în legătură cu informația „dăunătoare” pentru utilizatori, precum și cu informația confidențială [7, 29].

Pentru a asigura perceperea codului ca întreg și a facilita utilizarea lui, se cere sistematizarea prevederilor morale. Criterii de ordonare pot fi: aspectele eticii profesionale, clasificarea categoriilor morale (valori, principii, norme), tipul relațiilor etc.

O întrebare aparte vizează obligativitatea codului.

Cercetătoarea rusă I. Trușina menționează că codurile etice ale bibliotecarilor, în funcție de gradul de obligativitate, se împart în trei categorii: declarative, de recomandare și reglementatoare. Cele din prima grupă se pronunță pentru valorile, principiile, normele pe care trebuie să le împărtășească bibliotecarii. Cele din a doua recomandă insistent respectarea anumitor norme. Codurile din ultima categorie obligă respectarea normelor [10, 34], (acestea se identifică cu codurile deontologice).

Deci, obligativitatea rămâne la discreția asociației profesionale, or atunci când aceasta se promovează devine convențională, doar în raport cu asociația.

De altfel, sancțiunile aplicate celor care nu respectă prevederile codului sunt ele însuși de natură morală. De exemplu, comitetele pentru eti-

că, constituite pe lângă asociațiile bibliotecarilor din unele țări (Marea Britanie, Islanda, Slovenia, Croația, Sri Lanka), operează cu așa pedepse ca: musturarea, lipsirea de unele drepturi ca membru al asociației, declararea persoanei vinovate ca fiind incompatibilă cu profesia etc. [7, 8].

Din punct de vedere al conținutului, codurile bibliotecarilor din diferite țări ale lumii au multe tangențe. Aceasta se datorează faptului că amprenta caracteristicilor profesiei asupra codurilor este decisivă.

Sunt sensibil evidente următoarele prevederi etice comune:

- asigurarea accesului liber al utilizatorilor la informație;
- renunțarea bibliotecarilor de a impune utilizatorilor propriile concepții politice, religioase, ideologice (etc.);
- servirea informațională egală a utilizatorilor, indiferent de caracteristicile lor demografice și sociale;
- împiedicarea tentativelor unor persoane sau grupuri de a supune cenzurii materialele de bibliotecă;
- respectarea în bibliotecă a dreptului proprietății intelectuale;
- acordarea ajutorului colaboratorilor de serviciu; solidaritatea profesională cu colegii de breaslă;
- evitarea situațiilor în care interesele personale ar fi satisfăcute pe seama utilizatorilor, colegilor, organizației.

În același timp, fiecare cod are anumite particularități impuse de tradiția etică, concepțiile teoretice și experiența biblioteconomică din țara dată.

Analiza codurilor etice/deontologice ale bibliotecarilor din diferite țări permite menționarea unor norme distincte ce pot prezenta interes pentru bibliotecarii moldoveni vizavi de preluarea experienței sau decizia de la anumite practici (din perspectiva posibilei modificări a Codului etic al bibliotecarului din Republica Moldova).

Astfel, este apreciabilă regula asumării de către bibliotecari a responsabilității pentru exercitarea rolurilor lor profesionale: de promotori ai valorilor spirituale ale națiunii, susținători ai dezvoltării culturilor naționale, participanți la educația etică, estetică, ecologică (Ucraina); de asigurare informațională a procesului de producție (Japonia); de dezvoltare a învățământului și cercetării (Croația).

Merită atenție angajamentele profesioniștilor de bibliotecă privind servirea utilizatorilor: prestarea serviciilor de calitate (Canada, Letonia, Jamaica, Japonia), promovarea gratuității servicii bibliotecare, acordarea facilităților (Canada, Elveția), abordarea individuală a utilizatorilor (Letonia), atragerea la bibliotecă a noilor utilizatori (Japonia).

Unele coduri specifică obligațiunile bibliote-

carilor privind afirmarea profesională: imbinarea activității practice cu cea de cercetare (Coreea); susținerea procesului de inovare și implementare a tehnologiilor progresiste (Ucraina), formarea propriei culturi informaționale (Japonia).

Relațiile bibliotecarului cu organizația sunt minuțios prezentate în Codul etic al bibliotecarului din Singapore. Se stipulează: bibliotecarul nu are dreptul să-și asume rezultatele muncii colegului său; trebuie să respecte viața privată a colegilor; angajându-se la serviciu să recupereze printr-o activitate îndelungată cheltuielile pentru profesionalizarea sa inițială; cererea de eliberare din postul de muncă să o prezinte din timp; să respecte drepturile noului angajat, să-i acorde ajutor [7, 66-67].

Privitor la relațiile bibliotecarului cu comunitatea profesională, unele coduri prevăd așa percepte importante ca: contribuire la fortificarea Sistemului Național de Bibliotecă (Mexic), susținerea învățământului biblioteconomic (Filipine, Mexic, Croația).

Totodată, unele reguli ar putea fi inacceptabile pentru bibliotecarii moldoveni.

De exemplu, obligațiunea de a acorda prioritate servirii utilizatorilor-țintă în raport cu cei străini (Israel), pare să vină în contradicție cu concepția Sistemului Național de Bibliotecă, acesta având ca obiectiv asigurarea accesului tuturor cetățenilor țării la ansamblul resurselor informaționale de bibliotecă [7,38].

Este banală cerința Codului comportamentului profesional și etic al bibliotecarilor din Sri Lanka de abținere a bibliotecarului de la o prea mare popularitate, pentru a nu demonstra superioritatea sa [7, 90]. Probabil, o persoană inteligentă, în mod normal, nu se va suprapune altor persoane, va aprecia obiectiv meritele sale, va recunoaște că și alții au merite sau șansa de a le câștiga.

Codul etic al bibliotecarului din Republica Moldova reflectă, în fond, normele comune regăsite în codurile bibliotecarilor altor țări. Însă, practicile internaționale sunt inepuizabile, or codul este susceptibil schimbărilor, precum este sensibilă la schimbare însăși viziunea etică.

Din cele spuse nu se va face concluzia că Codul etic al bibliotecarului moldovean nu pretinde identitatea. Dimpotrivă, originalitatea sa este evidentă, mai ales, cu privire la modul de percepție și interpretare a obligațiunilor etice.

Astfel, Codul accentuează angajamentul bibliotecarilor pentru nivel înalt de profesionism, integrare în comunitatea profesională din țară și cea internațională, promovarea tradițiilor și reali-

zărilor biblioteconomiei naționale.

Codul încearcă soluționarea dilemei în legătură cu accesul la informația „dăunătoare”. Se stipulează că bibliotecarul nu poartă răspundere pentru utilizarea informației, dar are datoria morală de a preîntâmpina utilizatorii privind folosirea acesteia în scopuri dăunătoare.

Codul promovează insistent onestitatea bibliotecarului – calitate de ordin înalt. Aceasta se impune vizavi de respectarea drepturilor utilizatorilor, protecția resurselor bibliotecii, evitarea situațiilor de a obține profit pe seama altora etc.

Este imposibil ca în codul etic al asociației profesionale a bibliotecarilor să fie prevăzute toate normele comportamentale, dar ele pot fi concretizate la nivel de bibliotecă.

În lumea biblioteconomică au devenit cunoscute Regulile comportamentului și comunicării cu utilizatorii ale colaboratorilor Bibliotecii Naționale din Beijing. Acestea se referă în detalii la modalitățile de prezentare exterioară a lucrărilor bibliotecii, de comunicare, de atitudine și comportament în situații anumite etc. [9].

Analogic, în cadrul bibliotecii pot fi elaborate: Codul vestimentar; Reguli ale comportamentului cu utilizatorii „dificili”; Reguli de conduită ale subdiviziunilor în parte; Reguli pentru situațiile-dilemă etc.

Problema codului etic este mereu actuală. Ea nu ține numai de crearea unui produs conceptual integru, dar și de actualizarea lui permanentă. Astăzi, se cere stringent exprimarea poziției etice a bibliotecarilor vizavi de: tradiție, digitizarea colecțiilor, implementarea tehnologiilor informaționale, eficiența gestiunii resurselor, introducerea serviciilor contraplată, eliminarea deficiențelor de comunicare etc. Dar, aceste subiecte merită o tratare de sine stătătoare.

În concluzie punctăm: a) adoptarea codurilor etice ale bibliotecarilor este o practică răspândită în lume; prin intermediul lor profesioniștii de bibliotecă declară că își asumă răspunderea morală pentru îndeplinirea misiunii și funcțiilor sociale ale bibliotecilor, umanizarea relațiilor interpersonale, prosperarea profesiei; b) codurile etice se sprijină pe o teorie și o metodologie concretă ce sporește funcționalitatea lor; generalizarea practicii internaționale este sugestivă în această privință; c) Codul etic al bibliotecarului din Republica Moldova reflectă valorile și normele de bază ale eticii profesionale de bibliotecă; este susceptibil schimbării în vederea actualizării și eficientizării; d) adoptarea codurilor comportamentale la nivel de bibliotecă ar spori responsabilitatea etică a bibliotecarilor.

Bibliografie:

1. Briand, Gerard; Cours, Isabelle de. Codul deontologic al bibliotecarului. În: Biblioteconomie. Culegere de traduceri prelucrate. 2005, nr. 3, p.13-16.
2. Corghenci, Ludmila. Implicații practice privind deontologia profesională. În: Magazin bibliologic. 2000, nr. 2, p. 32.
3. Paladi, Dina. Reguli de morală profesională. În: Revista Bibliotecii Naționale a României. 2007, nr. 1-2, p. 126-127.
4. Stoica, Ion. Codul etic al profesiilor infodocumentare din România. În: Biblioteca. 2004, nr. 3, p. 65.
5. Алтухова, Г. А. Библиотечная этика: теория и практика, перспективы развития (Монография). Москва: Изд-во МГУК, 1999. 165 с.
6. Алтухова, Г. А. Кодекс этики: теоретические аспекты. В: Библиотека. 1997, № 7, с. 28-29.
7. Библиотечная этика в странах мира [Сборник кодексов]. Санкт-Петербург, 2002. 152 с.
8. Мелентьева, Ю. П. Разработка „Кодекса этики российского библиотекаря”. В: Информ. Бюлл. РБА. 1997, № 7, с. 59-63.
9. Правила поведения и общения с читателями для работников Пекинской Национальной Библиотеки. В: Дригайло, В. Г. Основы организации работы библиотеки вуза: научно-практическое пособие. Москва: ЛИБЕРИЯ-БИБИНФОРМ, 2007, с. 64-66.
10. Трушина, И. Российскому кодексу пять лет: История и особенности свода библиотечной этики. В: Библиотечное дело. 2004, № 4, с. 33-35.
11. Фирсов, В. Р. От библиотечной этики к виртуальной деонтологии. В: Библиотечная этика в странах мира [Сборник кодексов]. Санкт-Петербург, 2002, с. 6-15.

Formarea cadrelor și instruirea bibliotecarilor în domeniul culturii informaționale

Începutul sec. XXI se caracterizează nu doar prin rolul sporit al informației, dezvoltarea vertiginosă a tehnologiilor informaționale, dar și prin importanța deosebită a cunoștințelor și învățământului în edificarea societății informaționale. Paradigma învățământului pentru toată viața cedează locul unei paradigme inovatoare a învățământului ideea de bază a căreia a devenit „instruirea pe parcursul vieții” sau instruirea continuă. Ideea noii paradigme a învățământului se caracterizează prin următorii factori:

- deplasarea accentului de bază de pe însușirea unor volume mari de informații pe asimilarea competențelor de a acumula cunoștințe noi și de a învăța de sine stătător;
- însușirea competențelor de a lucra cu diverse informații, cu date controversate, formarea deprinderilor de gândire critică proprie, care va înlocui tipul de gândire reproductivă;
- completarea principiului tradițional de „formare a cunoștințelor, abilităților și deprinderilor profesionale” cu principiul de „formare a competenței profesionale” [2].

Un loc important în paradigma modernă a învățământului îl ocupă „componenta informațională”, care joacă un rol principal pentru toți subiecții implicați în procesul educațional. Respectiv, este clar interesul sporit și atenția deosebită în toată lumea pentru instruirea informațională a personalității. Altfel spus este vorba de formarea culturii informaționale a personalității.

Ghidul privind alfabetizarea informațională pentru învățarea pe parcursul vieții elaborat de IFLA stipulează că „bibliotecarii, fiind membri ai comunității educaționale și specialiști în domeniul informației, trebuie să joace rolul cheie în asigurarea alfabetizării informaționale. Utilizând capacitățile sale creative și profesionale și înarmându-se cu programe integrate în planurile de studii, bibliotecarii trebuie să contribuie la procesul de instruire ajutându-i pe elevi/studenți în tendința lor de a obține și dezvolta deprinderi și abilități, cunoștințe și valori necesare pentru învățarea pe parcursul vieții” [5].

Ecaterina ZASMENCO
Biblioteca Centrală a Universității
de Stat din Moldova
e_zasmenco@mail.ru

Abstract: *In order to develop the idea of „lifelong learning”, of reformation and modernization of the education appears the necessity to tackle several aspects that belong to the problem of information literacy of the personality and the role of the school and academic libraries in this process. In this article there is presented the experience of some institutions, referred to the formation of the specialist in the field of information literacy. Here are also reflected some points of view upon the situation and the perspectives of the development of this field in the educational institutions of the Republic of Moldova.*

Keywords: *lifelong learning, information literacy, information competencies,*

În această ordine de idei ne vom referi mai concret la fenomenul formării culturii informaționale în contextul modernizării învățământului și rolului bibliotecilor din învățământ în acest proces, prezentând și unele viziuni privind dezvoltarea și perspectivele acestui domeniu în Republica Moldova.

Vom menționa că există mai multe definiții a noțiunii „cultură informațională” care sunt reflectate pe paginile publicațiilor de specialitate, cât și din ale domeniului adiacente. Ne vom referi doar la definiția formulată de către N.I. Ghendina, care tratează cultura informațională ca pe o componentă a culturii general umane, care reprezintă un ansamblu dintre viziunea informațională și sistemul de cunoștințe și abilități, ce asigură activitatea de sine stătătoare privind satisfacerea nevoilor informaționale, utilizând în acest scop tehnologiile informaționale tradiționale și moderne; este un factor important în activitatea profesională și neprofesională de succes precum și în protecția socială a personalității în societatea informațională [2].

Experiența diferitor instituții în formarea culturii informaționale a personalității este diversă. În multe țări (SUA, Suedia, Canada, Australia, Norvegia ș.a.) sistematic se realizează cercetări, care dezvăluie gradul de pregătire a membrilor societății în domeniul culturii informaționale; demonstrează rolul decisiv al bibliotecilor bine organizate și bibliotecarilor competenți în procesul educațional din cadrul instituțiilor de învățământ preuniversitar și universitar.

Rezultatele cercetărilor efectuate în mediul tineretului studios detectează, cu regret, și aspecte negative. Spre exemplu, în rezultatul cercetărilor efectuate în Rusia cel mai îngrijorător moment, care caracterizează gradul scăzut al culturii informaționale a elevilor/studentilor este faptul că ei nu conștientizează incompetența lor în acest domeniu. Ei nu conștientizează valoarea cunoștințelor și deprinderilor în domeniul autodeservirii informaționale, nu înțeleg utilitatea acestor cunoștințe și deprinderi în activitatea practică: de instruire, cercetare, autoinstruire, odihnă etc. De ce se întâmplă acest lucru? Formarea culturii informaționale a personalității nu are un caracter sistemic, nu există concordanță între instituțiile și specialiștii mențiți să realizeze acest proces, nu există continuitate în procesul de formare a competențelor informaționale în cadrul instituțiilor preuniversitare și universitare. Nu deținem rezultatele unor cercetări fundamentale în acest domeniu în Republica Moldova, dar, bazându-ne pe observații, rezultatele evaluărilor în cadrul predării cursului Bazele culturii informaționale în instituțiile noastre, putem face aceleași constatări. Statutul și conținutul programului cursului Bazele culturii informaționale destinat ciclului universitar precum și Cursul de inițiere în bibliologie și cultura informării destinat ciclului preuniversitar, ambele fiind aprobate prin

Hotărârea Ministerului Educației al RM din 2002, nu corespund principiilor moderne de formare a competențelor informaționale ale personalității. Mai există și o altă problemă – cea a cadrelor. În rezultatul unor sondaje, bibliotecarii recunosc că majoritatea specialiștilor practicieni se confruntă cu dificultăți serioase în procesul de pregătire și de predare a cursurilor respective. În viziunea bibliotecarilor, motivul principal ar fi lipsa cunoștințelor și deprinderilor practice ce țin de domeniile psiho-pedagogice, metodici de predare, tehnologii pedagogice moderne. În acest context statutul de cadru didactic al bibliotecarului pentru care pledează bibliotecarii din învățământ lasă semne de întrebare.

Ținând cont de cele expuse, putem face concluzia: instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar precum și bibliotecile din învățământ au nevoie de specialiști cu o formare profesională specială în domeniul culturii informaționale, sarcină care ar reveni instituțiilor de învățământ profesional mediu de specialitate și superior. Spre exemplu, în Federația Rusă la Universitatea de Stat de Cultură și Artă din Kemerovo se fac eforturi soldate cu rezultate pozitive în pregătirea acestor specialiști în cadrul specialității Biblioteconomie și Bibliografie specializarea Tehnologia formării culturii informaționale. Un loc important în planul de învățământ al acestei specializări le revine disciplinelor modulului psiho-pedagogic. Vom menționa că această decizie a fost precedată de o serie de cercetări științifice minuțioase de lungă durată, realizate de colectivul Facultății de Tehnologii Informaționale, în frunte cu profesorul N. Ghendina și care țin de studierea diferitor aspecte ale formării culturii informaționale. Ca rezultat a fost formulată concepția culturii informaționale a personalității și elaborat un program-cadru original al cursului Bazele culturii informaționale destinat diferitor categorii de utilizatori [2].

Cred că este o experiență interesantă care merită a fi studiată în detalii și aplicată cu adaptare la condițiile noastre.

Caracterul global al sarcinii de pregătire a tinerei generații pentru viața în societatea informațională impune problemei formării culturii informaționale a tineretului soluții la nivel de stat. În acest context este necesară o abordare complexă a subiectului, acesta fiind unul de importanță strategică în dezvoltarea societății informației și cunoașterii. În RM nu avem o politică de stat în domeniul culturii informaționale a personalității. Comunitatea bibliotecară este chemată să sensibilizeze statul prin propuneri și acțiuni concrete la acest capitol. În acest context este necesară efectuarea cercetărilor în mediul elevilor și studenților, altor categorii de persoane pentru a aprecia gradul de competențe și abilități informaționale pe care aceștia le dețin. Cercetarea va fi mai eficientă în toate aspectele dacă aceasta va fi una interuniversitară, organizată în comun cu Ca-

tedra de biblioteconomie și asistență informațională a USM și cu sprijinul Ministerului Educației. Rezultatele cercetării vor servi la elaborarea concepției de stat a culturii informaționale.

Abordarea problemei formării culturii informaționale a personalității ca un proces organizat impune soluționarea minimum a următoarelor probleme:

1. Elaborarea unei noi programe-cadru a cursului „Bazele culturii informaționale” destinat diferitor categorii de utilizatori;

2. Formarea cadrelor în domeniul culturii informaționale.

Noua programă trebuie să fie elaborată de pe poziția utilizatorului, să fie structurată pe blocuri și module în așa fel ca să permită modelarea ei în dependență de categoria de utilizatori instruiți. Implementarea programei trebuie să presupună elaborarea suportului metodico-didactic necesar atât formatorilor, cât și elevilor/studentilor, cadrelor didactice și de cercetare. **Ghidul privind alfabetizarea informațională pentru învățarea pe parcursul vieții** [4] poate servi drept bază conceptuală în elaborarea programului. Acest document conține informații și recomandări utile privind organizarea activității personalului didactic din sistemul educațional, bibliotecarilor și specialiștilor în domeniul informației. Pentru noi prezintă interes și standardele ce țin de cultura informațională elaborate de ALA [8]. Cursul Bazele culturii informaționale trebuie să aibă statut de curs obligatoriu și să fie implementat în toate instituțiile de învățământ.

Bibliografie:

1. PORUMBEANU, O. L. Educația în societatea informațională. În: Studii de biblioteconomie și știința informării. 2007, nr.11, p. 129-132.
2. ГЕНДИНА, Н.И. Образование для общества знаний и проблемы формирования информационной культуры личности. В: Научные и технические библиотеки. Москва, 2007, № 3, с. 40-48.
3. ГЕНДИНА, Н. И., КОЛКОВА, Н. И. Учитель основ информационной культуры: объективная необходимость и предпосылки внедрения новой квалификации в педагогическом колледже (2002). Accesibil pe Internet: http://www.mediagram.ru/netcat_files/108/110/h_cb25398f53305f4575886c8fb070a869
4. ГЕНДИНА, Н.И., КУДРИНА, Е.Л. Информационная культура личности или информационная грамотность: Российский и международный форматы обсуждения проблемы. Доклад на Международной Конференции «Крым–2004». Accesibil pe Internet: http://www.library.ru/1/sociolog/text/article.php?a_uid=158
5. ЛАУ, Х. Руководство по информационной грамотности для образования на протяжении всей жизни (Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning). М., 2006. Accesibil pe Internet: http://window.edu.ru/window_catalog/files/r37066/book101.pdf
6. РОУЛАНДС, Я. Информационное поведение будущих исследователей В: Библиотечное дело – XXI век. 2009, № 1(17), с. 222-250.
7. СТАРОДУБОВА, Г.А. Подготовка кадров и повышение квалификации библиотекарей в области формирования информационной культуры (2001). Accesibil pe Internet: http://www.mediagram.ru/netcat_files/108/110/h_a086995b94e010d5ef933a8bb93ed7ca
8. ЧУДИНОВА, В.П. Чтение, грамотность и библиотеки в контексте развития общества знаний. В: Библиотечное дело – XXI век. 2007, № 2(14), с. 19-48.
9. ЮСУПОВА, Г.Н. Приоритеты и социальная значимость формирования информационной культуры студентов различных специальностей. В: Научные и технические библиотеки. 2010, № 3, с. 33-38.

Pregătirea formatorilor în domeniul culturii informaționale este o problemă majoră în acest context și cere soluții reieșind din realitățile noastre. Este necesară o pregătire specială a cadrelor utilizând potențialul profesional al profesorilor și bibliotecarilor. Sarcina cheie în formarea cadrelor trebuie să devină și pentru unii și pentru alții însușirea tehnologiilor de formare a culturii informaționale a personalității, având ca bază un mod de abordare metodologică unică. În acest sens pentru profesori este extrem de importantă însușirea deprinderilor de a lucra cu informația în activitatea profesională, cunoașterea legităților de bază a funcționării surselor documentare și criteriilor de regăsire eficientă a informației, posesia tehnicilor de prelucrare analitico-sintetică a informației în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale. Competențele profesionale ale bibliotecarilor, preocupați de formarea culturii informaționale, trebuie să fie amplificate de componenta psiho-pedagogică, care include tehnici și metodici noi de instruire precum și utilizarea tehnologiilor informaționale moderne, ținându-se cont de vârsta și ocupația fiecărei persoane.

În concluzie:

Comunitatea specialiștilor în domeniul bibliotecilor, atât teoreticieni, cât și practicieni, poate și trebuie să se implice în modul cel mai direct și complex la soluționarea problemei formării culturii informaționale a tinerei generații pentru activitatea în societatea informațională și a cunoașterii.

Cultura informațională în contextul promovării învățării permanente și a incluziunii sociale

Strategia de la Lisabona (martie, 2000), accentuând importanța inovației, cunoașterii, a capitalului uman în dezvoltarea social-economică, reliefează două fenomene importante – învățarea permanentă și incluziunea socială. O societate prosperă are nevoie de indivizi, care realizează permanent eforturi de dezvoltare/modernizare a cunoștințelor și deprinderilor în concordanță cu propriile motivații, propriile abilități [3, p.18]. Azi sunt necesare implicații multidimensionale, dinamice, multi-stratificate la nivel instituțional, individual, social, profesional etc. Cultura informațională este o prezență indispensabilă proceselor de învățare permanentă și incluziune socială, urmărind scopul de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoștințe și abilități, „...care să-i permită să utilizeze informația și să fie competitiv într-un context ce necesită resurse informaționale, întreaga sa viață” [3, p. 18]. Fundamentarea învățării permanente și a incluziunii sociale pe cultura informațională reiese și din următoarea afirmație: „Cultura informațională presupune un cadru intelectual de înțelegere, căutare, evaluare și utilizare a informației și activități ce sunt însoțite de o cultură tehnologică și de metode de investigație ce reclamă gândire critică și interpretare personală. Cultura informațională inițiază, susține și dezvoltă abilități autodidactice ale fiecăruia în scopul obținerii unei independențe informaționale” [3, p. 19].

Bibliotecile dețin un potențial impunător, orientând oamenii pentru învățarea permanentă, contribuind la creșterea numărului persoanelor calificate, formând abilități ale culturii informaționale.

Ludmila CORGHENCI
Departamentul Informațional Biblioteconomic, ULIM
lcorghenci@ulim.md

Rezumat: *The author mirrors some successful projects of the Free International University of Moldova Librarianship Informational Department as: The Campaign of the Graduate Backing, The Concern for the new beneficiaries, and The “Scientia” Salon where are exposed all the Publications of Scientific Teaching Staff from Free International University of Moldova.*

Cuvinte-cheie: *învățare permanentă; incluziune socială; cultură informațională.*

De ce implicații ale bibliotecilor ?

Avantajele implicării bibliotecilor în promovarea și implementarea învățării permanente: deținerea resurselor documentare și informaționale; autoritate în comunități; parteneriat educațional și furnizare de diverse servicii; orientarea pentru diversificarea serviciilor etc. Credem că, vorba fiind despre o bibliotecă de învățământ, aceste avantaje sunt fortificate prin statutul acesteia de actor direct și indirect al procesului educațional, prin amplasarea acesteia în mediul benefic promovării/conștientizării învățării permanente: comunități orientate pentru implementarea principiilor inerente ale Procesului Bologna, categorii de beneficiari serviți etc.

Argumente convingătoare privind necesitatea implicării bibliotecilor în promovarea/realizarea învățării permanente sunt prezentate prin intermediul proiectului internațional ENTITLE, care a inclus agenții naționale, biblioteci publice, asociații ale bibliotecarilor din 13 țări europene, ulterior aderând și EBLIDA (Biroul European pentru asociații de biblioteci și asociații de documentare și informare). Proiectul a fixat pentru participanți ținte de implicare umane, logistice, tehnologice, strategii privind crearea mediilor deschise de învățare și prezentarea învățării astfel încât să fie mai atractivă. Rezultatele proiectului sunt prezentate în Ghidurile ENTITLE, acestea oferindu-ne sugestii și orientări concrete asupra implicărilor bibliotecilor pentru promovarea/dezvoltarea învățării permanente și a incluziunii sociale [2].

Pornind de la situația că în Republica Moldova nu este recunoscut/exploatat rolul bibliotecilor în învățarea permanentă și formarea culturii informaționale, acestea deținând pârghii eficiente pentru promovarea și implementarea fenomenelor menționate, putem specifica următorii pași pentru implicațiile cu succes ale bibliotecilor:

- crearea fundamentului legal național: reflectarea în strategii, politici, coduri naționale a rolului /locului /responsabilităților bibliotecii ca resursă pentru învățarea permanentă și incluziunea socială; încorporarea acestui aspect în Strategia Națională pentru Bibliotecii;

- definitivarea responsabilităților strategice ale autorităților profesionale (ale Ministerului Culturii, Ministerului Educației, ale altor structuri de dirijare administrativă);

- adoptarea educației permanente, a formării culturii informaționale drept una dintre prioritățile ABRM (aici trebuie să menționăm că Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, urmând recomandările Secțiunii „Cultura informațională” IFLA expuse în cadrul celei de-a 75-a Conferințe Generale IFLA (2009), a făcut apel către bibliotecarii și instituțiile bibliotecare din republică să activeze în anul 2010 sub marca (brand-ul) „Cultura Informațională” ca orientare profesională strategică);

- reorientarea bibliotecilor ca diriguitori de conținut și facilitatoare de acces la informație, de oportunități de învățare într-un mediu favorabil învățării (în acest sens este necesar de a planifica/organiza/implementa serviciile de bibliotecă în funcție de următoarele instrumente manageriale: analiza nevoilor comunității, monitorizarea și evaluarea, măsurarea performanțelor; dar utilizarea acestor instrumente necesită anumite studii teoretico-metodologice, recomandări practice – iată arii noi pentru cercetare și investigare);

- asigurarea bibliotecilor cu resurse umane, financiare, materiale, tehnice etc. (dezvoltarea continuă a personalului de bibliotecă; implicații în proiecte naționale și internaționale);

- crearea în biblioteci a mediilor de învățare (ca fenomene complexe, care presupun interacțiunea componentelor mediului fizic (confort, design, disponibilitatea resurselor documentare și informaționale, orientarea în spațiile funcționale), digital/virtual și uman (personal care lucrează pentru, dar mai ales în parteneriat cu utilizatorii, deținerea de către personal a aptitudinilor educaționale/pedagogice);

- descrierea/promovarea/implementarea bunelor practici ale bibliotecilor (bibliotecile din Republica Moldova, la nivel empiric, dețin experiențe reprezentative în domeniul promovării învățării permanente și a formării culturii informaționale).

Bibliotecile din Republica Moldova, atât cele publice, cât și cele din învățământ, asigură diverse facilități de învățare pentru comunitățile servite. În acest sens este elocvent cazul Departamentului Informațional/Biblioteconomic (DIB) ULIM.

Astfel, încă în anul 2007, în cadrul auditului în vederea certificării sistemului managementului calității la ULIM (ISO 9001), efectuat de ALL CERT (București, România), au fost apreciate eforturile și experiențele DIB privind crearea unui sistem de servicii de învățare pentru comunitatea universitară. Permanent diversificat și actualizat (în funcție de nevoile utilizatorilor serviți), acest sistem este fundamentat conceptual de politica biblioteconomică a fondatorului, fiind reflectat și în misiunea DIB [1, p. 225]. În prezent sistemul instituțional al serviciilor de învățare la DIB include:

- *programe de învățare* („Grija pentru Noii Beneficiari” – destinat studenților anului I de la toate facultățile, fiind realizat în primul semestru al anului academic; „Utilizatorul nostru” – partenerul nostru” – utilizatorii interacționează cu personalul specializat al DIB în procesul de formulare a necesității informaționale, de căutare și selectare a informației – deci, personalul DIB învață utilizatorii „să pescuiască”);

- *pachete de alfabetizare informațională* (oferite în formă de mini-cursuri, gen : „Cum se lucrează cu catalogul electronic”, „Servicii informaționale on-line, oferite de către DIB”, „Resurse WEB”, „Colecția e-Books” etc.;

- *campanii* (de ex. “Campania în sprijinul Absolventului ULIM” – destinată studenților ultimului an de studii de la ciclurile licență și masterat, fiind organizată, de regulă, în semestrul doi al anului academic);

- *Salon Scientia „Publicații ale cadrelor didactico-științifice ULIM”* (organizat în scopul prezentării și promovării rezultatelor cercetării fundamentale și aplicative universitare, stimulării concurenței științifice, efectuării analizelor și contabilizărilor patrimoniului documentar universitar; oferirea posibilităților de învățare a scrierii textelor științifice, a elaborării, prezentării și citării referințelor bibliografice, a respectării prevederilor standardului ISO 690);

- *proiecte bibliografico-bibliometrice* (de ex.: proiectul instituțional “Publicațiile cadrelor didactico-științifice ULIM: analize bibliografico-bibliometrice” (anii 2009-2012; posibilități de învățare a categorisirii documentelor, a metodelor de citare a publicațiilor etc.);

- *alte proiecte instituționale* (de ex.: pro-

iectul în parteneriat cu Centrul de Cooperare Internațională ULIM „Aule Universitare ale Ambasadelor – centre de cultură și informare” – oferă posibilități de învățare a limbilor, de cunoaștere a valorilor culturii și științei țărilor corespunzătoare, de constituire a colecțiilor speciale ale ambasadelor etc.).

Învățarea permanentă nu este o invenție artificială. Trăim timpuri când competitivitatea unui individ ori a unei instituții este în proporție directă cu nivelul de cunoștințe și deprinderi, dar mai ales capacitatea de a implementa acestea în activitățile profesionale și sociale. Problema organizării și implicării bibliotecii în promovarea/ implementarea învățării permanente se impune ca o responsabilitate instituțională deosebită în condițiile societății bazată pe cunoaștere. Așa cum demonstrează experiența internațională, „există tendința și totodată nevoia ca bibliotecile ... să devină un nou tip de instituție de învățare ... – centre de învățare deschisă” [2, Ghidul 6, p. 3].

Referințe bibliografice:

1. Departamentul Informațional Biblioteconomic în contextul conceptual ULIM. În: Conceptul educațional al Universității Libere Internaționale din Moldova. Ch., 2007, p. 223-232. ISBN 978-9975101-10-3.

2. Ghidurile ENTITLE [citat la 9.07.2010] Accesibil pe Internet: <http://www.bjc.ro/new/index.php?ghidurile-entitle>.

3. Târșiman, Elena. Cultura informațională – un concept care se impune în condițiile utilizării pe scară largă a noilor tehnologii ale informării și comunicării [citat la 1 iulie 2010] Accesibil pe Internet: <http://www.lisr.ro/4-5-tirziman.pdf>.

Cultura informațională în contextul Programului UNESCO „Informația pentru toți”

Cultura informației din ce în ce mai mult capătă teren în activitatea instituției bibliotecare. Fiind influențată în modul cel mai direct de schimbările produse de tehnologiile informaționale și cele comunicaționale, care ne-au schimbat viața în toate aspectele ei, la rândul său cultura informației pătrunde în cele mai neașteptate zone.

Amploarea informațională, multitudinea formelor de manifestare, diversitatea instrumentelor și tehnologiilor de mediere au produs schimbări majore în felul oamenilor de a comunica, de a învăța, de a face afaceri, de a rezolva diverse probleme.

În aceste condiții este necesar ca fiecare individ să posede un bagaj minim de cunoștințe și abilități care să-i permită să descifreze noul context informațional, să-i permită să se adapteze și să se integreze în noua formă de manifestare a comunicării sociale, să fie eficient în noua societate informațională.

Importanța educației pentru cultura informațională este recunoscută pe plan mondial și preocupări pentru aceasta găsim în mai multe programe internaționale inițiate de către ONU și în special UNESCO.

În cadrul mai multor foruri, au fost stabilite caracteristicile de bază ale societății informaționale și societății cunoașterii în care trăim astăzi:

- informația și cunoștințele devin forța principală care transformă societatea;
- ciclul de renovare tehnologică (de producere, socială, educațională, medicală și multe altele) depășește ritmurile schimbului de generații;
- educația continuă și la necesitate capacitatea de reciclare constituie condiția de bază pentru a reuși, a avea succes;
- existența individului depinde de capacitatea de a găsi la timp, de a obține, de a percepe adecvat și a utiliza eficient informația nouă.

Maria VĂTĂMANU
Biblioteca Științifică ASEM
mvataman@lib.ase.md

Abstract: *The article presents an analysis of information culture concepts. Information culture is influenced directly by information and communication technologies. It is necessary that individuals should possess a minimum stock of knowledge and skills. This paper presents the world experience of information culture in the context of the programme “Information for All”.*

Cuvinte-cheie: *cultură informațională, instruire continuă, informație pentru toți, bibliotecari, biblioteci.*

Tehnologiile de informare și comunicare actuale deschid în fața oamenilor posibilități ne-maiîntâlnite în trecut de acces la informație și cunoștințe, permițând fiecărui om să-și realizeze potențialul său și să-și îmbunătățească calitatea vieții.

Totodată societatea informațională aduce cu sine mai multe *riscuri și pericole*:

- Creșterea vertiginoasă a fluxului de informații mărește și riscurile de a nu fi în stare să fie regăsită, să fie pierdută, să nu poată fi păstrată – inclusiv din cauza termenului redus de păstrare a purtătorilor de informație.

- În condițiile volumului imens de informații tot mai dificilă devine orientarea în acest univers, obținerea și prelucrarea informației necesare.

- Discrepanțele de dezvoltare a structurilor infocomunicaționale duc la aceea că regiuni întregi, continente, țări și comunități sunt marginalizate dând naștere unui nou tip de inegalități – celei informaționale (numerice).

- Forța tehnicii și tehnologiilor informaționale, care pătrund în toate domeniile lumii moderne, naște pericolul manipulării conștiinței și comportamentului uman, amenință cu deumanizarea.

De aceea în întreaga lume tot mai puternic se conștientizează necesitatea rezolvării problemelor globale – *pregătirii la timp a oamenilor pentru noile condiții de viață și de activitate profesională în mediul informațional*, să fie instruiți să acționeze autonom în acest mediu, să utilizeze eficient posibilitățile lui, să poată să se apere de influențele negative.

Comunitatea internațională a reacționat la această necesitate de instruire informațională a omului. Necesitatea de pregătire specială a omului pentru viața în societatea informațională este elucidată în documentele summiturilor mondiale dedicate societății informaționale (Geneva, 2003; Tunis, 2005).

Organizațiile mondiale care au inițiat discuția și studierea problemelor pregătirii omului pentru viața în societatea informațională sunt UNESCO și IFLA.

În anul 2000, UNESCO a inițiat programul internațional “Informația pentru toți”, în cadrul căruia competența informațională constituie una dintre priorități.

Cu doi ani mai târziu, în 2002, IFLA a creat secția Competența informațională. Sarcina ei de bază – găsirea standardelor competenței informaționale, formate în diferite țări și elaborarea pe această bază a unui standard internațional.

În 2006, UNESCO a recunoscut programul „Informația pentru toți” drept piatră de temelie a activității UNESCO și sistem multilateral pentru

rezolvarea problemelor, ce s-au ivit odată cu apariția în sec. XXI a tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

În 2008, la Paris, în urma evaluării programului „Informație pentru toți”, pe parcursul dezbaterilor s-a ajuns la concluzia că programul a realizat succese foarte modeste. Specialiștii care au evaluat acest program au recomandat necesitatea elaborării unui plan strategic pentru a concretiza rolul programului.

Acest plan strategic cuprinde perioada 2008-2013. Misiunea lui este „acordarea ajutorului statelor-membre UNESCO în elaborarea și realizarea *politicii informaționale naționale* și a strategiei de schimb de cunoștințe în condițiile rolului crescând al tehnologiilor numerice”. Pentru realizarea acestei misiuni, Planul strategic prevede 5 priorități:

1. Informația în interesul dezvoltării;
2. Competența informațională;
3. Conservarea informației;
4. Etica informațională;
5. Accesibilitatea informației.

În 2006, la Seul, în cadrul Congresului Bibliotecar și Informațional Mondial, a fost declarată crearea alianței IFLA și UNESCO. Scopul acestei alianțe a fost realizarea deciziilor Summitului Societății Informaționale, legat de activitatea bibliotecilor, inclusiv pregătirea specială a oamenilor prin educația competenței informaționale.

Tehnologiile informației și comunicațiilor evoluează în permanență astfel încât necesitatea unor politici și programe la scară națională în vederea asigurării unui nivel de instruire corespunzător al populației în privința folosirii acestor tehnologii devine, de asemenea, crucială. „Populația cu o bună educație, cunoștințe, cultură a informației, abilități în zona noilor tehnologii, cu o cultură a învățării de-a lungul întregii vieți va sta la baza dezvoltării economice și sociale a unei țări, a unei economii competitive pe piața globală. Cultura informației este o piesă fundamentală în cadrul societății informaționale, deoarece se referă la capacitățile asociate cu funcționarea efectivă în această societate. Educația înregistrează tot mai multe schimbări, nu mai este centrată pe transferul de informații, ci devine un proces în care indivizii învață cum să învețe, cum să acceseze, analizeze și exploateze informația și să o transforme în cunoaștere nouă” (Octavia Porumbeanu, *Educația în societatea informațională*).

În acest context, biblioteca este instituția cea mai indicată pentru desfășurarea activităților de educație a oricăror categorii de utilizatori. Specialiștii din biblioteci cunosc metodele de regăsire a informației, de prelucrare, evaluare, utilizare și prezentare a informației, cunosc principiile eticii

informaționale etc. Din aceste considerente ei sunt actorii principali în procesul educației pentru cultura informațională. În confirmarea celor de mai sus, Gina Enescu susține: „Specialiștii în informare dețin toate instrumentele și cunoștințele necesare pentru a ajunge la resursele informaționale. Ei trebuie să înțeleagă și să satisfacă nevoile informaționale ale comunității în care lucrează, să poată folosi eficient vasta rețea on-line, să filtreze și să organizeze site-uri Web, și mai ales să ofere îndrumare și asistență utilizatorilor, care au devenit principalul element al actului de informare. Nu informațiile lipsesc astăzi, ci instrumentele de filtrare a lor, de evaluare critică. Suprasaturarea informațională a societății presupune achiziționarea unui bagaj de cunoștințe solide pentru lucrul cu resursele informaționale”.

În funcție de țară, importanța care se acordă culturii informației variază. De asemenea, conceptul cunoaște diferite interpretări care țin de includerea sau nu a abilităților privind tehnologia alături de cele legate de informație.

În Republica Moldova există la nivel național, anumite reacții la necesitatea pregătirii speciale pentru competența informațională. Astfel, prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației nr. 7.4/6 din 7 mai 2002, este recomandat cursul facultativ Bazele culturii informaționale pentru instituțiile de învățământ superior universitar și superior de scurtă durată, iar prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației nr. 1.8 din 8.11.2002 este inclus în procesul educațional al instituțiilor de învățământ preuniversitar cursul opțional Inițiere în bibliologie și cultura informării. Care a fost impactul acestor hotărâri de guvern nu se știe, deoarece pe parcursul anilor nu s-a efectuat vreo cercetare asupra procesului de învățare pentru cultura informației. Doar în cadrul întrunirilor profesionale ale bibliotecarilor s-au luat în dezbatere probleme ale educației pentru cultura informațională în instituțiile din învățământ, subliniindu-se succesele obținute de unele biblioteci universitare cum ar fi Biblioteca Universitară din or. Bălți, Biblioteca ULIM care a reușit implementarea cursului Bazele culturii informaționale. Mai multe sondaje de cercetare s-au efectuat la Biblioteca Științifică ASEM, care au scos în evidență aspecte ale culturii informaționale.

Sondajele efectuate pe durata a patru ani în mediul studenților ASEM indică lipsa culturii informaționale cu toate componentele sale: identificarea nevoilor de informare, formularea cererii de informare, algoritmi de căutare, evaluarea informației, prezentarea referințelor etc.

Aceste lacune se atestă și la studenții veniți din afara ASEM. Numărul considerabil al utilizatorilor serviți în anul de studii 2009-2010 (circa 839, dintre care 323 – USM; UASM – 66; ULIM

– 75) ne permite să facem concluzia că nici în alte instituții superioare de învățământ instruirea lor nu este eficientă. Ei nu posedă nici cele mai elementare cunoștințe de utilizare a unui catalog electronic, nu cunosc principiile de organizare a unei colecții de bibliotecă etc. Accesul liber la colecții nu constituie pentru ei o înlesnire a accesului la documente, deoarece ei nu cunosc sistemul de ordonare. Apelând la ajutorul bibliotecarului, ei solicită oferirea de către acesta a publicațiilor, nu a ajutorului de orientare în colecție.

Preocupările internaționale legate de implementarea Programului UNESCO „Informația pentru toți” au avut răsunet și în Moldova. Astfel, în 2009, Academia de Științe a Moldovei, Comisia Națională a R.M. pentru UNESCO și Centrul de Informare și Documentare UNESCO al Bibliotecii Științifice Centrale „A. Lupan” a A.Ș.M. inițiază crearea Comitetului Național în cadrul Programului UNESCO „Informația pentru toți”. La 23 martie 2009, a sosit în vizită Evgheni Kuzmin, președintele Comitetului Rusiei în cadrul Programului UNESCO „Informația pentru toți”, care își propune drept scop acordarea asistenței în elaborarea politicilor naționale informaționale.

În decembrie 2009, Luminița Corbu-Drumea, înlocuitoarea secretarului general al Comisiei Naționale pentru UNESCO a RM, participă la întrunirea de la Moscova a comitetelor naționale pentru Programul „Informație pentru toți”. În cadrul acestui forum a fost adoptat *Ghidul pentru crearea și activitatea comitetelor naționale al Programului UNESCO „Informație pentru toți”* (Guidelines for the creation and operation of National Committees of the Information for All Programme).

Aceste date sumare sunt insuficiente pentru a cunoaște ce se întreprinde în Republica Moldova pentru elaborarea politicii informaționale naționale. Bibliotecarilor nu le este cunoscut care va fi locul și rolul lor în cadrul acestei politici. Ei nu sunt solicitați pentru a participa la elaborarea acestei politici, deși în cadrul celor 3 scopuri de bază pe care le recomandă UNESCO pentru politica informațională națională locul bibliotecilor este foarte clar definit. Astfel scopul numărul 1, **Democratizarea accesului**, prevede pentru biblioteci: Asigurarea dezvoltării și crearea bibliotecilor numerice și tradiționale, promovarea citirii și valorii cărții, susținând editarea cărților și difuzarea cărților prin elaborarea planurilor de lectură; Scopul 2, **Dezvoltarea capacităților**, prevede elaborarea planurilor naționale pentru educarea utilizării informației și mijloacelor informaționale și comunicaționale pe toate nivelele de educație formală și neformală.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Mol-

dova a făcut apel către bibliotecile țării de a activa în anul 2010 sub marca: „Cultura informațională – orientarea profesională strategică a anului 2010 în bibliotecile din Republica Moldova”. În acest scop a fost propusă promovarea logoului internațional, elaborat de Programul UNESCO „Informație pentru toți” și Secțiunea „Cultura informațională” IFLA ca simbol internațional al Culturii Informaționale. Este o intenție bună care trebuie dezvoltată cu toate conținuturile programului nominalizat, cu scopul de a obține beneficii majore pentru utilizatori și instituții.

Mai multe țări și-au elaborat politici informaționale, în cadrul cărora educația pentru cultura informațională ocupă un rol important, iar bibliotecile își au locul lor clar definit. Ca exemplu de acțiuni concrete în elaborarea politicii informaționale naționale poate servi activitatea Comitetului Național UNESCO din Rusia, dat fiind accesul lingvistic facil precum și măsura implicării bibliotecilor în cadrul acestui program.

Instruirea specialiștilor bibliotecari pentru implementarea și dezvoltarea culturii informaționale conform rigorilor prevăzute de Programul UNESCO „Informație pentru toți” devine o preocupare extrem de importantă. Specialiștii din biblioteci și-au elaborat în măsura posibilităților propriile cursuri și programe, însă este necesar de a armoniza aceste programe, de a le aduce în corespundere cu standardele internaționale. Programul cursului Bazele culturii informaționale propus în 2002, nu a mai fost actualizat, lipsesc standardele de evaluare a cunoștințelor.

Un eveniment important în contextul activității bibliotecilor pentru cultura informațională a fost apariția, în 2006, a ghidului „Linii directoare de competență informațională pentru instruire continuă” (Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning), editat de către Comitetul Permanent și Secția competență informațională IFLA, editor Jesus Lau.

Importanța acestei publicații constă în faptul că este definită noțiunea de competență informațională, care prevede ce cunoștințe și abilități trebuie să posede persoana:

- identificarea informației necesare pentru executarea unei anumite sarcini sau pentru rezolvarea unei probleme;
- căutarea eficientă a informației, organizarea ei și reorganizarea;
- interpretarea și analiza informației găsite și extrase;
- evaluarea exactității și veridicității informației, inclusiv respectarea normelor etice și a regulilor de utilizare a informației obținute și prezentării rezultatelor analizei și interpretării și, la necesitate, transmiterii altor persoane;

- utilizarea ulterioară a informației pentru realizarea anumitor acțiuni și obținerii anumitor rezultate.

Publicația conține standarde ale competenței informaționale, menite să constituie un suport pentru organizarea muncii în acest domeniu. Conținutul acestor standarde reflectă 3 componente de bază a competenței informaționale: capacitatea omului de a obține, evalua și utiliza informația.

BȘ ASEM, cu susținerea ABRM, a obținut permisiunea autorului Jesus Lau de a efectua traducerea *Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning* în limba română și la conferința din noiembrie 2010 va lansa acest volum.

Impresionant este modelul cursului de bază Cultura informațională a personalității, elaborat de Ghendina Natalia Ivanovna, directorul Institutului Științific de Tehnologii Informaționale în Domeniul Social al Universității de Stat de Cultură și Artă din Kemerovo, Rusia. Acest curs este structurat în 4 compartimente:

I. Resursele informaționale ale societății și cultura informațională;

II. Tipuri principale de referințe și algoritmi de rezolvare;

III. Prelucrarea analitică-sintetică a surselor de informare;

IV. Tehnologia elaborării produselor informaționale.

Autoarea pledează pentru prezența acestor patru componente în toate cursurile de Cultură informațională, care să asigure unitate și continuitate în orice structură.

Abordând unele aspecte ale activității bibliotecilor în vederea educației pentru cultura informațională în cadrul Programului Informație pentru toți, se cere imperios de întreprins unele acțiuni urgente. În primul rând sensibilizarea comunității bibliotecare pentru a cere ministerelor de resort implicarea lor în elaborarea politicii informaționale naționale.

Realizarea unui studiu amplu al stării actuale în bibliotecile de orice tip, în special al posibilităților lor de a oferi servicii de acces la informație, de organizare a educației pentru competența informațională etc. este oportun, dat fiind necesitatea de a trasa direcții noi de activitate, de a fi pregătiți pentru implementarea politicii informaționale naționale.

Paralel cu acestea este necesară pregătirea bibliotecarilor pentru desfășurarea activităților de educație, de prestare a serviciilor, precum și elaborarea materialelor didactice în acest scop, actualizarea programului cursului Cultura informațională, recomandat în 2002, pentru implementare în instituțiile universitare și cele preuniversitare.

Așa cum afirmă Octavia Porumbeanu, „Trebuie exploatate toate oportunitățile aduse de noile tehnologii ale informației și comunicațiilor și de cele bazate pe Internet în special, deoarece au un rol semnificativ în extinderea procesului de educație și instruire în rândul populației”.

Implicarea activă a ministerelor de resort, a organizațiilor profesionale în elaborarea politicii informaționale a RM ar facilita dezvoltarea și im-

plementarea educației utilizatorilor pentru cultura informațională în toate tipurile de biblioteci și prin aceasta a repunerii în valoare a instituției bibliotecare.

CULTURA INFORMAȚIEI poate deveni principalul vector în Europa cunoașterii și poate constitui o platformă internațională de cunoaștere.

Bibliografie:

1. Porumbeanu, Octavia-Luciana. [Educația în societatea informațională](#). În: Studii de biblioteconomie și știința informării / Library and Information Science Research. 2007, nr. 11.
2. Timofti, Silvia. Cultura informațională a utilizatorului: un pas în dezvoltarea personală. În: Bibliocity. 2008, nr. 3.
3. Strategic plan for the Information for All Programme (2008–2013) [Sursă electronică] // <http://portal.unesco.org/ci/en>.
4. Enescu, Gina. Competența informațională, condiție și premisă a integrării în Uniunea Europeană) [Sursă electronică] // www.abr.org.ro/abir/gina.doc
5. Gendina, N. I., Kolkova, N. I., Skipor, I. L., Starodubova, G. A. Formirovanie informacionnoj kul'tury ličnosti. M., 2002. 298 s.

Implementarea practicilor Biblioteca 2.0 la Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu"

Biblioteca 2.0, cu toate componentele ei, este un fenomen relativ nou la noi în Moldova, dar pe zi ce trece devine tot mai popular. În toamna anului 2009, termenii *Biblioteca 2.0* și *Web 2.0* au intrat și în vocabularul bibliotecarilor din Moldova, dar inițial erau niște termeni cu un sens destul de vag. Astăzi putem spune că bibliotecarii nu numai știu ce se ascunde după *Web 2.0* și *Biblioteca 2.0*, dar pot crea servicii noi și demonstra utilizarea lor.

Web 2.0 oferă câteva metode de promovare care, utilizate împreună, pot oferi rezultate surprinzătoare. Iar Biblioteca 2.0 contribuie, fiind un mijloc simplu, la transformarea spațiului bibliotecii într-unul interactiv, colaborativ și receptiv la necesitățile comunității.

Urmărind utilizarea serviciilor bazate pe Web 2.0 în țările dezvoltate, am observat că în special blogurile au avut un impact enorm asupra dezvoltării serviciilor de bibliotecă, fiind un mijloc de legătură între bibliotecă, bibliotecar și utilizator și, în același timp, un instrument eficient de marketing, de promovare a activităților și resurselor bibliotecii.

În ultimii 5 ani, bibliotecile au început să examineze și posibilitățile oferite de site-urile sociale. MySpace și Facebook ca instrumente pentru marketingul și imaginea bibliotecii promo-

vează dialogul constant dintre bibliotecă-bibliotecă, bibliotecă-utilizator. Incorporarea lor pe site-urile bibliotecilor întărește această relație, consolidează identitatea instituției, contribuie la optimizarea imaginii.

Așa-numitele *social software* se află în vizorul diferitor tipuri de instituții, începând cu organizații guvernamentale și non-guvernamentale, firme comerciale, instituții de cultură și învățământ, nemaivorbind de instituțiile care se ocupă de marketing, management etc. În diverse surse, unii autori analizează din punct de vedere critic utilizarea noilor instrumente web, alții prezintă avantajele fenomenului *social media*, care într-un scurt timp a devenit modul cel mai eficient de promovare a brandurilor, produselor și serviciilor.

Din momentul în care Facebook a început să domine pe arena rețelelor sociale, multe biblioteci au creat pagini (conturi) pe Facebook pentru a prezenta biblioteca utilizându-le ca instrument de informare, promovare și nu în ultimul rând de comunicare. Comentariile online, fiind analizate, generează acțiuni de îmbunătățire a serviciilor, demonstrând interesul bibliotecii față de opinia utilizatorului.

Nu mai puțin populare și deci utilizate sunt site-urile *Flickr* și *Youtube* (sau alte de

Ludmila PÂNZARI
Biblioteca Municipală
"B.P. Hasdeu"
panza@hasdeu.md

Abstract: *The concept Library 2.0 is present now in the library of our country. We can observe an increasing desire to implement the electronic services based on Web 2.0, appeared in results of the understanding of the possibilities that such services create. The analysis of the experience of other libraries helps us to extend services far beyond the physical walls of the library, offering to our users the possibility to create, to comment and to use the information.*
Cuvinte-cheie: *Biblioteca 2.0, servicii electronice, rețele sociale, informare, promovarea serviciilor și produselor, Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu".*

acest gen), care la rândul lor pot servi intereselor bibliotecii, oferind informații vizuale despre activitățile bibliotecii, colecțiile ei și în același timp invită utilizatorii să plaseze fotografii personale despre un subiect legat de bibliotecă: carte, serviciu, activitate.

O importanță deosebită pentru bibliotecă are un alt site – *Delicious* – indisponibil în activitatea unui serviciu de referință virtual.

Enumerarea serviciilor electronice poate continua, dar așa vrea să mă refer la acestea în contextul unei biblioteci concrete – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Răspunzând nevoilor utilizatorilor contemporani – *digital born* – Biblioteca Municipală tinde să fie tot mai vizibilă, prezentă în mediul virtual, furnizând servicii online precum catalogul electronic deja devenit tradițional, colecția digitală, implementând, de asemenea, soluții tehnologice noi.

Prima “întâlnire” a Bibliotecii Municipale cu serviciile noi a avut loc încă în 2007, inițial rezumându-se la participarea ca autor la blogul *ProLibro*. Apoi s-a creat o nouă versiune a site-ului ce a inclus servicii electronice: serviciul de referință virtual *Întreabă bibliotecarul*, un forum și un blog. Deși a fost unul din primele bloguri elaborate în cadrul bibliotecii, blogul *Chișinău, orașul meu* a rămas neobservat atât de comunitatea bibliotecară, cât și de bloggeri, fiind urmărit numai de 3-4 utilizatori. Numărul utilizatorilor a fost nesemnificativ sau poate destul de semnificativ pentru că demonstra nivelul de pregătire,

de obișnuință, de competențe în utilizarea acestui gen de servicii și, într-o măsură oarecare, insuficiența informațiilor plasate pe blog. Ultimul aspect a fost conștientizat de bibliotecari și, paralel cu dezvoltarea abilităților utilizatorilor și a bibliotecarilor, a fost reorganizată și completată substanțial informația pe blog. Actualmente blogul *Chișinău, orașul meu* înregistrează mai mult de 25 000 de vizitatori unici (în patru luni) și peste 30 de persoane abonate la RSS feed-ul de pe blog. Iar după niște acțiuni de familiarizare a bibliotecarilor cu serviciile și tehnologiile *Web 2.0*, BM oferă utilizatorilor 29 de bloguri de diferite tipuri, unele biblioteci având în arsenalul lor informațional câte 2-3 bloguri. Așa vrea să fac o paranteză, referindu-mă la atitudinea bibliotecarilor față de noile servicii. La început a fost curiozitatea, transformată în interes după ce s-a demonstrat că în esență lucrurile sunt simple, clare și, în final, entuziasmul cu care bibliotecarii vizualizau produsul elaborat și pe care am vrea să-l utilizeze în beneficiul bibliotecii și al utilizatorilor.

Revenind la subiect, vom aborda problema rețelelor sociale care a afectat și BM – o mare parte a utilizatorilor vizitează biblioteca pentru a comunica cu prietenii sau pentru a lega relații de prietenie în mediul social software, fie *Facebook*, *Faces* sau *Одноклассники* etc. Urmând exemplul bibliotecilor din lume, tinzând să fie acolo unde se află utilizatorul, BM a creat un cont pe *Facebook*, prin intermediul căruia informează utilizatorul, comunică cu el, obținând un feedback atât de necesar pentru

îmbunătățirea calității serviciilor de bibliotecă.

Materialele despre activitățile BM și ale filialelor sale disponibile pe *Youtube* și *Flickr* demonstrează prezența bibliotecii în societate și pot fi un motiv, imbold pentru a deveni utilizatorul ei (poate numai unul virtual). Tradiționalele expoziții de carte, precum și cele de pictură au demenajat pe *Flickr* unde se simt comod, fiind disponibile 24/24 de ore.

Pagina wiki de pe site-ul BM oferă și invită utilizatorul la partajarea informațiilor pe diferite teme des solicitate și în același timp lipsă în colecția bibliotecii.

Site-urile de tipul *Slideshare*, *Calameo*, *Scritube* ș.a. sunt spații unde biblioteca stochează documente în format electronic de diferite tipuri: de la prezentări și comunicări, la texte integrale (cărți electronice) pe care le partajează cu colegii.

Din multitudinea de servicii bazate pe tehnologiile *Web 2.0*, biblioteca trebuie să aleagă câteva necesare în activitatea ei. Efectuând un blitz-interviu cu bibliotecarii, întrebându-i “Care din produsele create vă par utile?”, am constatat că favorite sunt : Blogul (73%) și *Flickrul* (62%), după care urmează : *Facebook* și *Youtube* cu câte 57%, *Twitter* și *Delicious* – 50%. Iar importanța celorlalte servicii a fost apreciată de 15% de respondenți.

Noi, cei de la BM, ne-am concretizat alegerea, rămâne să fim perseverenți, flexibili și receptivi la apariția noilor idei tehnologice, coordonând activitatea cu Strategia de dezvoltare a BM.

Referințe:

1. Facebook as a Library Tool 22. Disponibil pe Internet: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/crljournal/preprints/crl-088.pdf>
2. ProLibro. Blog colectiv de biblioteconomie. Disponibil pe Internet : <http://prolibro.wordpress.com/>
3. Web 2.0 & Libraries: Best Practices for Social Software (Library Technology Reports, 42:4). Disponibil pe Internet: <http://www.alatechsource.org/ltr/web-20-and-libraries-best-practices-for-social-software>
4. Planul strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017. Ch., 2008. 32 p.; Disponibil pe Internet: http://hasdeu.md/ro/Plan_activitate.pdf.

Informatizarea proceselor de bibliotecă. Practici

Biblioteca 2.0 la UPS

“Ion Creangă”

Abstract: *Using information and communication technologies involves a number of changes in libraries. Now increasingly speaking of a new type of services offered by them, Library 2.0, which highlight the user become a model for library services and resources. Client structures information is no longer satisfied with unidirectional access to resources, but wants to involve in assessment, making comments and sharing their ideas with you user. In this respect managers seeking more effective means to deliver services so as to obtain adequate feedback to enable making the most effective measures for their effectiveness. Library 2.0 could be a solution for all these problems. The Library and web 2.0 are two techno-social entities of which trajectories cross their ways. Web 2.0 is a term describing the trend in the use of World Wide Web technology and web design that aims to enhance creativity, information sharing and collaboration. This article suggests that web 2.0 will have substantial implications for libraries. In this paper, web 2.0 applications, which can be use in libraries, are identified, specifically addressing how wikis and RSS feeds can improve the access to library's collections. This approach may constitute an impulse, addressed to libraries, in order to explore the possibilities and opportunities offered by web 2.0, as well as a starting point towards the on-line services' transformation, offered by the libraries, into interactive ones, based on an active and constant communication with the new age users.*

Keywords: *Library 2.0, Digital Library, Web 2.0, Wiki, RSS, Blogs.*

Adela NEGURĂ
Biblioteca UPS „Ion Creangă”
delia71@mail.ru

Fenomenul noilor tehnologii informaționale impresionează zi de zi. Utilizarea eficientă a informațiilor reprezintă condiția succesului în societatea modernă. Pentru a deveni utile, acestea trebuie organizate, prelucrate astfel încât utilizatorul să aibă posibilitatea de a selecta și accesa cu precizie și rapiditate informația dorită, din mulțimea celor existente în domeniul său de activitate. Pentru a-și putea finaliza cu succes studiul bazat pe cunoștințe și acumulări anterioare, un cercetător trebuie să dispună de mijloace eficiente de informare.

Activitatea de „colectare, prelucrare, înmagazinare, regăsire și difuzare a informațiilor” este tocmai activitatea de informare documentară și îndeplinește misiunea de a găsi informația în scop profesional, prelucrând-o și transmițând-o celor care au nevoie de ea.

Accesul la informații și, în consecință, gradul de valorificare a potențialului informațional al bibliotecii sunt cele mai importante repere ale unei activități de calitate. Biblioteca, instituție care organizează și difuzează informația, trebuie să se adapteze din mers la noile realități tehnologice.

Informatizarea și automatizarea serviciilor bibliotecii transformă modul de acces la informații, activitatea de organizare a colecțiilor, întreaga activitate de documentare și informare, ducând la dezvoltarea de instrumente performante de stocare, regăsire și difuzare a informației.

Bibliotecile pot avea în vedere construirea cataloagelor on-line, a bazelor de date cu informații tip text, grafice și sonore, stocate pe medii electronice. Ele pot să ofere sprijin prin intermediul rețelelor și Internetului, pentru utilizarea altor resurse de informare, nu doar a celor proprii.

Bibliotecile își creează site-uri proprii, care permit utilizatorilor să se informeze singuri în legătură cu serviciile oferite. Aici pot fi puse la dispoziție adresele altor instituții de interes, economisind timpul de regăsire a informației.

Dezvoltarea tehnologică și necesitatea de informare tot mai acută a utilizatorilor au impact și asupra profesioniștilor din domeniul informării. Ei trebuie să țină pasul cu mediul informațional aflat într-o continuă și rapidă schimbare, trebuie să-și dezvolte abilități de a lucra cu tehnologiile multimedia, de a lucra în rețele, de a accesa, prelua și a folosi resursele noi.

Datorită diversificării serviciilor, care depășesc sfera lecturii, cititorul bibliotecii este numit mai nou "utilizator", sau "client". El citește mai mult din nevoia de "a se informa", dorește să selecteze rapid o informație, iar sistemele tradiționale i se par depășite.

Într-o bibliotecă sursele tradiționale specifice se îmbogățesc cu surse noi, bazate pe tehnologii moderne: documentele primare clasice se completează cu documente electronice; catalogul tradițional îi corespunde varianta sa modernă - catalogul on-line; lucrările bibliografice tradiționale sunt completate cu bazele de date bibliografice. În paralel cu aceste surse de informare se dezvoltă instrumentele de acces la ele.

Un rol important în informatizarea proceselor de bibliotecă îi revine Internetului. Internetul, privit ca o culme a tehnologiei comunicațiilor, sintetizează, de fapt, realizările ultimilor ani în domeniul noilor tehnologii și se poate vorbi de o nouă eră a informațiilor, de o supermagistrală a informațiilor digitale, de accesul și circulația fără frontiere a acestora. Internetul face ca noțiunea de „bibliotecă virtuală” să nu fie doar un concept, ci să devină o realitate. Prin intermediul acestei bibliotecii universale avem acces la resursele globale de informații, inclusiv la colecțiile mai multor biblioteci, aflate uneori la sute de mii de km distanță.

Internetul este un mediu foarte dinamic,

care acoperă întreaga lume, oferă servicii multiple, elimină barierele de comunicare impuse de granițele fizice, economice sau sociale.

Toate aceste facilități, ca și cele care se vor dezvolta, sunt oferite utilizatorilor în mod liber și egal, echitatea fiind unul din principiile fundamentale, nescrise ale utilizării Internetului.

Utilizând Internetul, beneficiarul poate obține:

- Informația despre documentele existente în alte biblioteci;

- Localizarea unui document de interes și rezervarea acestuia pentru un eventual împrumut;

- Consultarea unor documente și informații disponibile pe medii electronice în alte sisteme de informare și documentare;

- Preluarea din alte sisteme a unor înregistrări bibliografice de interes și stocarea lor în calculatorul propriu.

Bazele de date și rețelele sunt azi instrumente de lucru obișnuite pentru profesioniștii informației, toate tipurile de documente sunt disponibile sub formă digitală. Multe texte vechi, literatură clasică, periodice pot fi consultate în format electronic. Apariția rețelei Internet a permis dezvoltarea unor sisteme de regăsire a informației interogabile de la distanță.

Automatizarea bibliotecilor, urmată de conectarea în rețele, determină suprapunerea bibliotecii electronice peste biblioteca tradițională, iar acest lucru va contribui la transformarea bibliotecii clasice în bibliotecă virtuală. Rețelele de calculatoare permit utilizatorilor să folosească în comun resursele hard și soft disponibile. Prin conectarea bibliotecii la rețeaua națională a bibliotecilor informatizate, utilizatorul dispune de informația existentă în zeci de biblioteci și poate colabora eficient cu persoane aflate la mare distanță.

Bazele de date, aflate în biblioteci, sunt disponibile utilizatorilor și pot fi accesate printr-un serviciu de căutare on-line, fie local, fie de la distanță. Căutarea se efectuează cu ajutorul unor chei de regăsire (autor, cuvânt din titlu, cuvânt-cheie etc.). Bazele pot fi divizate în:

- **Baze de date locale, tip catalog (catalog on-line),** pentru căutarea documentelor primare;

- **Baze de date bibliografice proprii,** pe teme diverse, conținând descrieri de cărți, descrieri analitice;

- **Baze de date full-text, proprii,** de informații, imagini, date specifice bibliotecii;

- **Baze de date achiziționate contra cost,** pe baza unui abonament, construite și oferite de alte sisteme și instalate pe stațiile de lucru locale;

- **Baze de date** și alte categorii de informații stocate **pe suport CD-ROM, DVD.**

După conținut bazele de date se pot clasifica astfel:

- **Baze de date de referințe** care orientează utilizatorul spre o altă sursă;

- **Baze de date sursă**, conținând datele sursei originale în format care poate fi citit pe calculator – **documente electronice**.

Un salt calitativ cu privire la aplicațiile de mare răspândire pe Internet a apărut în anii 2004-2005 și a fost numit Web 2.0. Wikipedia îl definește astfel: „Web 2.0 este un termen, care desemnează o mulțime întreagă de aspecte interactive și colaborative ale Internetului, și aici, în special, ale World Wide Web de natură foarte recentă.” Blogurile și site-urile, precum **Wikipedia**, au arătat că Web-ul poate deveni un mediu creat de utilizatori. Practic, se consideră că, odată cu apariția **blogurilor**, a site-urilor, create de mii de utilizatori, se intră într-o nouă eră, în care se reinventează transmiterea informației.

Web 2.0 reprezintă Internetul de nouă generație, un Internet, capabil să asigure utilizatorului toată informația, de care se presupune că are nevoie. Poate că adevăratul înțeles al conceptului Web 2.0 este socializarea informației și comunicarea în timp real prin bloguri, rețele sociale, podcasturi (jurnale on-line care pot fi descărcate pe player portabil). **Utilizatorul se află în centrul atenției**, el creează „era informației” și această evoluție prefigurează apariția unor servicii Web mai capabile și mai inteligente Web 3.0.

În condițiile în care comunicarea și schimbul de informație devine vertiginos, bibliotecile nu pot rămâne ca pe timpuri, aceleași. Ministerul Culturii și-a propus să înceapă în 2010 implementarea unui nou model de servicii – Biblioteca 2.0. Datorită lui cititorii vor beneficia **on-line de serviciile bibliotecilor din Republica Moldova**. Biblioteca 2.0 reprezintă o nouă generație de produse și servicii de bibliotecă, iar bibliotecarul 2.0 trebuie să aibă abilitățile necesare pentru a crea aceste produse și servicii și a le oferi celor interesați. Utilizatorii posttradiționaliști nu mai vor să fie simpli spectatori, ei doresc să contribuie și să comunice. Mișcarea Web 2.0 va oferi utilizatorului instrumentele necesare pentru a se implica, pentru a face un comentariu, a susține o discuție, a crea un conținut, precum și a descărca din Internet materialele care îl interesează. Aceste noi servicii sunt destinate inclusiv pentru noile generații, care utilizează în cea mai mare parte Internetul. Principala deosebire între Biblioteca 1.0 și Biblioteca 2.0 constă în faptul că modelul tradițional este caracterizat de spații închise centrate pe bibliotecar și colecții, unde bibliotecarul decide în mod arbitrar ce achiziționează, ce manifestări organizează, pe cine implică etc.

Biblioteca 2.0 aduce în prim plan utilizatorul, care devine un modelator al serviciilor și resurselor de bibliotecă. Clientul structurilor de informare nu mai este mulțumit de accesul unidirecțional la resurse, ci dorește să se implice în evaluarea acestora, făcând comentarii și împărtășindu-și ideile cu alți utilizatori. În acest sens, managerii caută mijloace mult mai eficiente

pentru a-și livra serviciile astfel încât să obțină un feedback adecvat, care să le permită luarea celor mai eficiente măsuri în vederea eficientizării acestora.

Acest model ar putea să revitalizeze modul în care bibliotecarii își servesc/interacționează cu utilizatorii lor. Biblioteca 2.0 reflectă o tranziție în interiorul bibliotecii referitor la modul în care sunt livrate serviciile către utilizatori. Astfel, el include servicii on-line cum ar fi utilizarea cataloagelor OPAC și un feedback mult mai sporit.

Biblioteca 2.0 pretinde ca serviciile de bibliotecă să fie constant actualizate și reevaluate în vederea servirii cât mai eficiente a utilizatorilor.

Biblioteca 2.0 este un **concept nou, de viitor** al unui serviciu de bibliotecă foarte diferit de cel de astăzi, care operează în concordanță cu așteptările utilizatorului actual de bibliotecă. Aceste așteptări ale lumii moderne se referă la accesul nelimitat, gratuit, fără bariere, la orice tip de informație de oriunde și în orice moment al zilei.

Resursele Bibliotecii 2.0 trebuie să fie cât mai larg expuse, disponibile Internetului deschis, accesibile motoarelor de căutare și să fie îmbogățite cu noi aplicații și servicii, construite de bibliotecă. Biblioteca 2.0 își pune problema creării unui **catalog unic, global** considerând că informația oferită de mulțimea de sisteme locale, regionale, naționale, care rulează pe diferite platforme software, nu este suficientă. Biblioteca 2.0 facilitează și încurajează implicarea personalului bibliotecilor și a comunităților. Blogurile, Wiki-urile, RSS-urile sunt considerate ca aparținând conceptului Web 2.0. Unui cititor de blog sau de Wikipedia i se oferă toate instrumentele necesare pentru a adăuga un comentariu sau pentru a edita conținutul deja existent.

După părerea lui Michael Casey, cel care a lansat conceptul **Library 2.0**, bibliotecile se află la o răscruce și trebuie să elaboreze o strategie de adaptare în scopul aplicării elementelor Web 2.0. Primul pas spre Library 2.0 îl reprezintă **antrenarea bibliotecarilor în tehnicile noului Web, mai cu seamă pentru a atrage tinerii**. În această direcție se poate realiza ceva practic, prin **inițierea unor programe de pregătire pentru bibliotecari**. Bibliotecile ar trebui, conform acestui concept, să fie inima “democratizării informației” – sprijinind dărâmarea zidurilor ce o înconjoară și oferind posibilitatea implicării populației, utilizatorilor în acest proces.

Conceptul de **Bibliotecă 2.0** desemnează un model de modernizare a serviciilor oferite de bibliotecă, pentru a obține un grad de valorificare a activității acesteia cât mai înalt.

Vorbind de Biblioteca 2.0, avem în vedere următoarele aspecte:

- o bibliotecă deschisă oricui;
- o bibliotecă existentă oriunde;

- o bibliotecă angajată să servească utilizatorii actuali și potențiali;
- o bibliotecă care urmărește standardizarea accesului la serviciile oferite;
- o bibliotecă care oferă accesul multiplu la resursele unice;
- eficiență mai mare în ceea ce privește costurile față de bibliotecile tradiționale;
- disponibilitate permanentă;
- conținut informațional mai bogat și mai bine structurat;
- mijloace și metode mai prietenoase de regăsire a informației;
- o nouă viziune asupra conservării și difuzării informației, potrivit căreia conservarea se face prin multiplicarea exemplarelor în urma difuzării.

În concluzie, modelul **Biblioteca 2.0** se caracterizează prin patru elemente esențiale:

- este centrat pe utilizator (utilizatorii participă la crearea conținutului și a serviciilor);
- furnizează experiență multimedia (colecțiile și serviciile **Bibliotecii 2.0.** conțin componente video și audio);
- este dezvoltat din punct de vedere social (prezența Web a bibliotecii include prezența utilizatorilor existând moduri sincrone și asincrone pe care aceștia le utilizează când comunică între ei sau cu bibliotecarii);
- este complet nou (biblioteca trebuie să permită utilizatorilor să schimbe biblioteca).

Elementele, considerate principii-cheie ale aplicațiilor Web 2.0., au fost enunțate pe scurt, astfel:

- Web-ul ca platformă;
- forța propulsoare a sistemului sunt **datele**;
- efectele rețelei bazate pe participare;
- inovație în **asamblarea sistemelor și paginilor**, rezultat prin extragerea și compunerea caracteristicilor, aplicațiilor, dezvoltatorilor independenți (asemanător open-source);
- modele business simpliste, activate prin conținut și servicii – sfârșitul componentelor beta ale softurilor.

Principalele aplicații, existente la acest moment, care marchează existența **Web 2.0**, sunt următoarele:

- blog-urile;
- feed-urile (RSS);
- wiki-urile;
- tag-urile (social bookmarks);
- API-urile (interfețe pentru programarea aplicațiilor).

Unii autori văd în **biblioteca digitală** o bibliotecă tradițională, care mai furnizează și accesul la informații și documente pe suport digital, iar alții văd „o bibliotecă fără ziduri”, depozitul de informații și documente stocate **exclusiv** pe suport digital și accesibil prin intermediul rețelelor electronice. Se poate totuși spune că biblioteca digitală este „depozitul” de informații și documen-

te stocate în format digital (text, imagini, sunet, film, animație) și reprezintă calea de transfer dinspre biblioteca tradițională spre cea virtuală.

Digitizarea constă în crearea unei copii digitale a oricărui document, convertirea informațiilor în format electronic standardizat. Forma digitală are avantajul unei rapide regăsiri a documentului.

Multe documente sunt create direct în format electronic, în special în universități, cu scopul de a oferi accesul rapid la informația academică, științifică.

Documente digitale sunt și revistele electronice. Publicațiile electronice în format HTML pot fi accesate direct din paginile Web, unde acestea sunt semnalate. După părerea multor utilizatori, un dezavantaj al cărților în format electronic ar fi lectura greoaie și obositoare.

Digitizarea documentelor este un fenomen aflat într-un progres continuu. Multe biblioteci din lume au digitizat și au partajat toate colecțiile lor.

Biblioteca virtuală cuprinde totalitatea informațiilor (text, imagini, sunet, film, animație) existentă în spațiul Web. Este o bibliotecă alcătuită din colecții de date electronice, aflate în mai multe „biblioteci electronice” interconectate între ele prin intermediul rețelelor de calculatoare. Își propune să ofere acces universal și servicii de informare transparente. Prin intermediul acestei biblioteci universale se poate avea acces la resursele globale de informații, inclusiv la colecțiile multor biblioteci de oriunde și oricând.

Pentru a realiza biblioteca virtuală la nivel național este nevoie de o rețea națională cu o bază de date on-line unitară, care să permită regăsirea informației, indiferent de localizarea ei.

Blogul este un instrument în spațiul virtual, care își dovedește utilitatea mai ales în rândul comunităților cu preocupări comune. Blogul este un site puternic personalizat, cu posibilități de publicare on-line a informațiilor. Este elaborat și întreținut de o persoană care își dorește acest lucru. Dar se deosebește de un site obișnuit prin anumite particularități: tinde să fie mult mai dinamic, se actualizează regulat cu însemnări, care, de obicei, conțin data și ora, actualizarea se face ușor, fără cunoștințe de programare. Blogurile încurajează constituirea de comunități, oferind posibilitatea adăugării de comentarii, referințe și alte elemente suplimentare. Eticheta RSS/XML, vizibilă pe bloguri și pe alte site-uri, este un link către ieșirea în format RSS, generată de blog (site). Permite vizitatorilor să colecteze conținutul știrilor unui blog (site), fie pentru a-l citi, fie pentru a-l afișa pe un alt site Web.

RSS (Rich Site Summary) este un protocol deschis de publicare a informației pe Web. Un RSS feed este un fișier XML, care descrie conținutul unui site, fiind actualizat odată cu acesta. RSS a fost adoptat de serviciile de informare (news syndication services), webloguri. RSS este con-

siderat și prescurtarea de la RDF (Resource Description Framework) Site Summary sau Really Simple Syndication.

Fluxurile RSS sunt o modalitate prin care se pot obține pe blog, gratuit și în timp real, informații de pe diverse site-uri: titlurile ultimelor știri și articole, o parte din conținutul lor precum și linkurile către ele, fără a intra pe site pentru a verifica dacă a mai apărut ceva nou. Aceste informații pot fi preluate pentru a le prezenta mai departe cititorilor, pe blog sau alt site Web și ele sunt stocate în baze de date care pot fi accesate cu multiple criterii de căutare.

RSS permite informarea despre actualizări ale resurselor on-line fără a face apel la e-mailuri sau la alte surse.

Wiki este o aplicație Web, care permite utilizatorilor să se implice în adăugarea și modificarea conținutului. Un wiki este o colecție de pagini Web interconectate, un sistem hipertext pentru memorarea și modificarea informației, fiecare pagină putând fi simplu editată de un utilizator, într-un browser, folosind anumite formulare.

Utilizarea Wiki-urilor presupune și cunoașterea unor **factori de risc**, cum ar fi: credibilitatea și inexactitatea conținutului, prezența unor puncte de vedere radicale datorită faptului că nu există un control strict asupra informației.

O cunoscută și valoroasă aplicație este Wikipedia, care a reușit în cinci ani de existență să modifice radical conceptul de enciclopedie. Conținutul este accesat gratuit și poate fi actualizat de orice utilizator prin completarea articolelor cu informații. Peste 10.000 de specialiști voluntari verifică și corectează ulterior greșelile sau inexactitățile.

Practici Biblioteca 2.0 la UPS „Ion Creangă”

În anul 2009 a fost lansat site-ul oficial al Bibliotecii Științifice a UPS „Ion Creangă”, în care, la momentul actual, sunt reflectate toate elementele Bibliotecii 2.0, și anume:

I. Baze de date : Catalogul **Web-Opac** on-line; Bazele de date **EBSCO Publishing**

II. Biblioteca digitală (electronică): Publicații full-text din diverse domenii (beletristică română, rusă, universală, pedagogie) (liste); Publicațiile profesorilor UPSC (full-text); Paginile Web ale editurilor din țară și de peste hotare; Lista CD-urilor și DVD-urilor, disponibile în Mediatecă.

La momentul actual biblioteca electronică include circa 250 publicații full-text din diverse domenii, care lipsesc sau sunt într-un număr insuficient de exemplare în format tradițional în colecțiile bibliotecii. Completarea cu noi publicații este un proces minuțios și foarte anevoios. El cuprinde următoarele etape:

➤ **Intocmirea listei publicațiilor lipsă în colecțiile bibliotecii în format tradițional**, dar foarte solicitate de către utilizatori;

➤ **Scanarea publicațiilor solicitate, împru-**

mutate de la alte biblioteci prin împrumut interbibliotecar;

➤ **Regăsirea publicațiilor solicitate în Internet;**

➤ **Dezarhivarea publicațiilor găsite;**

➤ **Redactarea publicațiilor;**

➤ **Convertirea publicațiilor în format PDF;**

➤ **Plasarea publicațiilor în format PDF în colecția bibliotecii electronice pe serverul Mediatecii.**

Deseori textele, copiate din Internet, lasă de dorit, deoarece practic nu sunt deloc redactate, de aceea bibliotecarul este nevoit să redacteze foarte minuțios fiecare pagină, pentru ca utilizatorul, în consecință, să poată citi acest text fără nicio problemă, adică textul trebuie să fie facil, vizibil și fără greșeli.

Pro și contra Web 2.0. Avantaje și dezavantaje

Unii specialiști sunt de părere că Web 2.0, din punct de vedere tehnic, reprezintă o evoluție, dar din punct de vedere social este un fenomen care mai mult strică. Părțile bune ar fi actualizarea continuă a informației, abundența și accesibilitatea ei, iar părțile rele – faptul că informația poate fi ușor manipulată și nu mai înseamnă calitate, ci cantitate; că internetul s-a transformat, dintr-un mediu plin de informații utile, într-un loc în care se promovează subcultura; că este un termen la modă, o chestiune de marketing, prin care unii s-au îmbogățit peste noapte.

Alți specialiști afirmă că Web 2.0 înseamnă că „nu ești dacă nu ești pe net”, că utilizatorul trebuie să creeze totul (Wikipedia, YouTube). Ei consideră că ideea de acces liber la varietatea de baze de date și aplicații on-line este fascinantă, iar Web 2.0 este un fenomen revoluționar, mai ales datorită schimbării de atitudine în ceea ce privește locul și rolul utilizatorilor de informații: conținutul informațional este creat de utilizatori, ei aduc știri, linkuri către articole și scriu comentarii, ei sunt cei care fac totul.

Informatizarea unei biblioteci este un proces de mare complexitate și performanță pentru specialiști, întrucât biblioteca este o instituție a informației, cu documente, procese specifice de prelucrare complicate și activități variate, a căror formalizare și transpunere în programe specifice au un grad ridicat de dificultate. Biblioteca este prin excelență o structură sistemică complexă, flexibilă și deschisă, autonomă, care se dezvoltă din interior cu noi componente conexe, necesare și, în același timp, un subsistem al vieții sociale, care receptează cerințele și mutațiile din exterior și răspunde adecvat la acestea prin modalități specifice, ce-l îmbogățesc.

Valoarea unei biblioteci rezidă nu numai în bogăția și varietatea colecțiilor sale, în structura lor, construită și diversificată în timp conform unor exigențe generale și specifice ale strategiei de completare, ci și în gradul de valorificare a potenți-

alului lor informațional, întrucât menirea fiecărei instituții bibliotecare este accesul rapid și eficient al utilizatorilor la documente pentru consultare, cercetare, lectură. Funcția informativă a bibliotecii s-a accentuat în societatea contemporană ca urmare a importanței informației, considerată sursa principală de dezvoltare.

Un sistem de informare documentară, bazat pe instrumente moderne, este un dispozitiv informatic de acces global la informații, de la un post de lucru, prin intermediul unei interfețe, care permite utilizatorului interogarea bazelor de date și a diferitelor resurse: catalog național colectiv,

catalog OPAC, baze de date bibliografice, colecții de CD-ROM, documente digitizate, baze de date abonate etc. Toate acestea pot fi disponibile prin rețeaua Intranet, în cadrul unor instituții sau prin Internet, local sau de la distanță.

Măsura calității și eficienței activității desfășurate de structurile infodocumentare este dată de accesul prompt la informația adecvată, de posibilitatea de a o transfera către utilizator atunci când și unde este necesar. Ritmul alert în care au evoluat metodele de depozitare, prelucrare și transmitere a informațiilor anticipează un viitor cu transformări la fel de spectaculoase.

Bibliografie:

1. Târziman, E.; Antonescu, S. M.; Popescu, C. Studii de bibliologie și știința informării. București, 2001.
2. Chicioreanu, Teodora-Daniela. The benefices of Web 2.0 applications for information and online research. În : Analele Universității "Ștefan cel Mare", Suceava, 2009. Tomul VI. Seria Științe ale educației, p. 116-123.
3. <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>
4. <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html>
5. <http://www.higheredblogcon.com/index.php/using-rss-to-increase-user-awareness-of-ere-sources-in-academic-libraries>
6. <http://www.timsoft.ro/ejournal/modul-rss.html>

Transferul tehnologic inovativ – condiție a asigurării performanței bibliotecii

Tendențele actuale de globalizare și internaționalizare a economiei și culturii se află în strânsă legătură cu utilizarea intensivă a capitalului intelectual ca sursă a dezvoltării și eficienței organizațiilor. Cunoștințele devin resurse strategice, de bază și determină potențialul de dezvoltare economică.

Creșterea influenței tehnologiilor informaționale moderne în toate sferele cunoașterii duce la schimbarea paradigmatelor tehnologice, transformă metodele și tehnicile tradiționale, inclusiv modifică și produsele informațional-bibliografice, și prestarea serviciilor de bibliotecă. În aceste condiții, bibliotecarii trebuie să se implice mai activ în sfera inovațiilor tehnologice și să utilizeze la maximum posibilitățile transferului tehnologic.

Prin transfer tehnologic (TT) se înțelege schimbul/transferul/transmiterea realizărilor tehnologice de la o instituție la alta pentru a permite fabricarea unui produs, aplicarea unui proces sau livrarea unui serviciu.

Transferul tehnologic este procesul de partajare de tehnologii, cunoștințe, abilități, metode de producție între diferite instituții, pentru a se asigura că evoluțiile științifice și tehnologice sunt accesibile unei game mai largi de utilizatori, care pot dezvolta în continuare și exploata tehnologii în noi produse, procese, aplicații, servicii etc.

În calitate de sinonime se mai utilizează termenii: schimb tehnologic, difuzare tehnologică, transfer de tehnologie.

TT este dictat de tendințele bibliotecilor spre inovații și noi tehnologii, realizarea permanentă a monitoringului noilor tehnologii, analiza beneficiilor care vor apărea în rezultatul aplicării tehnologiei din exterior în corespundere cu necesitățile și posibilitățile bibliotecii.

Obiectivele de bază ale TT sunt:

- ridicarea eficienței activității bibliotecii prin intermediul modificărilor sau îmbunătățirii structurii tehnologice și/sau organizaționale și ciclurilor de producție din cadrul bibliotecii;

- implementarea tehnologiilor avansate naționale și internaționale, a produselor și serviciilor inovative în practica bibliotecară;

- aplicarea mijloacelor tehnice moderne;

- valorificarea noilor metode de deservire in-

Viorica LUPU
Biblioteca Republicană Științifică
Agricolă a UASM
v.lupu@uasm.md

Rezumat: *The influence of modern information technologies increasing in all spheres of knowledge leads to changing of technological paradigms, transform traditional methods and techniques, including change of informational products and library services. In these circumstances, librarians must become more active in the field of technological innovations and use all opportunities of technology transfer. The article describes the main characteristics, objectives of technological transfer, forms, conditions and steps to achieve TT in library activity.*
Cuvinte-cheie: *transfer tehnologic, inovații, activitate bibliotecară.*

formațională, metodelor eficiente de lucru ce permit raționalizarea tehnologiilor intra și interdepartamentale ș. a.

TT joacă un rol esențial în crearea unor noi produse, servicii informaționale și în îmbunătățirea performanțelor produselor existente.

Principalele obiecte ale TT sunt:

- tehnologiile informaționale prin care se transferă idei noi în produse și servicii noi pentru a satisface necesitățile informaționale ale utilizatorilor;

- tehnologiile proceselor bibliotecare ce au ca scop îmbunătățirea metodelor curente utilizate în sistemul de producție a bibliotecii;

- standarde, metadata ș. a.

În sfera bibliotecară se practică următoarele forme de TT:

- de la instituții generatoare de tehnologii – la bibliotecii;

- între bibliotecii și filialele lor;

- între bibliotecile partenere (consorții, asociații, sisteme etc.).

Procesul de transfer de tehnologie în BRȘA include următoarele etape:

- ◆ evaluarea situației tehnologice a bibliotecii, a tendințelor și perspectivelor de dezvoltare în condițiile Erei Informaționale și a Cunoașterii;

- ◆ identificarea segmentului ce necesită o îmbunătățire tehnologică;

- ◆ cercetarea pieței tehnologiilor informaționale și selectarea tehnologiei adecvate situației bibliotecii;

- ◆ realizarea transferului tehnologic;

- ◆ implementarea noii tehnologii în activitatea bibliotecii.

Înainte de a începe activitatea de TT, biblioteca a realizat analiza preliminară a potențialului bibliotecii: productiv-tehnologic, economico-financiar, uman și inovațional, a evaluat potențialul bibliotecii în ceea ce privește capacitatea de a valorifica noile tehnologii.

Automatizarea tehnologiilor de bibliotecă, în special a celor ce țin de prelucrarea documentelor, impune bibliotecilor elaborarea unor concepte vizavi de componența resurselor lingvistice necesare pentru funcționarea eficientă a sistemelor informaționale în bibliotecii. În acest sens, BRȘA a identificat necesitatea creării unui tezaur agricol național.

În cadrul pregătirii și realizării transferului a fost evaluat potențialul TT, ce a presupus identificarea noilor tehnologii, analiza tehnologică de pe pozițiile adaptării, implementării în bibliotecă respectivă, evaluarea impactului tehnologiei asupra activității bibliotecii, a modalităților de realizare a TT.

La alegerea tehnologiei s-au luat în considerație un șir de factori organizațional-tehnologici: nivelul

de dezvoltare și evoluție a tehnologiei, producătorul, perspectivele de dezvoltare a tehnologiei, gradul de aplicabilitate, sistemul de documentație, service etc.

Ținând cont de faptul că tezaurul multilingv AGROVOC este aplicat de multe centre de informare internaționale în descrierea resurselor informaționale din domeniul agriculturii și și-a demonstrat deja aplicabilitatea, eficacitatea și utilitatea sa la nivel mondial, BRȘA a decis să adopte AGROVOC-ul ca instrument de indexare a documentelor. În acest scop, biblioteca s-a adresat cu un demers către echipa AGROVOC din cadrul Organizației pentru Alimentație și Agricultură (FAO) pentru realizarea transferului tehnologic – vocabularul standardizat AGROVOC. FAO a susținut această inițiativă prin asigurarea unui transfer tehnologic de suport informațional și software.

Practica demonstrează că pentru eficiența TT este necesară analiza permanentă a obiectului TT implementat, studiarea impactului tehnologiei asupra producției bibliotecare și prestării de servicii informaționale. Analizele și evaluările rezultatelor TT în BRȘA au demonstrat un șir de schimbări și beneficii:

- alinierea la tehnologiile internaționale moderne;

- ridicarea nivelului de creare a producției informaționale;

- creșterea eficienței proceselor și operațiilor tehnologice;

- introducerea de schimbări conceptuale, funcționale și tehnologice în activitatea bibliotecii;

- schimbări în organizarea muncii, condițiile de muncă;

- dezvoltarea competențelor profesionale a personalului bibliotecii.

TT constituie un mecanism eficient de transmitere a noilor tehnologii și inovații. În RM implementarea noilor tehnologii se realizează cu preponderență prin intermediul schimbului de experiență între instituțiile infodocumentare, în cadrul întrunirilor profesionale, vizitelor documentare și mai puțin prin TT direct. Ca obiecte al TT național, în sfera activităților bibliotecare, sunt implementarea unor metodologii de creare a unor produse, servicii informaționale și nu transfer tehnologic integru de tipul unui soft sau sistem de realizare a unui ciclu tehnologic.

În scopul transmiterii eficiente a tehnologiilor, este necesară inițierea unui dialog național referitor la TT, al valorificării rezultatelor cercetărilor realizate de bibliotecii; crearea unui portal informațional specializat de transmitere a noilor tehnologii ce ar permite schimbul permanent de informații privind obiectele TT.

Referințe bibliografice:

1. Редькина, Н. С. Библиотечный технологический консалтинг. В: Научные и технические библиотеки. 2006, № 5, с. 26-34.
2. Редькина, Н. С. Технологический аудит в библиотеке. В: Научные и технические библиотеки. 2005, № 9, с. 30-39.
3. Редькина, Н. С. Технологический трансферт в библиотечной практике. В: Научные и технические библиотеки. 2007, № 5, с. 18-27.
4. Слепокуров, В. С. Интеллектуальные ресурсы и технологии как механизм интеграции культуры организаций. В: Научные и технические библиотеки. 2007, № 5, с. 10-17.

Tradiție, continuitate și tendințe în dezvoltarea schimbului internațional de publicații

Rodica COSTAȘ
rocostas@yahoo.com

Lucia ARNAUT
lucia.arnaut@gmail.com

**Serviciul Completarea
și Evidența Colecțiilor**
Biblioteca Științifică
Centrală „A. Lupan” a
Academiei de Științe a
Moldovei

*Cărțile sunt cărăușii civilizației.
Fără cărți istoria e mută, literatura nu are
glas, știința – paralizată, iar gândirea
și meditația – suspendate.*
Barbara W. Tuchman

Schimbul ca operație economică datează încă din antichitate, iar Franța este una din țările în care noțiunea de schimburi internaționale este cea mai veche. Încă în 1697, Ludovic al XIV-lea schimba o colecție de stampe pe cărți chinezești. Pentru a obține cărți din străinătate, Nicolas Clément propunea să fie stabilite relații de corespondență în locurile unde se imprima cel mai mult, iar diplomații erau cei care aveau de îndeplinit această sarcină. În secolul XVIII, abatele Bignon își utilizează rețeaua de prieteni pentru a facilita achizițiile de publicații științifice. Astfel, Hans

Résumé: *L'idée première d'un échange de documents, de publications scientifiques, de livres rares remonte à l'année 1833, quand un simple particulier, Alexandre Vattemare avait pris l'initiative d'établir des relations d'échange entre la France et l'Amérique. Depuis, les échanges internationaux de publications ont évolué et constituent une source principale d'acquisition des documents publiés à l'étranger. Les modalités d'échanges se transforment rapidement au rythme où les nouvelles technologies révolutionnent les moyens d'information. Peut-on prévoir le déclin voire la disparition des échanges internationaux de publications traditionnels au profit des réseaux virtuels de communication internationale?*
Mots-clé : *bibliothèque, échanges internationaux de publications, nouvelles technologies.*

Sloane, a cărui bibliotecă va furniza primul nucleu al Bibliotecii Britanice, i-a expediat *Philosophical Transactions* chiar de la începutul apariției acestei publicații.

Deloc întâmplător că ideea creării unui sistem internațional care să permită difuzarea cunoștințelor prin schimb îi revine tot unui francez pe nume Alexandre Vattemare. Acesta concepe și pune în aplicare în 1833 „Sistemul de schimb internațional științific, literar și agricol”. Deviza filantropică a agenției pe care o creează în acest scop este: „Să primim de la cei care au pentru a transmite celor care nu au”.

În pofida resurselor mizerabile de care dispunea, Alexandre Vattemare a avut curajul de a iniția în 1839 relații de schimb între Franța și Statele Unite ale Americii, lărgind apoi rețeaua de țări până în Turcia și Iran.

În 1853, sistemul de schimb a luat o amploare considerabilă, fiind implicate în acest proces circa 130 de biblioteci și instituții din întreaga lume.

În 1867, este semnată la Paris prima convenție din istoria schimburilor internaționale de publicații. Ulterior au urmat și alte convenții, dintre care cea mai importantă este Convenția privind schimburile internaționale de documente oficiale și de publicații științifice și literare de la Bruxelles, semnată în 1866.

Așa cum le cunoaștem în prezent, schimburile internaționale sunt instituite de cea de-a 10-a Conferință Generală UNESCO din 3 decembrie 1958, când au fost adoptate două convenții: Convenția referitoare la schimburile internaționale de publicații intrată în vigoare la 23 noiembrie 1961 și Convenția referitoare la schimburile internaționale de publicații oficiale, intrată în vigoare la 30 mai 1961.

Principiile esențiale pe care se bazează schimbul de publicații sunt următoarele:

- gratuitatea,
- beneficiul reciproc,
- diversitatea tipurilor de publicații pentru schimb (monografii, publicații periodice, teze etc.).

De la bun început, schimburile de publicații au fost concepute ca o sursă complementară de completare a colecțiilor alături de cumpărare, depozit legal și donații, iar uneori pot constitui o sursă principală de achiziționare a publicațiilor apărute în străinătate, atunci când acestea sunt foarte scumpe pentru a fi cumpărate. Astfel, putem conchide că:

- Schimbul este cea mai economică formă de achiziții, deoarece nu antrenează sume valutare, ci fonduri de publicații naționale, procurate din producția editorială internă.
- Schimbul de publicații reprezintă o modalitate de cooperare științifică și culturală internațională;
- El favorizează libera circulație de idei și de informații științifice între instituțiile diferitor

țări;

- Schimbul are nu doar o semnificație economică, ci este, în primul rând, o expresie a unității internaționale, a științei, o formă de manifestare a principiilor de coexistență;

- Schimbul presupune spirit deschis, pasiune, inițiativă.

Biblioteca Academiei de Științe a inițiat schimbul de publicații chiar de la începuturi, ajungând în 1965 la 70 de parteneri. An de an această activitate a fost dezvoltată prin lărgirea bazei documentare ce cuprindea la început doar periodice, la care ulterior s-au adăugat și numeroase titluri de cărți. În mod progresiv, prin această activitate, Biblioteca Științifică Centrală s-a făcut tot mai cunoscută pe toate meridianele globului, câștigând prestigiul unui partener valoros și serios, care propagă prin publicațiile oferite limba, cultura și rezultatele științifice. În desfășurarea acestei activități, ca urmare a numeroaselor contacte cu partenerii străini, s-au conturat unele forme de relații, precum și unele modalități de perfecționare, concretizate în sporirea calității relațiilor, în creșterea numărului de publicații trimise partenerilor și, respectiv, primite de la aceștia.

Se știe că schimbul de publicații poate fi considerat avantajos atunci când satisface ambele părți, atunci când publicațiile sunt expediate și respectiv recepționate cu regularitate. Astfel, în anii '70-80, Biblioteca Academiei de Științe întreținea relații de schimb cu circa 400 de parteneri din întreaga lume, cota parte a schimbului din achizițiile în limbi străine reprezentând 40%. Din păcate, schimbul este tribut ar fluctuațiilor politice, economice, naționale și internaționale, astfel încât în anii '90, pe fondul unei sărăcii generalizate, biblioteca a avut fonduri tot mai reduse la capitalul schimb de publicații. Este tocmai perioada când numărul partenerilor de schimb a scăzut în mod catastrofal. După o perioadă de inactivitate situația a început să se redreseze în 2003, iar actualmente biblioteca întreține relații de schimb cu circa 170 de parteneri din 36 țări. Cota parte a schimbului din numărul total de intrări în 2009 a constituit 33,8%. Vom continua să menținem și să dezvoltăm relațiile cu parteneri valoroși care au posibilitatea de a trimite publicații deosebit de solicitate de beneficiarii bibliotecii. Ca și până acum, vom urmări **calitatea** publicațiilor intrate prin schimb și nu doar **cantitatea** acestora.

Menționăm câteva relații de schimb de excepție:

- Library of Congress, SUA,
- Biblioteca Academiei Române,
- Biblioteca Universitară București, România,
- University of California Library, Berkeley, SUA,
- Academia de Științe, Skopje, Macedonia,
- Biblioteka Jagiellonska, Krakov, Polonia,
- Biblioteca Universitară Cluj-Napoca, România.

La prima vedere obiectivele schimburilor internaționale sunt aceleași dintotdeauna: îmbogățirea reciprocă cu resurse documentare a partenerilor de schimb și dezvoltarea rețelelor internaționale de comunicare culturală.

Totuși modalitățile de efectuare a schimbului sunt pe cale de a se transforma rapid în ritmul în care tehnologiile revoluționează mijloacele de informare și comunicare. Internetul permite astăzi transmiterea listelor cu propuneri de schimb și selecționarea imediată a publicațiilor solicitate, reclamarea publicațiilor neprimite, răspunderea la reclamații.

În 2005, Library of Congress din SUA a lansat Programul Schimb de Dublete (DMEP: Duplicate Materials Exchange Program) în variantă electronică, oferind în acest mod posibilitatea de selectare on-line a publicațiilor. Astfel, avantajul acestui program față de cel tradițional este în primul rând operativitatea, principiile esențiale de funcționare fiind următoarele:

- O întreagă varietate de metode de localizare a publicațiilor căutate;
- Posibilitatea de a „frunzări” titlurile din toate cele 12 categorii de subiecte propuse de Biblioteca Congresului;
- Acces la întreaga bază de date a titlurilor propuse;
- Dacă titlul comandat este disponibil, confirmarea comenzii se face imediat printr-un e-mail;
- Odată selectat, titlul nu mai este disponibil pentru alți parteneri;
- Comenzile sunt îndeplinite imediat ce au fost plasate, indicându-se printr-un mesaj data concretă de expediere a cărților solicitate;

- Cota partenerului este actualizată periodic, disponibilă în regim on-line și stabilită în fiecare an în funcție de numărul de publicații primite de la partener în anul precedent.

Astfel, în perioada 2005-2009, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei a beneficiat în cadrul acestui program de circa 450 de cărți. Este de menționat că publicațiile reprezintă apariții recente la edituri prestigioase cum ar fi Oxford University Press, Cambridge University Press, Springer, Nova Science Publishers, Taylor&Francis Group etc.

Dar oare nu există decât avantaje în dezvoltarea noilor tehnologii? Suntem în măsură să ne întrebăm, dacă nu cumva această revoluție în mijloacele de realizare a schimbului internațional îi va reduce activitatea: de ce să facem schimb de publicații când le putem consulta la distanță? Oare trebuie să prevedem declinul, ba chiar dispariția schimburilor internaționale de publicații tradiționale în favoarea rețelelor virtuale de comunicare internațională? Va fi acesta un handicap pentru bibliotecile țărilor a căror principală sursă de achiziționare a publicațiilor străine este schimbul de publicații? Sau poate dimpotrivă le va insufla o nouă dinamică, pemițându-le o comunicare mai rapidă și mai puțin costisitoare cu partenerii lor de schimb?

Este greu de prevăzut ce se va întâmpla peste 10-20 de ani, pe de altă parte, este greu de imaginat o bibliotecă fără colecții de cărți și periodice pe suport tradițional. Fiecare bibliotecă are menirea de a păstra și dezvolta valorile științifice și culturale, iar cartea, în forma ei tradițională va căpăta o valoare și mai mare pentru cititorii erudiți și iubitorii de carte.

Bibliografie:

1. REGNEALĂ, Mircea. Studii de biblioteconomie. Constanța: Ex Ponto, 2001.
2. BRAD, Traian. Lectura și biblioteca publică la Cluj. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2001.
3. Biblioteca publică. Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare. Chișinău: Epigraf, 2007.
4. Biblioteca Academică: 1928-2003 / AȘM, Biblioteca Științifică Centrală. Chișinău: Civitas, 2003.
5. GHINCULOV, Silvia. Managementul informațional în instituțiile infodocumentare. Chișinău: Epigraf, 2007.
6. GAZIELLO, Catherine. Les échanges internationaux de publications: Pourquoi et comment? Quelles perspectives d'avenir? // 67th IFLA Council and General Conference, Boston, August 16-25, 2001.
7. TILLIETTE, Pierre-Alain. L'ambassadeur extravagant: Alexandre Vattmare, pionnier des échanges culturels internationaux. Paris, 2007.

Baza de date INIS – suport informațional al cercetărilor științifice

La 29 aprilie 2010, s-au împlinit 40 de ani de la fondarea Sistemului Internațional de Informare în Domeniul Nuclear (INIS – International Nuclear Information System).

Sistemul Internațional de Informare în Domeniul Nuclear constituie baza de date bibliografică cea mai importantă în domeniul utilizării științei și a tehnologiilor nucleare în scopuri pașnice. A fost creat în anul 1970 și este produsul informațional al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică. În INIS participă 122 de țări și 24 de organizații internaționale. Centrul coordonator se află la Viena (Austria).

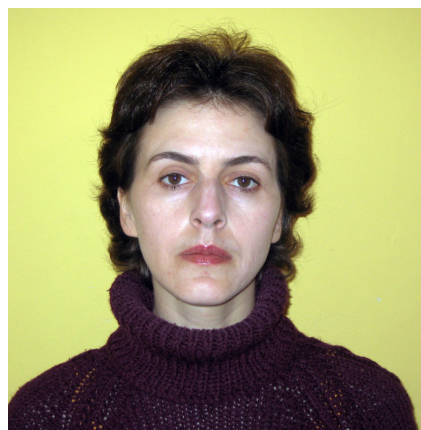
BD INIS oferă acces la peste 3 milioane de rezumate ale publicațiilor științifice și cuprinde circa 230 000 de unități de literatură neconvențională sau așa-zisa “literatură gri” în 63 de limbi.

Literatura neconvențională nu se distribuie în mod comercial și include materialele conferințelor, teze, rapoarte științifice și tehnice, brevete de invenții, standarde, buletine statistice, pliante etc. Literatura neconvențională este reflectată în BD în text integral, în format PDF. Anual în BD INIS se adaugă circa 100.000 de date bibliografice. Baza de date INIS se actualizează săptămânal.

Sistemul Internațional de Informare în Domeniul Nuclear acoperă o arie vastă de domenii științifice: energie atomică, radioprotecție și dozimetrie, securitatea nucleară, radiobiologie, radiologie și medicină nucleară, mediul ambiant, fizică nucleară și radiofizică, fizica particulelor elementare, fizica stării condensate, fizica plasmei, fizica atomică și moleculară, mecanică cuantică și clasică, rezistența materialelor, radiochimie, chimie anorganică, organică, fizică analitică, nucleară, supraconductibilitate, suprafluiditate, nanoștiință și nanotehnologii, astrofizică, cosmologie și astronomie, geologie.

Până la 3 aprilie 2009, BD INIS a fost disponibilă pentru utilizatori numai off-line pe compact-discuri, care în prezent se păstrează în BȘC “A. Lupan” a AȘM. Actualmente BD INIS este accesibilă

Janna NIKOLAEVA
Biblioteca Științifică Centrală
„Andrei Lupan” a AȘM
jeanne68@mail.ru

Abstract: *The paper presents a brief review of the International Nuclear Information System, the leading bibliographic database for nuclear science and technology. The main directions of INIS Centre (Moldova) activities are described.*
Keywords: *INIS; IAEA; bibliographic database; nuclear science; information resources.*

gratuit prin Internet (<http://www.iaea.org/inis/> ; <http://inisdb.iaea.org/>).

Republica Moldova este membru al Sistemului Informațional de Informare în domeniul Nuclear din anul 1997. Inițial, activitatea Centrului INIS din Moldova a fost desfășurată în cadrul Centrului de Automatizare și Metrologie al AȘM. În iulie 2008, Centrul INIS din Moldova s-a transferat la Biblioteca Științifică Centrală “A. Lupan”

a AȘM, unde, din iunie 2009, se efectuează introducerea datelor bibliografice în BD INIS de către intermediarul în relațiile cu INIS din partea Republicii Moldova.

Obiectivele principale ale intermediarului în relațiile cu INIS (Moldova):

- Analiza publicațiilor științifice editate pe teritoriul Republicii Moldova, care corespund tematicii INIS și pregătirea intrării de date bibliografice în BD INIS;
- Difuzarea produsului informațional INIS în Moldova prin intermediul serviciilor de informare și de promovare;
- Formularea propunerilor, sugestiilor pentru Secretariatul INIS cu privire la aspecte legate de administrarea, activitatea și dezvoltarea Sistemului Informațional.

Republica Moldova nu este un stat nuclear, nu are centrale nucleare, nu folosește energie atomică. Cu toate acestea Republica Moldova utilizează în activitatea economică anumite tipuri de radiații ionizante. Ponderea maximă de utilizare a surselor de radiații ionizante și a materialelor nucleare revine instituțiilor de cercetare și educație, instituțiilor medicale, întreprinderilor industriale. Câteva exemple de utilizare a tehnologiilor nucleare în Moldova: folosirea mutagenzei induse cu raze gama pentru obținerea soiurilor de plante cu înaltă productivitate, utilizarea tehnicilor radioimagistice în diagnosticul și cercetarea medicală, aplicarea radiațiilor ionizante în tratamentul afecțiunilor oncologice, folosirea metodelor de analiză cu raze Röntgen în fizică, chimie și inginerie etc. Centrul Coordonator al Sistemului Informațional a elabo-

rat lista elementelor tabelului periodic al lui Mendeleev care prezintă interes nuclear. Lista conține circa 71 elemente. Obținerea și studierea materialelor și compușilor care conțin elementele date, de asemenea, prezintă interes nuclear.

Introducerea informației în baza de date se efectuează în mod descentralizat, ceea ce înseamnă că intermediarii din orice țară-membru al Sistemului Informațional introduc în BD date bibliografice ale publicațiilor științifice, editate pe teritoriul respectiv și corespund tematicii INIS.

Pentru integrarea datelor electronice în BD INIS, se utilizează softul WinFIBRE (Windows Friendly Input of Bibliographic Records). Softul WinFIBRE conține matrice-standard pentru diferite nivele de descriere bibliografică: (A, M, S, C – analytic, monographic, serial, colectiv). Orice matrice-standard se compune din seturi de etichete mobile (tag-uri). Tag-urile pot fi obligatorii sau facultative. Pentru toate nivelele de descriere bibliografică sunt obligatorii tag-uri de titlu al publicației în limba engleză, limba publicației, locul și anul ediției, descrierea fizică, indice de clasificare, descriptori, rezumat în limba engleză. Descrierea bibliografică a documentelor cu caractere chirilice se prezintă în transliterare. Literatura neconvențională se prezintă în text integral. File-ul cu document scanat în formatul PDF se trimite pe FTP-server Centrului Coordonator al INIS.

Interface-ul BD INIS este bine structurat și permite efectuarea rapidă a procesului de căutare după mai multe criterii: autor, titlu, sursă, cuvinte-cheie, indice de clasificare, locul și anul ediției etc. Se propune căutarea simplă și avansată.

The screenshot shows the INIS Database search results page. The search criteria are: Subject: phrase, NANOSCIENCE AND NANOTECHNOLOGY, Authority. The search results are displayed in a table with columns for Subject, Author, Title, and Date. The first result is: Subject: NANOSCIENCE AND NANOTECHNOLOGY, Author: Wang, Carolin, Title: Next Generation Neutron Scintillators Based On Semiconductor Nanostructures, Date: 2008. The second result is: Subject: NANOSCIENCE AND NANOTECHNOLOGY, Author: Aronson, Megan C., Title: Unconventional Magnetism in Low Carrier Density Systems and Nanoparticle Composites, Date: 2008. The interface also includes a sidebar with a list of subjects and their corresponding record counts.

Fig. 1. Căutarea în BD INIS, câmpul: Indice de Subiect (Subject)

Pe pagina web a INIS utilizatorilor li se oferă un Tezaur multilingv arab-chinez-englez-francez-german-rus-spaniol, cu aproximativ 30.000 de cuvinte-titlu din diferite domenii – fizică, chimie, biologie, tehnică, medicină. Articolul de dicționar

reflectă nu numai termenul tradus, dar și relațiile semantice cu alte titluri-articole de dicționar, precum și diapazonul câmpului semantic al noțiunii. Dacă termenul este demodat, dicționarul va oferi termenul contemporan.

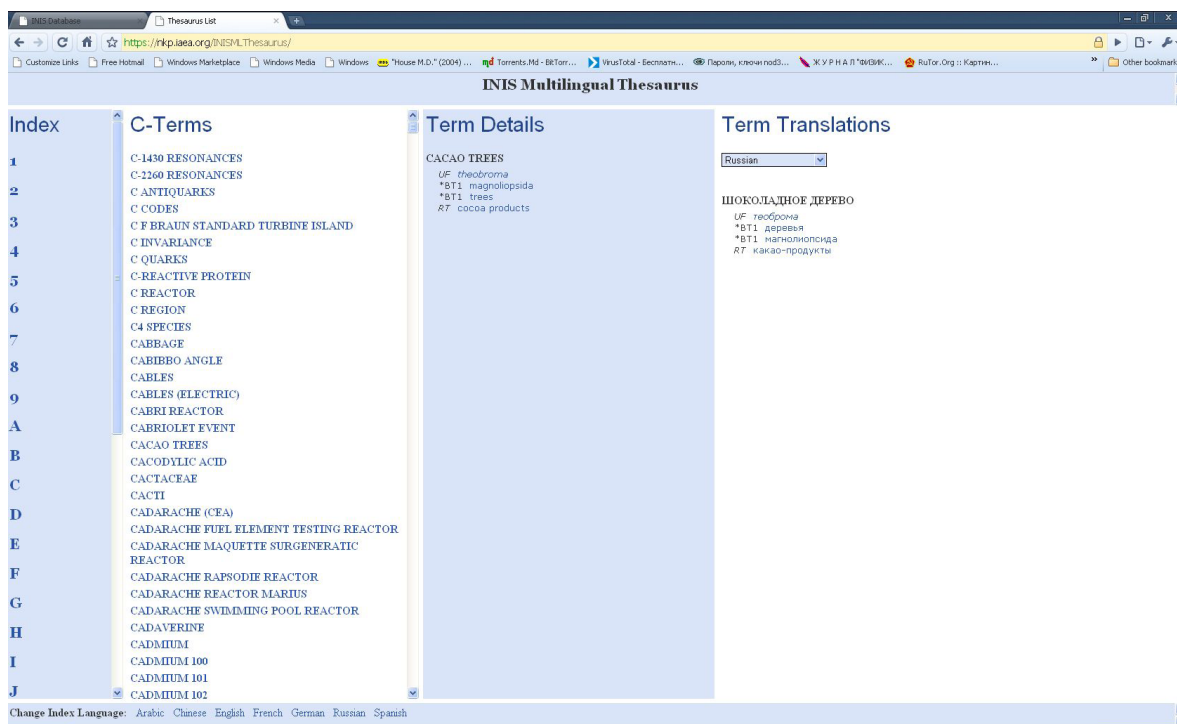

Fig. 2. Tezaur multilingv: arab, chinez, englez, francez, german, rus, spaniol

Centrul INIS din Moldova a introdus în total 383 de înregistrări, din care 292 sunt realizate de intermediarul Bibliotecii Științifice Centrale “A. Lupan” a AȘM. În BD INIS sunt introduse date bibliografice și rezumate ale articolelor din revistele științifice: *Moldavian Journal of the Physical Sciences*, *Buletinul Acad. de Științe a Moldovei*, *Științe medicale*, *Mediul ambiant*, *Sănătate publică*, *Economie și Management în medicină*, *Curierul medical*. De asemenea, s-au introdus materialele conferințelor: The 4-th International Conference on Materials Sciences and Condensed Matter Physics. Ch., 2008. 258 p.; Probleme actuale în igiena radiațiilor, radioprotecție și radiobiologie: materialele conf. naț. Ch., 2009. 158 p.

Promovarea BD INIS se realizează prin seminare, prin propagarea materialelor metodice, a pliantelor informative, prin publicarea articolelor în domeniul respectiv, prin oglindirea informației despre INIS pe pagina web a BȘC “A. Lupan” a AȘM. Intermediarul în relațiile cu INIS oferă utilizatorilor asistență informațională și ajutor în căutarea documentară.

În 2009-2010, la BD INIS s-au adresat 240 de utilizatori, care au efectuat 1803 de căutări.

Ar fi bine ca adresa paginii web a bazei de date INIS să fie plasată pe site-urile bibliotecilor universitare pentru informarea întregii comunități științifice, despre produsul informațional respectiv.

Bibliografie:

1. <http://www.iaea.org>
2. Buzdugan, Artur; Mitsu, Eleonora; Andriesh, Anatol [et al.]. Establishment of International Nuclear Information System – branch of the Republic of Moldova. In: *Moldavian Journal of the Physical Sciences*. 2002, vol. 1, nr. 2. p. 75-77. Disponibil: <http://sfm.asm.md/moldphys/2002/vol1/n2/pdf75.pdf>. Accesat: 01.07.2010.

Implementarea Sistemului de Management al Calității în Biblioteca Științifică ASEM: aspecte metodologice

Natalia CHERADI
Academia de Studii Economice din
Moldova
Biblioteca Științifică
cheradi@lib.ase.md

În anul 1998, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Recomandarea 98/561, în care a subliniat nevoia cultivării calității învățământului superior prin măsuri de asigurare a calității și cooperarea țărilor europene. Academia de Studii Economice din Moldova a conceput soluții pertinente, pe care le-a concretizat într-o strategie proprie în domeniul calității, începând cu anul 2008. Procesul a început cu formularea Declarației rectorului privind politica ASEM în domeniul calității, formularea valorilor și principiilor Sistemului

Abstract: *The system of quality management in the education system is based upon a policy, an organizational structure and on documentation that allows the supervising, the evaluation and the corrective-preventive intervention and the continuous improvement of the quality. The implementing of the management system ISO 9000:2000 in the Scientific Library of the Academy of Economic Studies is a good way to resolve the actual problems, so that a quality education could be realized just in a medium in which all the involved parties assume the responsibility for the quality of their contribution.*

Key words: *System of Quality Management, process procedures, system procedures, beneficiary satisfaction survey, staff satisfaction survey, Internal Audit, continuous improvement, corrective actions, preventive actions.*

de Management al calității din cadrul instituției. Orientarea spre client este principiul fundamental al sistemului de calitate.

Managementul calității constituie o preocupare și în Biblioteca Științifică ASEM. Se impune ca un obiectiv esențial crearea unui sistem de management corespunzător, care să îndeplinească cerințele de calitate impuse de ISO 9000, conștientizând că trebuie să se ridice la standarde moderne de eficiență și eficacitate pentru dezvoltare durabilă. Alinierea la un Sistem de Management

al Calității (SMC) a presupus implementarea *procedurilor de sistem* (mod de efectuare a unei activități) și *procedurilor de proces* (mod specificat de efectuare, îndeplinire a unui proces), specificate de standardul ISO 9001:2000.

Procedura de proces „Elaborarea documentelor” definește structura, forma și modul de elaborare, precum și competențele de elaborare, verificare, aprobare a documentelor SMC. Procedurile sistemului de Management al Calității au un format standardizat, prima pagină conține următoarea informație: sigla instituției, codul alfanumeric al procedurii, format din abrevierea PS (pentru procedurile de sistem) sau PP (pentru proceduri de proces) și din câteva cifre, care corespund capitolului standardului ISO 9001:2000; semnătura responsabililor care au elaborat, coordonat, verificat și au aprobat procedura.

Procedurile Sistemului de Management al Calității ale ASEM au o structură similară: cuprins, scop, domeniu de aplicare, terminologie și abrevieri utilizate etc. Regulamentele au un format și o structură liberă și trebuie să conțină cel puțin: titlul documentului; data emiterii; codul, redacția, numărul paginii; partea descriptivă; semnăturile responsabililor de elaborare, coordonare, verificare și aprobare (pentru regulamentele aprobate după 1 septembrie 2008).

Instrucțiunile de lucru sunt documente scurte, de obicei de o singură pagină, care documentează modul în care se execută o activitate specifică. Alte documente interne includ: documentele referitoare la procesele de prestare servicii, aprovizionare, asigurarea activității personalului etc.; documente de intrare-ieșire (corespondența); formulare de comunicare internă. Responsabil de controlul categoriilor enumerate de documente este emitentul.

Procedura de sistem „Controlul documentelor” definește responsabilitățile și descrie metodele utilizate pentru controlul documentelor Sistemului de Management al Calității al ASEM, de a stabili criteriile pentru elaborarea, verificarea, aprobarea, emiterea, distribuția, arhivarea, analiza și actualizarea acestor documente. Prezenta procedură include următoarele 4 categorii de documente:

- Manualul Sistemului de Management al Calității;
- Proceduri de sistem, proceduri de proces și regulamente;
- Alte documente interne (documentele referitoare la procesele de prestare servicii, aprovizionare, asigurarea activității personalului; corespondența);
- Documente de origine externă (acte normative și legale aplicabile, standarde, autorizații și permise (autorizații de mediu, avize funcționare, buletine informative, publicații etc.).

Toate documentele interne, aplicarea cărora

influențează calitatea serviciilor și proceselor sunt emise după parcurgerea a 3 faze: elaborare, verificare și aprobare. Orice subdiviziune care elaborează documente trebuie să asigure:

- respectarea algoritmului de emiterie și a formatului stabilit;
- atribuirea unei identități unice prin codificarea documentelor;
- ținerea evidenței documentelor elaborate, cât și a modificărilor acestora;
- obținerea avizelor/aprobărilor necesare pe documentele elaborate înainte de distribuție;
- identificarea utilizatorilor și difuzarea documentului aprobat;
- retragerea documentelor anulate atunci când se difuzează noi redacții ale acestora;
- păstrarea fișelor de difuzare a documentelor.

Pentru asigurarea evidenței documentelor, fiecare subdiviziune a ASEM, inclusiv biblioteca, elaborează și actualizează periodic formularul *Nomenclatorul documentelor interne* ce conține informații despre titlul, codul și redacția documentelor interne ce pot influența calitatea serviciilor prestate; responsabilii de elaborare, verificare și aprobare a acestor documente.

Verificarea documentelor SMC în ASEM se execută de Departamentul de Management al Calității și Dezvoltare Curriculară (DMCDC), care verifică corespunderea documentului prevederilor standardului ISO 9001. Angajații ASEM au posibilitatea de a face propuneri de modificare, îmbunătățire, corectare sau clarificare prin utilizarea formularului *Propuneri de modificare a documentelor*. Toate modificările la documente sunt supuse aceleiași nivel de analiză și aprobare ca și documentele inițiale. Atunci când este necesar a se efectua o modificare minoră la un document se va utiliza *Fișa de modificare a documentelor*.

Distribuția Manualului calității, procedurilor SMC, regulamentelor și formularelor menționate în aceste documente se face în mod controlat, în interiorul și exteriorul Academiei de către Secretariatul ASEM, prin intermediul formularului *Lista de distribuție a documentelor*. Distribuitorul urmărește retragerea din uz a copiilor învechite a documentelor cu distribuție controlată și înlocuirea lor cu redacțiile actualizate. Un document cu inscripția *Copie Necontrolată* poate fi transmis și în cazul în care nu este încă verificat și aprobat sau când este transmis pentru informare.

Retragerea din uz a documentelor se realizează de către distribuitorul documentului, în diverse situații, cele mai importante fiind următoarele: încheierea activităților care au necesitat utilizarea acelor documente; documentele sunt anulate/înlocuite; documentele prezintă un grad avansat de distrugere.

Arhivarea documentelor se realizează în spații special amenajate care să asigure condițiile specifice de păstrare, protecția împotriva pierde-

rii, dispariției, deteriorării sau distrugerii acestora. În arhivă se transmit următoarele categorii de documente îndosariate, pentru care se asigură evidența și integritatea fizică pe întreaga perioadă de păstrare: cu termen permanent de păstrare; cu termen îndelungat de păstrare (mai mult de 10 ani); dosarele personalului scriptic peste 2 ani după terminarea lor în lucrările de secretariat.

Documentele privind cadrul legal de desfășurare a activității în învățământul superior (inclusiv legi, regulamente, hotărâri de guvern, licențe etc.) sunt incluse în *Nomenclatorul documentelor externe*. Biblioteca include în nomenclatorul cadrului regulamentar și juridic al domeniilor conexe: cultură, activitate editorială, proprietate intelectuală etc. Acest formular conține informații despre denumirea, codul, organismul ce a aprobat documentul extern, data aprobării, deținătorul originalului și utilizatorii. Pentru documentele externe utilizate în cadrul ASEM nu se aplică sistemul de codificare, acestea păstrând identificarea inițială, dar pe prima pagină a documentului se aplică ștampila ASEM.

Procedura de sistem „Controlul înregistrărilor” stabilește modul de identificare, colectare, arhivare, protejare, regăsire, conservare și eliminare (distrugere) a înregistrărilor calității, pentru a demonstra aplicarea eficace a Sistemului de Management al Calității de către subdiviziunile ASEM în conformitate cu condițiile specificate. Înregistrările sunt identificate în formularul *Lista înregistrărilor SMC* prin titlu și prin cod unic, redacția formularului, indicate în spațiile prevăzute ale acestora.

Procedura de proces „Responsabilitatea managementului”. Scopul prezentei proceduri este:

- Asigurarea că managementul de la cel mai înalt nivel din ASEM poartă responsabilitate pentru dezvoltarea, implementarea și menținerea SMC, îmbunătățirea continuă a eficacității lui.

- Stabilirea modului de menținere, gestionare și îmbunătățire a Sistemului de Management al Calității de către managementul ASEM.

- Descrierea modalităților de efectuare a Analizei SMC din partea managementului, de orientare către client, planificare a obiectivelor, stabilire a responsabilităților și autorităților, elaborare și actualizare a politicii în domeniul calității.

Politica de asigurare a calității a ASEM este elaborată de către Rector cu participarea DMCDC și prevede angajamentul managementului pentru satisfacerea cerințelor beneficiarilor, îmbunătățirea continuă a eficacității SMC, conține o descriere a obiectivelor strategice în domeniul calității. O descriere sintetică a obiectivelor strategice ale ASEM și a angajamentului managementului sunt aduse în Declarația Rectorului privind politica ASEM în domeniul calității, care este adusă la cunoștința tuturor părților interesate prin publi-

carea pe site-ul Academiei, afișarea pe panourile informaționale și instruirea angajaților.

Obiectivele generale sunt divizate în obiective specifice, care se stabilesc de către fiecare subdiviziune și se generalizează de către DMCDC în formularul *Obiectivele calității*. Pentru fiecare obiectiv se stabilește termenul de executare, responsabilul și resursele necesare. În procesul de stabilire a obiectivelor se ia în considerație:

- cerințele și așteptările părților interesate față de calitatea serviciilor educaționale;
- gradul de satisfacție al beneficiarilor;
- rezultatele evaluării competenței personalului;

- rezultatele Analizei sistemului de management al calității;

- resursele necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Obiectivele privesc atât mediul extern (îmbunătățirea poziției competitive, a satisfacției beneficiarilor etc.), cât și mediul intern (comunicarea internă, îmbunătățirea proceselor etc.). Responsabilii pentru subdiviziuni asigură distribuția obiectivelor astfel încât fiecare angajat să fie informat asupra politicii în domeniul calității în general și asupra obiectivelor generale și specifice, ce țin de competența și responsabilitatea subdiviziunii în cauză.

Toate planurile sunt analizate în Comisia de evaluare și asigurare a calității și prezentate spre aprobare Senatului. Responsabilitățile și autoritățile pentru activitățile curente și cele ce au efect asupra calității serviciilor/proceselor/ SMC sunt stabilite în fișele postului pentru fiecare angajat. Drept elemente de intrare pentru analiza sistemului de management al calității servesc informațiile prezentate de către DMCDC în formularul *Raport privind funcționarea SMC*. În rezultatul analizei Raportului este completat formularul *Analiza sistemului de management al calității* cu decizii referitoare la politica, obiectivele și eficiența SMC și activități de îmbunătățire.

Procedura de proces „Resurse umane” stabilește metodologia de:

- identificare a competențelor necesare pentru personalul care desfășoară activități ce influențează calitatea serviciilor;

- planificare a instruirii personalului și evaluare a eficacității instruirii;

- asigurare a conștientizării de către personal a relevanței și importanței sale în realizarea obiectivelor calității.

ASEM identifică competențele necesare pentru personalul care desfășoară activități ce influențează calitatea în fișele postului și regulamentele de funcționare a subdiviziunilor. ASEM evaluează cel puțin o dată în 5 ani competențele cadrelor didactice și competențele personalului care îndeplinește activități ce pot influența calitatea procesului educațional (altul decât personalul didactic) cel puțin o dată în trei ani.

Pentru înregistrarea rezultatelor evaluării, este utilizat formularul *Evaluarea competențelor angajaților*. Pentru a completa formularul, evaluatorii utilizează instrucțiunea operațională *Instrucțiune evaluare personal*. Angajatului i se pun întrebări în dependență de specificul funcției ocupate. După verificarea competențelor angajaților și în baza punctajului total obținut de angajat, Comisia decide asupra următoarelor rezultate: angajatul corespunde funcției deținute; corespunde funcției cu condiția îndeplinirii recomandărilor; nu corespunde funcției deținute.

La adoptarea deciziei definitive cu privire la corespunderea angajatului funcției deținute, se ia în considerație aportul acestuia la îndeplinirea obiectivelor înaintate, respectarea regulilor de disciplină internă, lipsa reclamațiilor, pretențiilor din partea clienților, conducerii și colegilor, calitățile personale ale acestuia, rezultatele evaluărilor precedente ale angajatului și alte criterii de ordin profesional și personal la solicitarea membrilor comisiei de evaluare.

Analizând datele privind evaluarea personalului și solicitările membrilor comisiei de evaluare, conducătorii subdiviziunilor identifică punctele slabe ale personalului și, în dependență de aceasta, planifică instruirea. Cel puțin o dată în an se elaborează *Programul de instruire* conform necesităților de instruire identificate. Programele de instruire sunt aprobate de către rector și sunt orientate la asimilarea cunoștințelor de către angajați în activitățile operaționale și implementarea/îmbunătățirea Sistemului de Management.

Instruirea personalului se organizează în vederea atingerii următoarelor obiective: dezvoltarea calificării și competenței personalului; comunicarea și înțelegerea cerințelor SMC și politicii în domeniul calității; conștientizarea relevanței și importanței activităților desfășurate în îndeplinirea obiectivelor calității; promovarea cerințelor și așteptărilor clientului.

În cadrul ASEM se efectuează următoarele tipuri de instruire:

Tipul de instruire	Când / în ce mod se efectuează
Planificată	<ul style="list-style-type: none"> pe parcursul desfășurării activităților (conform planului de instruire) cu ocazia implementării sau modificării SMC
Neplanificată	<ul style="list-style-type: none"> instruiri efectuate la angajare instruiri efectuate la schimbarea locului de muncă sau la schimbarea funcției instruiri la utilizarea de echipamente, metode de lucru sau de control noi, documente noi; când se constată neconformități grave sau repetate
Autoinstruire	prin studiu individual, utilizându-se documente, buletine informative, reviste de specialitate etc.

Tematica de instruire cuprinde cerințe referitoare la: politică și obiective în domeniul calității; documentele SMC; ridicarea nivelului de calificare și profesionalism; conștientizarea cerințelor și necesităților beneficiarilor; reglementări și normative în vigoare; executarea, monitorizarea și măsurarea proceselor; alte subiecte după necesitate.

Evaluarea eficacității instruirii este efectuată de către instructori și conducătorii de subdiviziuni sau reprezentantul managementului pentru calitate, care verifică în ce măsură personalul instruit a însușit și utilizează în practică cunoștințele acumulate. Instructorul evaluează eficiența instruirii imediat după livrarea cursului, iar conducătorii subdiviziunilor – peste 10 zile de la livrarea cursului. Rezultatele se înregistrează în formularul *Înregistrarea și evaluarea eficienței instruirii*. În cazul în care punctajul obținut este mai jos decât nivelul acceptabil, conducătorul subdiviziunii implicate trebuie să decidă împreună cu Serviciul Resurse Umane acțiunile corective ce trebuie întreprinse. Pentru fiecare angajat, Servi-

ciul Resurse Umane înregistrează în fișa *Înregistrarea individuală a instruirii* instruirea la care a participat și rezultatele obținute.

Procedura de proces „Infrastructura” stabilește responsabilitățile și descrie metodele de menținere a infrastructurii, necesare pentru asigurarea conformității serviciilor. Scopul activității de control al infrastructurii este: menținerea parametrilor normali de funcționare a elementelor infrastructurii pe parcursul întregii perioade de exploatare; asigurarea fiabilității; respectarea termenelor și costurilor de reparație. Procedura se aplică pentru următoarele elemente ale infrastructurii: încăperi și utilități asociate; echipament: servicii de comunicare (telefonie și Internet).

O comisie în componența căreia intră inginerul șef, intendentul și inginerul pentru protecția muncii inspectează, la sfârșitul fiecărui an de învățământ, încăperile și decid necesitățile de efectuare a reparațiilor. În rezultat se elaborează *Planul de mentenanță a clădirilor* pentru anul curent. Lucrările efectuate se descriu succint în *Registrul mentenanței echipamentului*. Solicitări-

le și intervențiile neprogramate de mentenanță și rezultatul acestora se înregistrează în formularul *Registrul intervențiilor neprogramate de mentenanță a echipamentului*.

Procedura de proces „Procese referitoare la clienți (beneficiari)” stabilește metodologia de determinare și analiză a cerințelor specificate și nespecificate de către Beneficiar sau orice alte cerințe suplimentare identificate, referitoare la serviciile prestate; comunicare cu beneficiarii, în vederea satisfacerii cerințelor referitoare la calitate. Beneficiarii ASEM pot fi divizați în 3 categorii: studenți/masteranzi/doctoranzi; angajatori (companii, organizații); beneficiarii altor servicii prestate. ASEM își prezintă serviciile clienților prin diferite metode, inclusiv: Ziua ușilor deschise; acțiuni de publicitate în ziare/radio/TV; site-ul ASEM; conferințe, seminare științifice etc.

Procedura de proces „Proiectare și dezvoltare” descrie modalitățile de ținere sub control a procesului de proiectare și dezvoltare. În urma studiilor de piață efectuate prin intermediul chestionarelor de evaluare completate de către clienți și în baza analizelor efectuate se obțin informații referitor la direcții de îmbunătățire a serviciilor existente, cât și propuneri de dezvoltare a serviciilor noi, extinderea nomenclatorului de servicii și produse etc.

Serviciul Știință elaborează *Planul de proiectare – dezvoltare produse/servicii*, o copie a acestuia fiind pusă la dispoziția tuturor funcțiilor implicate. După realizarea practică a produselor/serviciilor noi/modificate, se efectuează sondaje de evaluare a impactului pe care l-a avut produsul nou în rândul beneficiarilor, în urma cărora pot apărea propuneri de modificare a modului de perfecționare, anulare etc.

Procedura de proces „Aprovizionarea” stabilește metodologia de asigurare a conformității bunurilor și serviciilor achiziționate cu condițiile specificate, utilizând procese eficiente de selecție/calificare a furnizorilor. Procedura se aplică pentru procesele de aprovizionare a bunurilor și serviciilor ce au un impact strategic asupra calității prestării serviciilor educaționale: mobilier; utilaj și tehnică informațională; manuale și literatură de specialitate; consumabile; servicii prestate de terți (construcție și reparație, mentenanță tehnică informațională, consultanță și instruire).

Coordonarea activității de aprovizionare în cadrul ASEM este asigurată în baza Legii Republicii Moldova privind achizițiile publice de către Serviciul Dotare. Aprovizionare.

Necesarul de aprovizionare cu manuale și literatură de specialitate este estimat de personalul Serviciului *Completare. Evidență* al Bibliotecii Științifice ASEM în funcție de Planul de studii, planurile de cercetare științifică și cererea utilizatorilor. Dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă are loc prin intermediul: achiziției documentelor, care presupune analiza ofertelor parvenite de la

edituri; librării; Internet; agenții de abonare; primirea documentelor sub formă de donații de la alte biblioteci; organizații nonguvernamentale; persoane particulare; schimbul intern și internațional de documente.

Servicii prestate de terți (procese externalizare) sunt identificate și introduse în *Lista proceselor externalizate*. După întocmirea cererii de ofertă pentru manuale și literatura de specialitate, aceasta se prezintă pentru analiză șefilor de catedre, împreună cu care se determină cantitatea optimă necesară procesului de studii. Cererea de ofertă a edițiilor periodice se face publică în *Buletinul achizițiilor publice*, după care se anunță tender.

ASEM efectuează selectarea furnizorilor pentru toate tipurile de bunuri și servicii achiziționate. În cazul în care ASEM nu dispune de informații privind furnizorul, acestuia i se transmite un *Chestionar de autoevaluare a furnizorului*. Utilizând informațiile din contracte, referințe, prospecte, chestionarul de autoevaluare a furnizorului și informația despre colaborările anterioare cu furnizorii, se efectuează evaluarea lor, în baza *Fișelor de evaluare a furnizorilor*, în care se stabilește punctajul furnizorului: pentru utilaj și tehnică informațională; pentru birotică și consumabile; pentru manuale și literatura de specialitate; pentru servicii furnizate de terți etc. În urma evaluării și selecției furnizorilor se întocmește *Lista furnizorilor acceptați* care se păstrează la responsabilii de procese și se utilizează la selectarea și încheierea de contracte cu furnizorii.

Procedura de proces „Controlul furnizării serviciului” stabilește metodologia de asigurare a prestării serviciilor educaționale în condiții controlate. Asigurarea cu necesarul de personal calificat pentru desfășurarea procesului de prestare a serviciilor educaționale se realizează în conformitate cu schema de personal, organigrama, fișele postului, necesarul de angajare.

În activitatea de asigurare a corespunderii parametrilor mediului de lucru cu normele prevăzute, ASEM se conduce de legislația Republicii Moldova, inclusiv Legea „*Cu privire la protecția muncii*” și Codul Muncii al RM. Crearea unui mediu de lucru adecvat contribuie la realizarea mai completă a potențialului fiecărui angajat. În academie sunt întreprinse măsuri pentru a se asigura condiții adecvate de derulare a proceselor.

În cadrul ASEM se menține permanent un ansamblu de condiții necesare pentru a realiza conformitatea cu cerințele față de servicii. Aceste condiții includ:

- factori umani (recunoașterea meritelor angajaților, premiere, posibilități de dezvoltare profesională),
- factori fizici (ergonomia organizării locului de muncă);
- factori sociali (asigurarea socială, concedii etc.);

- factori psihologici (crearea unui climat psihologic adecvat în colectiv);
- factori de mediu (temperatură, aer condiționat, umiditate, iluminare etc.).

Evaluarea factorilor de mediu se efectuează o dată la 5 ani, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, de către Centrul de Medicină Preventivă, acreditat în ordinea stabilită. Factorii critici care pot afecta siguranța activității personalului și calitatea serviciilor educaționale sunt următorii: temperatura și umiditatea relativă a aerului; gradul de iluminare; nivelul radiațiilor electromagnetice.

În cazul depistării neconformităților referitoare la protecția muncii, inginerul pentru protecția muncii completează o *Notă informativă* pentru conducătorul subdiviziunii implicate, în care stabilește termenul înlăturării încălcării regulilor protecției muncii, înaintează propuneri privind tragerea la răspundere a persoanelor responsabile, care au admis încălcarea. Ingerul pentru protecția muncii, în comun cu conducătorii subdiviziunilor întreprinderii, planifică și organizează instruirea angajaților, în ce privește regulile de protecția muncii, inclusiv la lucrările cu substanțe dăunătoare și periculoase. Rezultatele instructajului se înregistrează în *Registrul instructajului de protecție a muncii la locurile de muncă și Registrul instructajului introductiv de protecție a muncii*.

Procedura de proces „Păstrarea conformității materialelor achiziționate” stabilește responsabilitățile pentru următoarele procese: recepționarea la depozit a materialelor necesare pentru prestarea serviciilor de instruire; încărcarea-descărcarea, păstrarea și livrarea materialelor necesare pentru prestarea serviciilor de instruire și necesitățile administrative. Materialele achiziționate sunt recepționate de către magaziner în baza documentelor de însoțire: factura fiscală, certificat de conformitate sau declarație de calitate. Materialele neconforme sunt izolate în locuri special destinate, marcate cu inscripția *Produx neconform* până la luarea deciziei ulterioare despre folosire, casare sau utilizare.

Procedura de proces „Evaluarea satisfacției beneficiarului” stabilește responsabilitățile și descrie metodele folosite de ASEM pentru:

- diagnosticarea activității instructiv-educative a cadrelor didactice din ASEM, cu scopul de a spori calitatea predării (evaluare formativă);
- furnizarea de informații pentru luarea deciziilor administrative privind ocuparea posturilor, alocările de resurse, organizarea cursurilor de perfecționare etc. (evaluare administrativă);
- definirea datelor și informației necesare pentru a evalua nivelul de satisfacție al beneficiarilor;
- stabilirea metodelor de măsurare a satisfacției beneficiarilor, utilizând date și informații definite.

DMCDC elaborează chestionare de tipul

„Chestionar pentru evaluarea satisfacției studenților”, „Chestionar pentru evaluarea satisfacției angajatorilor”, „Chestionar pentru evaluarea satisfacției clienților”. La primirea chestionarelor completate, organizatorii chestionării calculează suma punctajului obținut, pe care o raportează procentual la suma maximă a punctajului. Pe baza acestui procent, se utilizează următoarea grilă de apreciere a satisfacției beneficiarilor: 80-100% – beneficiar satisfăcut; 60-80% – beneficiar parțial satisfăcut; 0-60% – beneficiar nesatisfăcut.

Pornind de la gradul individual de satisfacție al fiecărui respondent, se calculează media aritmetică, valoare care, folosind aceeași grilă de apreciere, reprezintă gradul general de satisfacție a beneficiarilor. În cazul beneficiarilor nesatisfăcuți se inițiază acțiuni corective. Datele rezultate din prelucrarea chestionarelor sunt analizate statistic și se identifică zonele potențiale de îmbunătățire a serviciilor prestate în scopul creșterii satisfacției beneficiarilor față de serviciile prestate.

Procedura de proces „Evaluarea satisfacției personalului” stabilește responsabilitățile și descrie metodele folosite pentru: definirea datelor și informației necesare pentru a evalua nivelul de satisfacție al angajaților; stabilirea metodelor de măsurare a satisfacției angajaților, monitorizarea validității informației, a datelor și a metodelor utilizate în vederea implementării acțiunilor corespunzătoare pentru a asigura îmbunătățirea continuă a serviciilor.

Prezenta procedură se aplică pentru toți angajații, care efectuează activități ce influențează calitatea prestării serviciilor educaționale. Satisfacția angajaților – percepția personalului în legătură cu măsura în care i-au fost îndeplinite cerințele. Procesul de evaluare a satisfacției personalului se realizează pe parcursul întregului an calendaristic prin intermediul chestionarelor de evaluare a satisfacției acestora.

Serviciul Resurse Umane elaborează *Chestionarul pentru evaluarea satisfacției personalului*, ce conține afirmații pe care angajatul trebuie să le aprecieze în conformitate cu scara propusă. În partea de jos a chestionarului angajatul înaintează propuneri de îmbunătățire a activității ASEM.

La primirea chestionarelor completate de către personal, DMCDC sintetizează rezultatele și le înregistrează în *Fișa de înregistrare a satisfacției personalului*. Se calculează suma punctajului obținut în fiecare chestionar completat și se raportează procentual la suma maximă a punctajului. Pe baza acestui procent, grila de apreciere a satisfacției personalului este următoarea: 80-100% – personal satisfăcut; 60-80% – personal parțial satisfăcut; 0-60% – personal nesatisfăcut.

Pornind de la gradul individual de satisfacție al fiecărei persoane, se calculează media aritmetică, valoare care, folosind aceeași grilă de apreciere, reprezintă gradul general de satisfacție al personalului. În cazul angajaților nesatisfăcuți se inițiază ac-

țiuni corective și/sau preventive. În cazul angajaților parțial satisfăcuți, se analizează observațiile acestora din chestionarele de evaluare în cadrul analizei efectuate de management. Datele rezultate din prelucrarea chestionarelor sunt analizate statistic și se identifică zonele potențiale de îmbunătățire a proceselor în scopul creșterii satisfacției personalului.

Procedura de sistem „Auditul intern” stabilește responsabilitățile și modul de desfășurare a activităților de planificare și efectuare a auditurilor interne cât și de înregistrare a rezultatelor acestora. Audit – examinare sistematică și independentă, în scopul obținerii de dovezi de audit și evaluării lor cu obiectivitate, pentru a determina măsura în care sunt îndeplinite criteriile de audit. Auditul intern al sistemului de management al calității se efectuează pentru:

- a determina măsura în care sunt îndeplinite cerințele sistemului de management al calității stabilite prin documentele proprii, cerințele legislative și normative aplicabile;
- a evalua eficacitatea și funcționalitatea sistemului de management al calității și pentru a identifica oportunități de îmbunătățire a calității;
- a identifica neconformitățile existente și neconformitățile potențiale și a verifica dacă neconformitățile identificate au fost corectate.

Auditorii interne sunt programate la începutul fiecărui an de învățământ, ținând cont de importanța proceselor și subdiviziunilor auditate, rezultatele auditorilor anterioare. Programarea auditului intern este înregistrată în formularul *Programul auditului intern*, care include: denumirile subdiviziunilor sau responsabililor de procese; criteriile de audit; perioada planificată pentru desfășurarea auditului intern.

Pe baza acestui formular, auditorul principal întocmește *Planul de audit intern*, care se transmite responsabilului pentru procesul care urmează a fi auditat. Echipa de audit elaborează formularul *Fișa de evaluare*, în care sunt incluse subiectele ce vor fi analizate pe parcursul auditului și stabilește toate documentele necesare pentru desfășurarea auditului: proceduri și regulamente ale sistemului de management al calității, standarde, documente, rapoarte ale auditorilor precedente, solicitări de acțiuni corective etc.

Auditul se desfășoară sub formă de interviu, pe parcursul căruia se au în vedere următoarele:

- conformitatea SMC cu cerințele standardului ISO 9001 și identificarea zonelor de îmbunătățire potențială a SMC;
- examinarea fiecărui element al procesului care se auditează pentru a se determina eficacitatea implementării;
- analiza documentelor și înregistrărilor sistemului de management al calității, controlul utilizării ultimelor redacții al documentelor;
- analiza conformității cu cerințele legale și alte reglementări aplicabile;
- rezultatele auditorilor anterioare.

Neconformitățile identificate în rezultatul auditului sunt documentate clar, concis și sprijinite de dovezi, toate neconformitățile constatate sunt comunicate și agreeate cu responsabilul procesului auditat. Neconformitățile depistate de către grupul de audit sunt clasificate după cum urmează: neconformități majore (în cazul nerespectării totale a unei cerințe a standardului de referință sau altor criterii de audit); neconformități minore (în cazul nerespectării parțiale a unei cerințe a standardului de referință sau altor criterii de audit); observații ale grupului de audit (în cazul unor deficiențe neînsemnate sau ocazionale).

După efectuarea auditului, Echipa de audit întocmește *Raportul de audit*, în care se indică: denumirea subdiviziunii sau activității verificate și personalul implicat; componența și responsabilul echipei de audit; obiectul auditului, observații și neconformități depistate; corecții propuse de subdiviziunea verificată pentru înlăturarea neconformității, data prevăzută pentru executare și rezultatul.

Procedura de sistem „Controlul produsului/serviciului neconform” stabilește activitatea de identificare, analiză și tratare a produselor/serviciilor neconforme, precum și a reclamațiilor primite de la beneficiari. Procedura poartă caracter obligatoriu de cunoaștere și executare pentru toate subdiviziunile structurale, implicate în procesul educațional și de cercetare științifică, cât și procesele de control și asigurare a acestora. Pe parcursul derulării proceselor de învățământ și cercetare științifică și după finalizarea acestora, pot fi detectate neconformități ce nu pot fi înlăturate imediat. Indiferent de etapa la care se depistează, produsul/serviciul neconform se identifică prin documente specifice.

Pe parcursul procesului de învățământ și a livrării serviciilor educaționale, pot fi primite reclamații de la beneficiari sau exprimate nemulțumiri privind serviciile prestate și comportamentul angajaților. Reclamațiile beneficiarilor, recepționate de conducere, conducătorii de subdiviziuni sau oricare angajat sunt înregistrate în *Registrul reclamațiilor*, în care se înregistrează și reclamațiile transmise telefonic/verbal de către beneficiari, în acest caz se menționează cine a primit și cine a transmis reclamația. Reclamația este analizată de toți factorii implicați, iar în rezultat se decide dacă reclamația este întemeiată sau nu. Dacă reclamația este întemeiată, se inițiază o acțiune corectivă. Responsabilul de soluționarea reclamației ia legătura cu beneficiarul și împreună cu acesta stabilește modul de remediere a neconformității. Dacă reclamația nu este întemeiată, se transmit beneficiarului concluziile rezultate în urma analizei acesteia.

Procedura de proces „Îmbunătățire continuă” stabilește modul de schimbare și îmbunătățire continuă a Sistemului de Management. Orice angajat poate înainta propuneri de îmbunătățire a

serviciilor, proceselor sau SMC. Responsabilii de procese monitorizează performanțele serviciilor, proceselor și SMC în baza indicatorilor de performanță. Monitorizarea se efectuează în baza comparării indicatorilor reali cu indicatorii planificați: (ex. *Gradul de realizare a obiectivelor; Raportul dintre rezultatul real și cel planificat %; Nr. de restanțieri; Rezultatele activității științifice; Gradul de competență al angajaților; Instruirea personalului; Calitatea mentenanței utilajului; Numărul de reclamații; Gradul de satisfacție al clienților; Gradul de satisfacție al personalului; Numărul de neconformități (majore, minore, observații) pentru fiecare proces; Numărul de acțiuni corective deschise; Numărul de acțiuni preventive deschise; Numărul de îmbunătățiri implementate*).

Responsabilii pentru procese generalizează și analizează datele la nivel de subdiviziune, iar DMCCD generalizează și analizează datele pentru întreaga universitate.

Procedura de sistem „Acțiuni corective” stabilește responsabilitățile și metodologia pentru: analizarea și eliminarea cauzelor neconformităților referitoare la procese sau servicii și prevenirea reapariției acestora; înregistrarea rezultatelor acțiunilor întreprinse. În procesarea acțiunilor corective se ține cont de următoarele:

- neconformitățile depistate pe parcursul auditurilor interne;
- neconformitățile grave și/sau repetitive în procesul de prestare a serviciilor educaționale;
- tendințele negative, observate în urma analizei datelor sau controlului calității;
- reclamațiile parvenite de la beneficiari;
- neîndepliniri a sarcinilor referitoare la implementarea și menținerea SMC.

În cazul depistării unei neconformități, solicitantul completează formularul *Solicitare de acțiune corectivă*, descriind pe scurt în partea A a formularului neconformitatea apărută și cauzele ce au provocat-o. DMCCD acordă fiecărui formular un număr de identificare, completează și actualizează formularul *Stadiul acțiunilor corective*. La expirarea termenului prevăzut pentru îndeplinirea acțiunilor corective DMCCD verifică îndeplinirea acțiunii corective stabilite. Pot exista 3 tipuri de rezultate ale acțiunilor corective:

1. Acțiune corectivă efectuată cu rezultat pozitiv. Toate acțiunile corective planificate au fost îndeplinite, iar cauzele neconformităților – eliminate. DMCCD înregistrează eliminarea cauzelor în partea C a formularului, pe care o semnează împreună cu responsabilul de efectuare a acțiunii corective.

2. Acțiune corectivă efectuată cu rezultat negativ. Toate acțiunile prevăzute sunt efectuate, însă nu au fost înlăturate cauzele neconformităților. Rezultatul acțiunii corective este considerat negativ și în partea C se înregistrează problemele întâlnite.

3. Acțiune corectivă neefectuată. Acțiunile

prevăzute în partea B nu au fost efectuate. În acest caz, DMCCD discută cu responsabilul de efectuarea acțiunilor prevăzute pentru a depista cauza neexecutării. În cazuri întemeiate, DMCCD deschide o solicitare repetată de acțiune corectivă și o transmite responsabilului de efectuare.

Procedura de sistem „Acțiuni preventive” definește responsabilitățile și metodologia de lucru pentru determinarea acțiunilor necesare în vederea eliminării cauzelor neconformităților potențiale ale proceselor, serviciilor și ale Sistemului de Management al Calității. Acțiunile preventive vizează: modificarea proceselor; îmbunătățirea serviciilor; instruirea personalului; modificarea procedurilor și regulamentelor SMC.

Dacă apare necesitatea unei acțiuni preventive, persoana implicată completează formularul *Solicitare de acțiune preventivă*, descriind pe scurt în partea A a formularului neconformitatea potențială și cauzele ce o pot provoca. DMCCD, împreună cu conducătorii subdiviziunilor afectate de neconformitatea potențială, definesc în partea B a formularului acțiunile ce trebuie întreprinse pentru a evita apariția neconformității și termenul prevăzut pentru efectuare.

DMCCD completează și actualizează formularul *Stadiul acțiunilor preventive* și verifică rezultatul și eficiența acțiunii preventive întreprinse. Pot exista 3 tipuri de rezultate ale acțiunilor preventive:

1. Acțiune preventivă efectuată cu rezultat pozitiv. Toate acțiunile sunt îndeplinite și cauzele neconformităților potențiale eliminate. DMCCD înregistrează eliminarea cauzelor în partea C a formularului, pe care o semnează împreună cu responsabilul de efectuare a acțiunii preventive.

2. Acțiune preventivă efectuată cu rezultat negativ. Toate acțiunile prevăzute sunt efectuate, însă nu au fost înlăturate cauzele neconformităților. Rezultatul acțiunii preventive este considerat negativ și în partea C se înregistrează problemele întâlnite.

3. Acțiune preventivă neefectuată. Acțiunile prevăzute în partea B nu au fost efectuate. În acest caz, DMCCD discută cu responsabilul de efectuarea acțiunilor prevăzute, pentru a depista cauza neexecutării.

Elaborarea, coordonarea și aplicarea procedurilor de asigurare a calității, precum și compatibilizarea activităților cu standardele internaționale în domeniul calității se află la primele etape de implementare în Biblioteca Științifică ASEM. Implementarea Sistemului de Management al Calității în Biblioteca Științifică ASEM este o decizie strategică a conducerii organizației. Aceasta implică un ansamblu de activități pentru realizare și punere în aplicare, iar beneficiile sunt multiple – de la consolidarea încrederii că serviciile informaționale sunt corespunzătoare calitativ până la creșterea competitivității la nivel național.

Îmbunătățirea calității serviciilor bibliotecii presupune evaluare, analiză și acțiune corectivă continuă, bazată pe selectarea și adaptarea celor

mai potrivite proceduri, precum și alegerea și aplicarea celor mai relevante standarde de referință.

Referințe bibliografice:

1. BACIU, Sergiu. Asigurarea calității procesului educațional din ASEM. În: *Economica*, 2007, nr. 2, p. 110-113.
2. BELOSTECINIC, Grigore. Calitatea învățământului superior în contextul procesului de la Bologna. În: *Analele Academiei de Studii Economice din Moldova*, 2005, vol. III, p. 8-15.
3. COJOCARU, Vadim. Posibilități de integrare a învățământului universitar din Republica Moldova în spațiul educațional European. În: *Economica*, 2004, nr. 4, p. 26-32.
4. ȘAVGA, L.; MALECA, T.; ȚURCANU, Gh. Concepția sistemului de management al calității în instituțiile de învățământ superior. Chișinău : Editura A.S.E.M., 2006. 313 p.
5. POPESCU, Sorin (coord.); Brătianu, Constantin (coord.); Atanasiu, Gabriela. Ghidul calității în învățământul superior: proiectul CALISRO. București : Editura Universității din București, 2004. 179 p.
6. Manualul Sistemului de Management al Calității: MC 01. ASEM, 2008. 45 p.
7. OLARU, Marieta; Păunescu, Carmen. Ghid pentru implementarea unui sistem de management al calității în cadrul ASE București. București. 164 p. <http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/>
8. Strategii de asigurare și evaluare a calității în învățământ. București: Editura ASE, 2007. 724 p.
9. www.iso.org

Совершенствование научных коммуникаций на базе изучения специфики информационных потребностей ученых

Структура научных коммуникаций претерпевает в настоящее время радикальные изменения, под воздействием новых технологий возникают новые модели научного взаимодействия. Новые модели научных коммуникаций обещают существенно расширить возможности равного распространения научного знания.

Результаты многочисленных исследований показывают сравнительно невысокий уровень коммуникации наших ученых (имеется в виду профессиональное общение и общение с внешним, по отношению к научному сообществу, миром).

Научные коммуникации в Молдове характеризуются невысоким уровнем интегрированности в мировую систему научных коммуникаций и некоей обособленностью, замкнутостью в ограниченной коммуникационной среде.

Путь преодоления информационных трудностей в науке связан с преобразованием научных коммуникаций. Мы имеем в виду, что определенные шаги, направленные на изменение сложившейся системы научных коммуникаций (совершенствование системы научной периодики, улучшение организации научных конференций и т.п.), могут способствовать улучшению информационного климата в науке.

Нужно подчеркнуть, что воздействие на информационное состояние науки предполагает точное знание информационных потребностей ученого. Необходимо иметь отчетливое представление о том, в какого рода информации нуждаются те или иные группы ученых, в каких случаях они оказываются в затруднительном информационном положе-

Елена РАЙЛЯН
Молдавская Экономическая Академия
Научная Библиотека
marketol@lib.ase.md

Abstract: *The article presents the results of marketing research realized in 2006 and 2009 in higher education institutions of the Republic of Moldova. In the process of research the specific information needs for scientific information have been studied. In the article have been identified the necessity of change in scientific communication using the information technology.*

Key words: *scientific communication, scientific information resources, research, information needs, scientists, scientific productions, surveys, access to information.*

нии. Соответствующие исследования должны служить основой для практических усилий по улучшению информационного состояния науки.

Приступая к изучению информационных потребностей ученых, необходимо учесть специфику научного производства. Так, основным ресурсом, необходимым научным работникам в их профессиональной деятельности, является качественная научная информация. Та или иная информация необходима ученому на всех стадиях исследования – от созревания замысла работы до ее оформления. Воспроизводство знаний в 21 веке носит коллективистский характер, связь между учеными обязательна.

Вопросы информации, следовательно, касаются коренных условий существования науки, и состояние ее прямо зависит от того, насколько благоприятна для ученого информационная ситуация, насколько легко и успешно способен он удовлетворить свою потребность в научной информации.

Потребность в информации ученым помогают удовлетворять все виды научной литературы: статьи, обзоры, монографии, учебники. Библиографические указатели, реферативные издания, аннотации и другие информационные продукты, создаваемые библиотечными и специальными информационными службами также способствуют информационной обеспеченности ученых.

Анкетирование с целью изучения информационных потребностей проводилось в Кишиневе в 2006-2009 годах среди ученых и преподавателей Молдавской Экономической Академии, Молдавской Академии Наук, Государственного Университета Молдовы, Технического Университета Молдовы.

Общее количество опрошенных – 158 человек. В числе ответивших – академики и член-корреспонденты МАН, доктора хабилитат, доктора наук и специалисты без ученой степени, ведущие научные сотрудники, старшие научные сотрудники, докторанты, магистранты.

По специальности респонденты представлены такими специальностями как: экономисты, физики, программисты и химики, меньше представлены в исследовании ученые следующих специальностей: в области технических наук, энергетики, сейсмологии, биологии, химии, юридических наук, математики, филологии, библиотекведения, психологии, истории, журналистики – от 4 до 1 представителя.

Анкета включала 27 вопросов, среди которых присутствуют открытые, закрытые вопросы, полуоткрытые, полужакрытые вопросы, семантический дифференциал, шкала важности. Ответы на вопросы помогли

составить целостную картину предпочтений ученых в области научных коммуникаций в Молдове, выявить их нужды и предпочтения.

Анализ результатов анкетирования ученых Молдовы показал следующее:

- Активность научных работников можно назвать средней, что связано, мы считаем, с материальным положением ученых в Молдове, которые не могут сосредоточиться только на научной работе, и вынуждены рассеивать свой творческий потенциал в других областях человеческой деятельности.

- Ученые *позитивно* воспринимают новые информационные технологии, активно пользуются ими в работе и понимают перспективность их дальнейшего использования. Однако степень адаптируемости ученых к новым технологиям различна и зависит от возраста ученого, области знаний, в которой он работает и степени информированности ученого о вновь появляющихся возможностях.

- Иногда ученые испытывают трудности с опубликованием своих статей в периодических изданиях, как в нашей стране, так и за рубежом из-за отсутствия специализированных изданий в нашей стране, по языковым, техническим, финансовым причинам. Очереди в издательствах, длительный временной промежуток между предоставлением статьи в издательство и временем выхода статьи в печать – препятствия на пути эффективной научной деятельности ученых. Малый тираж наших периодических изданий делает их недоступными за рубежом, зарубежные издания недоступны в силу стоимости подписки на них. *Поэтому появляется необходимость создания механизма, устраняющего барьеры, мешающие нашим ученым влиться в мировую научную коммуникацию.*

- Молдавские ученые пока мало читают и публикуются в электронных научных периодических изданиях, хотя признают их преимущества перед традиционными изданиями: широкий и определяемый доступ читателей; легкость поиска нужных текстов; мощная читательская аудитория; интеграция в глобальные научные базы данных, уменьшение научной изоляции; новые возможности для совместных научных изданий. По нашему наблюдению, недостаточное использование потенциала электронных научных периодических изданий связано, *в первую очередь* со слабой информированностью ученых об периодических электронных изданиях в их областях науки. *Во-вторых*, существует предубеждение к электронным источникам информации, как недостаточно серьезным и фундаментальным, по сравнению с традиционными лицензионными научными изданиями. *В-третьих*, существует привычка ученых использовать печатные издания, благодаря

которым устанавливается приоритет научных открытий по датам в данных изданиях. *В-четвертых*, использование электронных периодических изданий требует наличия персонального компьютера с выходом в Интернет, хотя в настоящее время обеспеченность компьютерной техникой в большинстве учреждений науки и образования можно назвать удовлетворительной. *В-пятых*, объективной причиной предпочтения печатных изданий электронным, можно считать дискомфортную рабочую позу человека, сидящего перед компьютером, большим утомлением глаз при ознакомлении с текстом на экране дисплея. Однако преимущества электронных изданий, главным из которых является оперативный, мгновенный доступ к информации – превышают их недостатки, о чем постоянно нужно информировать консервативных потребителей научной информации.

- Процессу написания статьи, по мнению ученых, способствует открытый доступ к научной литературе, участие в научных форумах. Значимость научных форумов для улучшения научных коммуникаций признана молдавским научным сообществом как чрезвычайно важная, однако участие в интернациональных форумах весьма проблематично из-за финансовых, языковых и других препятствий. *Необходим поиск альтернативных путей, которые способны заменить традиционные формы научной коммуникации, например, научные конференции on-line, видеоконференции и т.д.*

- Проведенное анкетирование подтвердило, что основным информационным центром для ученых остается библиотека вуза или научно-исследовательского учреждения, в котором они работают. Однако, необходимо приведение библиотечных функций в соответствие с изменившимися потребностями ученых и специалистов. *Необходимо создание системы повышения уровня компетенции пользователей, то есть сейчас мало только предоставить потребителю необходимую готовую информацию, нужно постоянно знакомить ученых с новыми возможностями, предоставляемыми глобальном информационном пространстве.*

- Творческая активность ученых, по их мнению, зависит в основном от желания заниматься наукой, от доступности и наличия информации и хорошей материальной базы, современного оборудования. *Облегченный доступ к качественным и своевременным информационным ресурсам и постоянное текущее информирование должны стать перво-степенным стимулом к творческой активности ученых.*

- Наблюдение, проводимое в процессе исследования, позволяет сделать выводы о

том, что информационные трудности ученых имеют две причины: большой объем информации, которой становится с каждым днем все больше и больше, ученый не успевает ее перерабатывать и сложность обнаружения необходимой информации в общем объеме научных сведений, наступление информационного голода по интересующей теме.

- Ученый, в процессе творческой деятельности, постоянно находится между этими двумя пограничными состояниями и библиотеки призваны недопускать перевес в сторону информационного голода или информационной перегрузки, сохранять баланс в процессе информирования ученых. Если нужная информация не доходит до исследователя, то оказываются нереализованными возможности развития науки, следовательно, необходимо постоянное текущее оперативное информирование специалистов.

- Поиск информации в деятельности ученого является начальным этапом научного производства, и, вследствие этого, просмотр публикаций не является механическим процессом. Во время этого процесса ученый получает пищу для размышления, порождающую новые идеи. Практически невозможно предугадать заранее, какая информация может оказаться необходимой в научном поиске для той или иной научной проблемы.

- Информационные потребности исследователей в процессе научного производства, можно разделить на «осознанные» и «неосознанные». Получая готовый ответ на вопрос, возникающий в ходе исследования, ученый тем самым удовлетворяет имеющуюся у него потребность, получает требуемую информацию. Текущее же ознакомление с информацией, необходимое, в силу специфики деятельности ученого, удовлетворяет неосознанные информационные потребности (информацию, которую ученый не запрашивал и которой ранее вообще не существовало). Хотя потребность в данной информации можно назвать неосознанной, она выполняет чрезвычайно важную роль в деятельности ученого, дает толчок его собственным исследованиям, стимулирует и направляет его мышление.

- Текущее информирование, удовлетворяющее неосознанные информационные потребности характеризуется охватом широкого спектра интересов ученого и носит долговременный характер. Осознанные информационные потребности носят краткосрочный характер и гораздо уже очерчены.

- В процессе наблюдения было выявлено, что информационные потребности ученых различны в разных областях знаний. Ученый меньше нуждается в справочной, фактографической, т.е. затребованной информации

в «собственной» области, – он сам является экспертом в данной научной дисциплине – его интересует в основном текущее информирование. За пределами своей специализации поведение ученого и его информационные потребности меняются, увеличиваются потребности в справочной, фактографической информации по различным вопросам. Итак, можно констатировать отличия в информационных потребностях ученых в «своей» и «чужой» областях.

- Исследователь удовлетворяет свои информационные потребности через различные информационные ресурсы, соотношение которых зависит от языковых, финансовых, технических возможностей ученого, от индивидуальных особенностей личности и области знаний, в которой он работает.

- Замечено различие в получении информации среди исследователей разных иерархических ступеней в науке: чем выше ранг ученого, тем меньше усилий ему приходится затрачивать на поиск информации. Характер деятельности крупного ученого и его положение таковы, что нужная информация как бы сама стекается к нему, без специальных усилий с его стороны.

- Библиотека должна сотрудничать с учеными - исследователями по следующим направлениям: обеспечение открытого доступа к научным изданиям; постоянное информирование специалистов о появляющихся информационных ресурсах; своевременное информирование о новых услугах, предоставляемых электронными научными изданиями авторам научных статей; продвижение

научной продукции организации, участие в совместных проектах. Поиск новых форм сотрудничества, расширения ассортимента услуг, оказываемых научным работникам; создание базы данных научных работ наших ученых (в том числе изданных в иностранных журналах); создание цифровых репозиториев; обеспечение сетевого доступа к библиотекам мира – вот неполный перечень инновационных направлений деятельности библиотеки, внедрение которых поможет активизировать производство научной информации в Молдове.

- Назревает вывод о необходимости изменения, корректирования научной коммуникации. Данные изменения являются требованием времени и призваны уменьшить процент дублирования в научных исследованиях, которые приводят к расходованию сил, средств, времени. Библиотекам, как посредникам в процессе научного производства, необходимо уменьшить процент отрицательного влияния неинформированности на деятельность ученых или несвоевременности информации.

Таким образом, согласно полученным результатам, назрела необходимость создания новых форм научных коммуникаций, которые смогут более полно удовлетворить информационные потребности ученых, выявленных в результате исследования. Новые формы научных коммуникаций предельно оптимизируют поиск информации и активизируют научное общение. Реализация данной идеи становится возможной благодаря активному развитию компьютерных коммуникаций.

Unele considerații privind resursele informaționale ale bibliotecii universitare la etapa actuală

Abstract: *In this article the authors discuss aspects of technological innovation. I possess the vision. I pledge to focus on strategies that enhance our current advocacy efforts as it applies to a number of areas of library management. In the present paper there are investigate (study) and described the concrete structure, organization collection, bookstore –like organization collection by Central Library of State University of Republic Moldavian. They concept that the most important factor in the adoption of new technologies lies it the initial evaluation of the product, which should be examined in light of ease of integration with existing library systems.*

Key words: *technological innovation, library management, organization collection.*

Victoria MUSTEAȚĂ,
Biblioteca Centrală a Universității
de Stat din Moldova
10victory@mail.ru

Preliminarii. Managementul infodocumentar ca activitate completă ce presupune organizarea, manipularea, completarea și transmiterea informației este un fenomen supus unei permanente instabilități. A determina unele principii științifice proprii managementului bibliotecii, este un proces deloc ușor, cu atât mai mult cu cât informația, greu de prins ea însăși într-o definiție unanim acceptată, crește exponențial. Acestea sunt și rațiunile pentru care cei mai mulți dintre

managerii bibliotecilor se eschivează de la organizarea activităților pe baza unei planificări, aceasta din urmă fiind considerată „un proces prea dificil”. Nesiguranța prognozelor și a planurilor, eventualele eșecuri ale unei planificări nu trebuie să ne determine să renunțăm totalmente la planificarea activității. Însă, factorii cei mai determinanți în a descuraja planificarea în managementul informației sunt schimbările care intervin într-un ritm alert și care obligă uneori la o abandonare

a prognozelor, făcute pe un timp mai îndelungat. Planificarea trebuie reintrodusă în orice acțiune managerială.

La Biblioteca Centrală USM, instituție în cadrul căreia se realizează acest studiu, nu a lipsit nicidecum planificarea activității, dar aici această a fost focalizată asupra anevoioasei acțiuni de organizare a câtorva filiale; mutării colecțiilor într-un alt spațiu, mai mult sau mai puțin adecvat; reorganizării unor servicii interne, care, prin eforturi umane și financiare deosebite, a putut lua chipul unei biblioteci moderne.

Transferul colecției voluminoase într-o nouă incintă, după o selecție făcută sub amenințarea mutării rapide, numai după repunerea în funcțiune a filialelor a fost regândit fondul de documente ca o structură dinamică, organizat după principii biblioteconomice moderne. Este motivul pentru care în acest articol sunt descrise câteva acțiuni, precum și principiile desfășurării acestora cu referire la managementul colecțiilor Bibliotecii Centrale USM și în particular al Serviciului Resurse Informaționale. Bibliografie Analitică (RIBA). Aceste activități cuprind *dezvoltarea colecțiilor*, cu cele două operațiuni fundamentale: *selecția și achiziția* de documente; *eliminarea publicațiilor* ca o activitate importantă pentru menținerea caracterului viu al colecției; *organizarea colecției* în așa mod, încât indicele de circulație să se mențină la un nivel ridicat și, nu în ultimul rând, *organizarea accesului direct la colecție* - condiție indispensabilă a unei biblioteci moderne.

Dezvoltarea colecțiilor. Creșterea numărului de documente existente într-o bibliotecă poate conduce la ceea ce se numește „criză de creștere” sau „pericolul excesului” [5]. Crearea unei colecții complete, exhaustive a devenit importantă, iar politica de achiziții în prezent s-a modificat substanțial în direcția unei severe reevaluări a colecțiilor „prin stabilirea unei mai directe relații între cerințe și resurse financiare” [3].

În cazul nostru dăm prioritate conceptului de bibliotecă universitară cu colecții limitate, bazată pe o politică rațională, puternic echilibrată, deținătoare de documente importante, cu reale posibilități de acces la bibliotecile naționale și internaționale, și la rețele de informare [1].

Orientându-ne către acest concept de bibliotecă universitară, am considerat necesar să punem accentul pe completarea fondurilor cu informații valoroase. Dezvoltarea colecțiilor este considerată una dintre cele mai complexe responsabilități și a devenit o sarcină de primă importanță a Bibliotecii Centrale a USM. În acest context, bibliotecarii trebuie să dezvolte o colecție, în sensul de a-i asigura un caracter dinamic, viu, mereu în schimbare, în înnoire, prin achiziționarea documentelor de ultimă oră și care să fie rapid introduse în circuit și preferabil în acces direct; prin achiziționarea bazelor de date internaționale, prin asigurarea comple-

mentarității colecțiilor, adică prin cooperarea tuturor furnizorilor de informații.

Rolul social al bibliotecii și al bibliotecarilor este să asigure cu informații societatea bazată pe cunoștințe. Să asigure procesul dezvoltării inovaționale, imperativă a timpului și condiție necesară pentru autoafirmarea și autodezvoltarea individuală și socială în lumea contemporană. Atunci când vorbim despre „filosofia colecțiilor”, care are drept obiect de meditație teoretizarea principiilor de dezvoltare a fondurilor de documente ale unei biblioteci, ea nu este abstracțiune ruptă de realitate sau empirism superficial, ci rodul unor cercetări ale intereselor de informare ale utilizatorilor.

Drept principii de bază sunt evidențiați șase pași fundamentali, necesari a fi parcurși în procesul de dezvoltare a colecțiilor: enunțarea punctelor forte, dar și celor slabe ale fondului existent; analiza mediului și înțelegerea tendințelor acestuia care vor influența evoluția dezvoltării colecțiilor; stabilirea obiectivelor în managementul colecțiilor; elaborarea unor strategii în vederea împlinirii obiectivelor fixate.

Selecția de calitate. Selecția este una dintre cele mai importante și hotărâtoare acțiuni ce intervin în determinarea imaginii unei colecții. Factorii, mai mult sau mai puțin rigizi, care o influențează sunt, în primul rând, de ordin *extern*, care, deși nu intervin direct în procesul de selecție, îl influențează prin contextul sociocultural, educațional pe care îl creează. Biblioteca, ce contribuie la buna desfășurare a procesului instructiv-educativ și care pune la dispoziția studenților și a cadrelor didactice documentele necesare, este nevoită să reorienteze selecția la nevoile de studiu și cercetare. Apoi, factorii *interni* (caracterul colecției existente, spațiul de care dispune biblioteca, finanțarea etc.) se constituie, de asemenea, în elemente de care nu se poate face abstracție în conturarea principiilor unei optime selecții. Factorul decisiv, însă și direct răspunzător de calitatea fondului unei biblioteci, este factorul *uman*, al cărui profil cultural-profesional poate influența direct politica de dezvoltare a colecțiilor.

Pentru a elimina subiectivismul în crearea și dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă și a optimiza procesul de selecție, foruri europene competente au adoptat un set de hotărâri referitoare la această activitate, care trebuie să se bazeze pe judecata profesională independentă a bibliotecarului fără vreo denaturare politică, sectară, comercială sau orice altă influență, prin consultare de organisme reprezentative de utilizatori, grupuri comunitare și alte instituții educaționale.

În contextul în care cantitatea de informație crește exponențial, practic aceasta dublându-se la fiecare 10-12 ani, fondurile bugetare alocate bibliotecilor stagnează sau scad; prețul cărților nu se ajustează după indicele de inflație anunțat, iar oferta de documente electronice, ca și necesarul de echipamente adecvate pentru a le citi au îngreunat

deja prea mult povara financiară a bibliotecilor. În atare situații, responsabilitatea bibliotecarului ce face selecție crește simțitor, iar principiile pe care se bazează în a-și alege documentele cele mai adecvate trebuie să fie foarte clare și perfect mulate pe specificul bibliotecii, pe nevoile de studiu ale beneficiarilor acesteia. Astfel, după cum precizează și Brigitte Richter, pentru studenții primului ciclu universitar și începutul celui de-al doilea „achizițiile se vor axa pe lucrările de referințe (enciclopedii, dicționare, ghiduri pentru inițiere bibliografică), lucrările de studiu (tratatele importante, sinteze colective), manualele, textele literare, periodicele nespecializate și de cultură generală” [3]. Pentru satisfacerea acestor cerințe este necesară însă stabilirea unei legături și un dialog permanent între bibliotecă și cadrele didactice, ceea ce se pune în practică la Biblioteca Centrală USM, ca unul dintre principiile de selecție importante. Dar, toate principiile luate ca un tot unitar (profilul bibliotecii, programa de învățământ cu disciplinele de studiu, interesele de informare ale studenților, cadrele didactice și ale cercetătorilor, cunoașterea fondului deja existent, informarea bibliografică asupra producției editoriale) trebuie să constituie factorii de bază în dezvoltarea colecțiilor.

În privința informării bibliografice, Biblioteca Centrală, prin serviciul RIBA, are o colaborare deosebită cu corpul profesoral-didactic, pentru care se pun la dispoziție cataloage ale editurilor, liste întregi de producții editoriale ale furnizorilor, în scopul determinării titlurilor solicitate. În aceeași măsură, cel puțin la etapa actuală a reșezării fondurilor la Biblioteca Centrală și în special în serviciul RIBA, trebuie acordată mare atenție eliminării documentelor perimate fizic sau moral, pentru a nu încălca rafturile cu publicații inutile, care nu sunt solicitate. O bibliotecă universitară specializată nu-și poate asuma și rolul de conservare a tuturor documentelor, preluând astfel din sarcinile unei biblioteci naționale. Eliminarea este indispensabilă în bibliotecile aflate în serviciul cercetării teoretice și aplicate, în serviciul învățământului universitar, cu atât mai mult că fondurile Bibliotecii Centrale a USM sunt dezvoltate pe parcursul a circa șapte decenii.

Eliminarea și principiile ei. Motivația principală pentru care se apelează la eliminarea unor documente din colecțiile unei biblioteci este, de regulă, lipsa de spațiu. Mai importantă determinare ar trebui să fie însă uzura morală a conținutului publicațiilor, mai ales într-o bibliotecă ce deservește învățământul universitar, în care reconsiderarea critică a fondurilor se constituie într-un principiu de bază al managementului colecțiilor. De cele mai multe ori, bibliotecarii nu ajung la un consens în privința criteriilor care să justifice deselecția, cele mai la îndemână fiind considerate, conform unor opinii, *data de apariție, utilizarea (indicele de circulație), uzura materială (fizică), uzura morală.*

Data de apariție reprezintă un criteriu relativ, în funcție de domeniul la care se aplică. El nu funcționează, de pildă, în cazul cărților clasice, din care biblioteca va păstra edițiile originale, critice și comentate, menținând însă edițiile recente. De asemenea, gradul de utilizare a unui document nu este întotdeauna elocvent spre a ne determina de al elimina din colecție. Se poate însă, ca un asemenea criteriu să ne oblige la reorganizarea fondurilor, astfel încât cele mai puțin utilizate documente să fie mutate în așa-zisele depozite pasive, când acestea nu există. Și uzura fizică este un criteriu ce nu poate fi aplicat fără o cercetare prealabilă a conținutului documentului ori a existenței unui eventual duplicat. În cazul în care cartea respectivă este unicat și are un conținut ideatic valoros, ceea ce se întâmplă destul de frecvent, atunci este preferabilă restaurarea volumului respectiv, așa cum se și întâmplă în practica curentă.

În privința criteriului uzurii morale a documentului, lucrurile par a fi mult mai delicate. Aplicarea acestuia impune cunoașterea de către bibliotecar a valorii documentului, face apel la cunoștințele profesionale ale acestuia, la cultura sa. La toate acestea se adaugă necesitatea eliminării scrierilor ideologice, apologetice, comandate de regimul comunist, din care s-au făcut deja casări masive după anul 1990. Desigur, pentru istoria ideilor comuniste, s-a păstrat câte un exemplar, uneori chiar două din literatura marxist-leninistă, dar numai din edițiile critice, bibliografice, care sunt reflectate în fișiere tradiționale ale bibliotecii.

Accesul direct – condiție indispensabilă a bibliotecii moderne. În planul de activitate a programului „Free Access to Information and Freedom of Expression” (FAIFE), lansat cu prilejul desfășurării Conferinței IFLA de la Copenhaga în anul 1997, se precizează că „Liberul acces la informația din biblioteci pentru toți oamenii reprezintă prioritatea numărul unu” [2]. Accesul neîngrădit la informație reprezintă un principiu fundamental al libertății intelectuale pe care bibliotecile și personalul acestora trebuie să-l respecte materializându-l prin achiziționarea, conservarea și disponibilizarea unei mari varietăți de „materiale care să reflecte pluralitatea și diversitatea societății” [6]. Bibliotecarul are obligația de a selecta, a achiziționa și a disponibiliza documentele după criterii strict profesionale, liberi de constrângeri de ordin politic, moral sau religios, respingând, în același timp, orice formă de cenzură.

Accesul a devenit, după opinia lui Gregg Sapp, cel mai puternic cuvânt din biblioteconomia contemporană [4]. La câștigarea acestui statut a contribuit în bună măsură și pătrunderea în biblioteci a documentelor pe suport digital, în cazul noului tip de documente accentul mutându-se pe achiziție de acces prin rețea. Anume la sfârșitul anilor '90, serviciul RIBA devine deținătorul co-

lecțiilor pe suport electronic, formând colecții de cartea pe CD, DVD, AV și baze de date.

De ce acces direct? În literatura de specialitate se întâlnesc frecvent concepte ca „acces liber”, „acces liber la raft”, „acces direct”, „acces indirect”. Potrivit reglementărilor internaționale precizate mai sus, *accesul* în bibliotecă, la raft, la documente este *liber*. Mediat de bibliotecar, accesul liber devine indirect, iar nemediat de acesta, accesul este direct. De regulă, accesul direct este practicat la rafturile bibliotecii, direct la documente, în spații pregătite special dar care au implicat și costuri pe măsură.

Avantajele acestui mod de organizare și disponibilizare a documentelor sunt convingătoare atât pentru bibliotecar, cât și pentru beneficiar. Beneficiarul poate face descoperiri interesante, luând contact direct cu documentul; el este pus în legătură cu mai multe documente din același domeniu sau/și autor; notițele bibliografice găsite în cataloage sunt atât de lacunare, în timp ce răsfoirea ne relevă imediat informațiile necesare despre documentul respectiv; cititorul nu mai risipește timp așteptând să fie servit; personalul bibliotecii este mai puțin solicitat.

Dezavantajele organizării accesului direct (costurile relativ ridicate pe care biblioteca le suportă pentru securizarea publicațiilor, riscurile asumate privind furturile etc.), sunt în netă minoritate față de avantajele prezentate mai sus.

Controversa conceptuală apare în momentul evidențierii politicii accesului direct la informație și determinarea sau stabilirea definiției „colecția” ca produs intelectual, economic. În acest caz, problema produselor informaționale ca produse intelectuale este limitată și susținută legislativ (apărarea dreptului de autor, dreptului de proprietate

intelectuală, dreptul la informație etc.). Informația este o marfă cuantificabilă. Ea este puternic influențată de trei factori: dinamica muncii; tehnologia informației; explozia informațională. Altă barieră în accesul deplin la resursele informaționale îl poate constitui nivelul limitat al competenței informaționale și digitale a beneficiarilor. În aceste condiții devine importantă activitatea bibliotecii privind promovarea culturii informaționale a utilizatorilor de informații.

Concluzii. S-a încercat în acest studiu a contura o viziune de ansamblu asupra caracterului fondurilor de documente existente la Biblioteca Centrală USM, conștientizând la fiecare pas principiile biblioteconomice moderne, care ar trebui să stea la baza unui management al colecțiilor. Perspectivele sunt optimiste, dar până a le materializa, eforturile bibliotecarilor nu pot fi cruțate.

Transformările radicale prin care a trecut în ultimii 15 ani Universitatea de Stat din Moldova, ca structură de învățământ, inevitabil s-au răsfrânt și asupra bibliotecii care deservește procesul instructiv-educativ, în primul rând asupra colecțiilor acesteia aflate încă în proces de schimbare. Și orice schimbare este dureroasă. În contextul schimbărilor intensive din lumea științifică și tehnologică mondială contemporană, ne consolăm cu gândul că, spre deosebire de altele, aceasta va avea un impact pozitiv. Necesitatea abordării sociale a problemelor de tehnologie, managementul informațional, conceptul de organizare a colecțiilor devin evidente, influențând în diverse forme evoluția învățământului și a științei. Obiectivul principal al dezvoltării BCU USM va fi axat pe valorile unei societăți informaționale și a cunoașterii.

Referințe:

1. Doyle, Christian. New Equipment, New Building, New Image: a Marketing Sources Story. In: *Computers Libraries*, 1998, nr. 8, p. 17.
2. *Free Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE)* // Conferința IFLA de la Copenhaga 1997, FAIFE - Programul IFLA de promovare a libertății intelectuale. Disponibil pe: www.efla.net
3. Porumbeanu, Octavia-Luciana. *Un concept actual în activitatea de informare: veghea informațională*. În: *Revista română de biblioteconomie și știința informării*. 2005, nr. 2, p. 29-33.
4. Sap, Gregg. Managing Electronic Resources. In: *Collection Management*. 1996, nr. 1. p.19.
5. Stoica, Ion. *Criza în structurile infodocumentare: sensuri și semnificații contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2001, p. 18.
6. Workshop în domeniul tehnologiilor educaționale (Learning Technologies Workshop) // <http://www.cenorm.be/iss/Workshop/lt/Default.htm>

Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională: galerie foto

SUMMARY

- 3-8 **Alexe RĂU.** About the Potential Games of Paradigms in the Field of Librarianship
- 9-17 **Nelly ȚURCAN.** Changing the Paradigm of Scientific Communication System: Evolution or Revolution for the Libraries in the Republic of Moldova.
- 18-23 **Lidia KULIKOVSKI.** Library – the Zero Kilometre of the Knowledge Society
- 24-31 **Valentina CHITOROAGĂ.** Editorial Process in the Republic of Moldova in 2009 in Figures
- 32-40 **Ecaterina SCHERLET, Irina CIORNAIA.** Information Assurance of Training and Scientific Research at the Scientific Library of the State Pedagogical University “Ion Creanga”
- 41-44 **Natalia GOIAN.** Training Specialists in Cataloguing-Indexing in the Context of Higher Education
- 45-47 **Zinaida GRIBINCEA.** The Essence of Linguistic Information Processing Technologies under the Conditions of Current Information Reality
- 48-50 **Tatiana COȘERI.** The Quality of Training and Forming a Specialist in Information and Documentation: Guidelines on the Development and Application of Occupational Standards
- 51-55 **Natalia ZAVTUR.** Theoretical and Methodological Aspects of the Librarian’s Code of Ethics
- 56-58 **Ecaterina ZASMENCO.** Staff Formation and Librarian Training in the Field of Information Culture
- 59-61 **Ludmila CORGHENCI.** Information Culture in the Context of Promoting Lifelong Learning and Social Inclusion
- 62-66 **Maria VĂTĂMANU.** Information Culture in the Context of UNESCO Program “Information for All”
- 67-68 **Ludmila PÂNZARI.** The Implementation of Library 2.0 Practices in the Library “B.P. Hasdeu”
- 69-74 **Adela NEGURĂ.** Computerization of Library Processes. Library 2.0 Practices at the State Pedagogical University “Ion Creanga”
- 75-76 **Viorica LUPU.** Innovative Technological Transfer – the Condition to Ensure the Library Performance
- 77-79 **Lucia ARNAUT, Rodica COSTAȘ.** Tradition, Continuity and Trends in the Development of the International Exchange of Publications
- 80-82 **Janna NIKOLAEVA.** INIS Database – Information Assistance to Scientific Research
- 83-91 **Natalia CHERADI.** Implementing the Quality Management System in the Scientific Library of the Academy of Economic Studies of Moldova: Methodological Issues
- 92-95 **Elena RAILEAN.** The Improvement of Scientific Communications Based on the Study of Specificity of Information Needs of Scientists
- 96-99 **Victoria MUSTEAȚĂ.** Some Considerations on Information Resources of a University Library at present
- 100-114 Chair-Department of Librarianship and Related Informational Assistance: Photo Gallery

СОДЕРЖАНИЕ

- 3-8 **Алексей РЭУ.** О потенциальной игре парадигм в библиотековедении
- 9-17 **Нелли ЦУРКАН.** Изменение парадигмы системы научной коммуникации: эволюция или революция для библиотек Республики Молдова
- 18-23 **Лидия КУЛИКОВСКАЯ.** Библиотека - нулевой километр Общества Знания
- 24-31 **Валентина КИТОРОАГЭ.** Издательский процесс в Республике Молдова в 2009 году в цифрах.
- 32-40 **Екатерина СКЕРЛЕТ, Ирина ЧЕРНАЯ.** Информационное обеспечение образования и научных исследований в Научной Библиотеке ГПУ им. Иона Крянгэ
- 41-44 **Наталия ГОЯН.** Подготовка специалистов-каталогизаторов в контексте университетского образования
- 45-47 **Зинаида ГРИБИНЧА.** Сущность лингвистических технологий обработки информации в условиях сложившейся информационной реальности
- 48-50 **Татьяна КОШЕРЬ.** Качество обучения и развития специалистов в области информационно-библиотечного обслуживания: руководство по разработке и применению профессиональных стандартов
- 51-55 **Наталия ЗАВТУР.** Теоретические и методологические аспекты кодекса этики библиотекаря
- 56-58 **Екатерина ЗАСМЕНКО.** Формирование и образование библиотекарей в области информационной культуры
- 59-61 **Людмила КОРГЕНЧ.** Информационная культура в контексте содействия непрерывному обучению и социальной интеграции
- 62-66 **Мария ВЭТЭМАНУ.** Информационная культура в контексте программы ЮНЕСКО «Информация для всех»
- 67-68 **Людмила ПЫНЗАРЬ.** Внедрение практик Библиотеки 2.0 в Муниципальной Библиотеке «Б.П. Хашдеу»
- 69-74 **Адела НЕГУРЭ.** Информатизация библиотечных процессов. Практики Библиотеки 2.0 в Научной Библиотеке ГПУ им. Иона Крянгэ
- 75-76 **Виорика ЛУПУ.** Инновационно-технологический трансфер как условие обеспечения эффективности работы библиотеки
- 77-79 **Лучия АРНАУТ, Родика КОСТАШ.** Традиции, преемственность и тенденции развития международного книгообмена
- 80-82 **Жанна НИКОЛАЕВА.** Базы данных ИНИС как информационная поддержка научных исследований
- 83-91 **Наталия КЕРАДИ.** Внедрение системы менеджмента качества в Научной Библиотеке МЭА: методологический аспект
- 92-95 **Елена РАЙЛЯН.** Совершенствование научных коммуникаций на базе изучения специфики информационных потребностей ученых
- 96-99 **Виктория МУСТЯЦЭ.** Аспекты использования информационных ресурсов в университетской библиотеке на современном этапе
- 100-114 Кафедра библиотековедения и информационного обслуживания: фотогалерея